

**DESKRIPSI
LEKSIKO-FONOLOGI
BAHASA KREOL MELAYU
CHITTY MELAKA**

**DESKRIPSI LEKSIKO-FONOLOGI
BAHASA KREOL MELAYU CHITTY
MELAKA**

Noriah Mohamed

**Pusat Pengajian Ilmu Kemanusiaan
Universiti Sains Malaysia
Pulau Pinang**

April 2006

**Laporan Hasil Penyelidikan
Geran Penyelidikan Jangka Pendek
Universiti Sains Malaysia
1 April 2004 – 31 Mac 2006**

KANDUNGAN

KANDUNGAN	iii
SENARAI CARTA, GAMBAR, JADUAL, RAJAH, DAN PETA	v
SENARAI SINGKATAN DAN LAMBANG	vi
PENGHARGAAN	vii
ABSTRAK	viii

BAB 1: PENDAHULUAN

1.1	Pengenalan	1
1.2	Asal usul dan sejarah kewujudan orang Chetti di Melaka	2
1.3	Ciri-ciri umum orang Chetti Melaka	8
1.4	Bahasa Melayu kreol Chetti Melaka	13
1.5	Sorotan kajian lalu	16
1.6	Objektif kajian	18
1.7	Kepentingan kajian	18
1.8	Metodologi kajian	19
1.8.1	Latar belakang dan kawasan kajian	19
1.8.2	Kaedah kajian	22
1.8.2.1	Pemungutan data	22
1.8.2.2	Analisis data	25
1.9	Pijin dan kreol	26

BAB 2: KERANGKA TEORETIS

2.1	Pengenalan	34
2.2	Konsep fonologi	34
2.2.1	Fonologi segmental	35
2.2.1.1	Konsep alofon	35
2.2.1.2	Vokal dan konsonan	38
2.2.2	Fonologi suprasegmental	53
2.2.2.1	Tekanan	54
2.2.2.2	Kepanjangannya	54
2.2.2.3	Tona atau nada	55
2.2.2.4	Suku kata	55
2.4	Rumusan	56

BAB 3: ANALISIS FONOLOGI SEGMENTAL BAHASA MELAYU KREOL CHETTI MELAKA

3.1	Pengenalan	57
3.2	Analisis fonologi segmental BMKC	57
3.2.1	Sistem vokal BMKC	57
3.2.1.1	Vokal Depan Sempit [i]	58
3.2.1.2	Vokal depan separuh sempit [e]	59
3.2.1.3	Vokal depan luas [a]	60
3.2.1.4	Vokal belakang sempit [u]	61
3.2.1.5	Vokal belakang separuh sempit [o]	62

3.2.1.6	Vokal tengah [ə]	63
3.2.2	Sistem Diftong BMKC	63
3.2.3	Sistem konsonan BMKC	64
3.2.3.1	Bunyi letupan	65
3.2.3.2	Bunyi letusan	71
3.2.3.3	Bunyi sengau	72
3.2.3.4	Bunyi geseran	75
3.2.3.5	Bunyi sisian	77
3.2.3.6	Separuh vokal	79
3.2.3.7	Konsonan pinjaman	90
3.2.4	Fonem rangkap	82
3.2.5.1	Vokal rangkap	82
3.3	Persamaan dan perbezaan BMKC dengan dialek Melayu lain	83
3.3.1	Kelainan fonem [a]	84
3.3.2	Proses pengguguran fonem	85
3.3.2.1	Pengguguran fonem /r/ di akhir kata	85
3.3.2.2	Pengguguran fonem /h/	87
3.3.3	Proses pemoftongan	89
3.3.4	Kata-kata tiga suku kata (trisilabis)	91
3.3.5	Proses penambahan fonem	93
3.3.6	Pengaruh bahasa Melayu kreol Baba Nyonya	93
3.3.7	Pengaruh bahasa Melayu kreol Sri Lanka	95
3.4	Rumusan	96

BAB 4: PENUTUP

4.1	Pengenalan	98
4.2	Kesimpulan	98
4.3	Saranan	100
4.4	Rumusan dan penutup	100

BIBLIOGRAFI	101
--------------------	-----

LAMPIRAN

Lampiran 1:	Senarai perkataan yang terdapat dalam BMKC	106
Lampiran 2:	Senarai perkataan Tamil dalam bahasa Melayu kreol Chetti (BMKC)	124
Lampiran 3:	Maklumat berkaitan soal selidik untuk analisis fonologi dan analisis domain	124
Lampiran 4:	Senarai seribu perkataan daripada Kamus Dewan	129
Lampiran 5:	Informan mengikut umur	140

SENARAI CARTA, GAMBAR, JADUAL, RAJAH, DAN PETA

SENARAI CARTA

Carta 1.1:	Penyebab dan beberapa contoh variasi bahasa dalam masyarakat bahasa	28
------------	---	----

SENARAI GAMBAR

Gambar 1.1	Gambar tiga beradik daripada kaum Chetti yang beribukan orang Baba Nyonya, Melaka dan berbakakan orang Chetti	8
Gambar 1.2	Pakaian orang perempuan Chetti	10
Gambar 1.3	Pakaian orang lelaki Chetti	10
Gambar 1.4	Pintu masuk ke Kampung Tujoh, Gajah Berang, Melaka	22

SENARAI JADUAL

Jadual 1.1	Lambang <i>International Phonetic Alphabet (IPA)</i> yang digunakan	25
Jadual 1.2	Perbezaan sebutan /r/ dalam lapan dialek Melayu	27
Jadual 1.3	Contoh perbualan dalam bahasa kreol Melayu Baba Nyonya, Melaka	31
Jadual 1.4	Contoh pertuturan dalam bahasa pijin/pasar Melayu Tamil	31
Jadual 3.1	Bunyi-bunyi Konsonan BMKC	65
Jadual 3.2	Persamaan BMKC, bahasa Melayu kreol Ambon, dan bahasa Melayu pasar (Tamil)	88
Jadual 3.3	Perkataan dalam bahasa Melayu tahun 1599 yang mengalami pelenyapan geseran /h/ di awal, tengah, dan akhir kata	89
Jadual 3.4	Diftong /ai/ bahasa Melayu standard disebut /e/ dalam BMKC	89
Jadual 3.5	Diftong /au/ bahasa Melayu standard disebut /o/ dalam BMKC	90
Jadual 3.6	Kata-kata trisilabis dalam BMKC yang mengalami penyingkatan	91
Jadual 3.7	Perubahan bahasa Melayu kreol Baba Nyonya dari segi fonologi, semantik, dan sintaksis	95
Jadual 3.8	Persamaan perkataan dalam BMKSL, BMKC, dan BMS	96

SENARAI RAJAH

Rajah 2.1	Penghasilan bunyi diftong	44
Rajah 2.2	Organ-organ utama artikulasi	47
Rajah 2.3	Susunan suku kata	56
Rajah 3.1	Bunyi-bunyi vokal dalam BMKC	58

SENARAI PETA

Peta 1.1	Negeri Melaka dan kawasan Melaka Tengah	20
Peta 1.2	Kedudukan perkampungan Chetti, Jalan Gajah Berang, Melaka	21

SENARAI SINGKATAN DAN LAMBANG

BMKC	:	Bahasa Melayu kreol Chetti
BMS	:	Bahasa Melayu standard
BMKSL	:	Bahasa Melayu kreol Sri Lanka
[]	:	Kurungan fonetik
/ /	:	Kurungan fonemik
→	:	Menjadi atau berubah kepada
~	:	Beralternasi dengan
ˊ	:	Bunyi tidak lepas
[^w]	:	Pelabialisasian
[^y]	:	Pempalatalan
[x̣x]	:	Bunyi geluncuran @ diftong
[x̃]	:	Bunyi yang dinasalkan
<	:	Berubah daripada
>	:	Berubah kepada

PENGHARGAAN

Bahan di dalam laporan ini merupakan hasil kajian yang bertajuk *Deskripsi Leksiko-Fonologi Bahasa Kreol Melayu Chitty Melaka* yang telah dilaksanakan dari 1 April 2004 hingga 31 Mac 2006 menggunakan dana sumbangan Geran Jangka Pendek, Universiti Sains Malaysia berjumlah RM17,576.00 (304/PHUMANITI/635010). Sehubungan itu, pengkaji ingin mengucapkan jutaan terima kasih kepada Jawatankuasa Penyelidikan, Universiti Sains Malaysia kerana telah memberi kepercayaan kepada pengkaji untuk menjalankan kajian ini.

Terima kasih diucapkan kepada Meriam Abd. Karim, pembantu penyelidik kajian ini yang setia menemani pengkaji sewaktu kajian lapangan, membantu memungut data lapangan, dan membantu menulis draf awal laporan kajian ini.

Ucapan terima kasih yang tidak terhingga juga ditujukan kepada Encik Nadarajan yang banyak sekali membantu pengkaji sewaktu kajian lapangan di Kampung Tujoh, Gajah Berang, Melaka. Layanan baik daripada keluarga Encik Nadarajan sewaktu perkahwinan adik beliau juga akan selalu diingati. Kepada semua informan yang terlibat membekalkan data maklumat asas dan tambahan untuk kajian ini, budi kalian tidak dapat dibalas, hanya ucapan terima kasih yang mampu diungkap. Semua bantuan, budi, dan persahabatan yang dihulurkan sepanjang kajian lapangan ini amat dihargai dan akan selalu dikenang.

NORIAH MOHAMED
APRIL 2006

BAB 1

PENDAHULUAN

1.1 Pengenalan

Sorotan literatur menunjukkan bahawa terdapat beberapa istilah yang digunakan untuk merujuk kepada perkataan Chetti. Antara perkataan yang dimaksudkan ialah *Chetty*, *Chetin*, *Chati*, *Chatin*, *Chettijn*, *Sitty*, dan sebagainya (Moorthy, 1997: 40). Dari segi etimologi, perkataan ini berasal daripada perkataan bahasa Malayalam *chetti*, Tamil, *shetti* atau Telugu, *setti*¹.

Bagi masyarakat umum, Chetti bermakna orang India Selatan daripada kasta Chettiar yang menetap di Kampung Keling, Melaka dan menjalankan kegiatan meminjamkan wang. Dengan demikian, perkataan ini membawa konotasi peminjam wang. Dari satu segi, memang perkataan Chetti membawa makna peminjam wang yang disebut *nagarathar nattukkottai chettiars* (Rabeendran, 1976: 6) yang sehingga sekarang ini wujud di Kampung Keling, Melaka.

Dari sudut lain, terdapat satu lagi komuniti yang disebut Chetti dan komuniti ini tidak kena mengena dengan komuniti Chetti golongan peminjam wang ini. Golongan Chetti yang dimaksudkan ini ialah golongan Peranakan Hindu Melaka. Mereka juga disebut Hindu Peranakan atau *Indian Babas*.

Penempatan utama komuniti ini sekarang ialah di Kampung Tujoh, Gajah Berang Melaka, yakni kira-kira 1.6 kilometer dari pusat bandar raya Melaka. Semua keluarga Chetti berkenaan menetap di kampung ini sejak enam keturunan sebelum ini

¹ Pada 20 Februari 2004 salah seorang ahli Jawatankuasa Kebudayaan Masyarakat Chetti, iaitu Encik S. Ganesan Pillay menyatakan bahawa ejaan bagi perkataan Chetti yang diterima sekarang ialah Chetti. Ejaan ini akan digunakan di dalam laporan ini selanjutnya.

(Narayanasamy, 1980: 21). Pada masa ini jumlah anggota komuniti ini semakin mengecil, yakni hanya terdapat kira-kira 200 anggota dengan jumlah 30 keluarga.

Komuniti ini terbentuk hasil perkahwinan campur antara pedagang India Selatan dengan wanita tempatan di Melaka pada abad ke-16. Dalam hal ini, pedagang dari India Selatan, khususnya pedagang Tamil beragama Hindu yang datang ke Asia Tenggara pada sekitar abad ke-16 itu telah berkahwin atau tinggal bersama-sama perempuan tempatan, seperti Melayu, Jawa, Batak atau Cina. Susur galur orang Chetti Melaka ini diuraikan di dalam bahagian berikut.

1.2 Asal usul dan sejarah kewujudan orang Chetti di Melaka

Catatan sejarah membuktikan bahawa semenjak beratus-ratus tahun yang lampau, hubungan perdagangan antara kawasan tertentu di India dengan negeri-negeri di Nusantara berlaku secara meluas. Perdagangan ini telah menggalakkan kedatangan orang India ke sebelah sini. Selain Chulia (orang India Selatan yang beragama Islam) yang datang dari Madras dan Pantai Coromandel, pendatang awal ini terdiri juga daripada orang India Hindu yang datang dari bahagian lain India. Istilah Keling² yang berasal daripada istilah *kalingga* (sebuah negeri di sebelah timur Pantai Coromandel) dan pernah disebut dalam Sejarah Melayu³ telah digunakan untuk merujuk kepada orang India Selatan secara umum pada zaman Melaka.

Ketika itu, pedagang India ialah pelayar yang handal. Orang India telah belayar ke semua pusat perdagangan di sebelah timur dan dalam perjalanan, mereka singgah di beberapa pelabuhan, termasuk pelabuhan Melaka yang terkenal pada waktu itu.

² Pada abad ke-19, istilah Keling digantikan dengan istilah Tamil untuk merujuk kepada orang India Islam dan Hindu (Fujimoto, 1988: 30-31).

³ Menurut catatan dalam Sejarah Melayu dan Hikayat Hang Tuah, perkataan keling berasal daripada *Kaling Gappatinam* atau *Kalinggam* yang dikenali sebagai Benua Keling.

Oleh sebab kapal-kapal ini sering berulang-alik dan perjalanan antara India dan Melaka memakan masa yang lama, ada pedagang India yang tinggal di Melaka untuk menguruskan perniagaan dan mengumpulkan bahan yang ada di Melaka, seperti emas, kayu gaharu, lada, buah pala, dan barang-barang tembikar untuk dibawa ke negeri asal mereka.

Pada zaman Melaka, pedagang dari India Selatan tersebut menjalankan perniagaan mereka di kawasan-kawasan yang dibenarkan oleh Sultan Melaka. Oleh sebab terlalu ramai saudagar India tertumpu ke Melaka, pemerintah Melaka ketika itu telah menyediakan suatu penempatan untuk mereka tinggal yang dikenali sebagai Kampung Keling untuk memudahkan saudagar terbabit mengurus niaga.

Sebagaimana yang dinyatakan, dalam kalangan pedagang India Selatan ini ada yang beragama Hindu dan ada yang beragama Islam. Antara kedua-dua golongan ini golongan saudagar Islamlah yang lebih berpengaruh, khasnya dalam urusan pentadbiran di istana dan dasar-dasar perdagangan. Meskipun pedagang Islam lebih berpengaruh, hal ini tidak pula menggugat kedudukan pedagang Hindu. Hal ini kerana kebanyakan kapal besar dimiliki oleh pedagang Hindu. Kebanyakan kakitangan perkeranian juga terdiri daripada orang India Hindu yang bekerja dengan pedagang India Muslim ini (Sandhu and Wheatley, 1983: 179).

Semua pedagang India dari India Selatan yang singgah di Melaka terdiri daripada orang lelaki belaka. Ini disebabkan kepercayaan orang India bahawa kaum wanita tidak dibenarkan belayar, apatah lagi berhijrah keluar (Sandhu and Wheatley, 1983: 179). Oleh sebab mereka terpaksa tinggal di Melaka buat tempoh waktu yang agak lama, ramai antara mereka yang berkahwin dengan wanita tempatan seperti Melayu (yang bukan beragama Islam) Jawa, Batak, dan Cina. Pedagang ini biasanya berkedudukan tinggi dan menikmati kehidupan yang mewah, oleh itu tidak sukar bagi

mereka mendapatkan isteri. Menurut Muhammad Yusoff (1989: 317), amalan berkahwin campur dengan pedagang asing ini sering berlaku di Melaka ketika itu.

Dalam hal ini, pedagang India yang beragama Hindu⁴ yang datang ke Asia Tenggara pada sekitar abad ke-16 itu telah berkahwin atau tinggal bersama-sama perempuan Melayu⁵, Jawa, Batak atau Cina. Walaupun pedagang India Hindu ini berkahwin atau tinggal dengan wanita tempatan, mereka kekal menggunakan nama Hindu, menganut agama Hindu, dan mengamalkan adat resam Hindu. Pada ketika itu bahasa Melayu menjadi *lingua franca* dalam hubungan perdagangan di rantau ini amnya dan di Melaka khasnya. Oleh itu, tidak timbul kesukaran untuk mereka berkomunikasi dengan isteri mereka.

Walaupun anak-anak diberi nama Hindu dan mengamalkan agama dan budaya Hindu, namun bahasa yang digunakan ialah bahasa Melayu. Dalam proses menjaga dan mendidik anak-anak, si ibu yang tidak tahu berbahasa Tamil sudah tentu menggunakan bahasa Melayu. Si ayah juga terpaksa bertutur dalam bahasa Melayu dengan anak-anaknya kerana anak-anak itu telah menguasai bahasa ibunya (iaitu bahasa Melayu) sebagai bahasa pertama mereka. Keadaan ini berlanjutan dari satu generasi ke satu generasi sehingga pada hari ini, umumnya anggota masyarakat yang terbentuk hasil perkahwinan campur ini sudah tidak tahu berbahasa Tamil.

⁴ Pedagang India Muslim mengahwini wanita Melayu, sama ada wanita biasa atau anak orang besar Melaka. Perkahwinan campur antara pedagang Tamil Islam dengan wanita Melayu melahirkan generasi darah keturunan Keling atau mamak. Golongan ini dikenali sebagai Jawi Pekan/Pukan/Bukan /Peranakan dan kebanyakannya terdapat di Pulau Pinang (Noriah, 2003b; Fujimoto, 1988). Jawi Pekan ini berbeza dengan Chetti kerana mereka beragama Islam dan mengamalkan cara hidup orang Melayu (Rabeendran, 1976: 3).

⁵ Menurut Rabeendran (1976: 6) perkahwinan pedagang Hindu ini dengan wanita Melayu mungkin berlaku lebih awal, iaitu sebelum kedatangan Islam ke Melaka atau ketika zaman peralihan Hindu-Islam. Hal ini demikian kerana agama Islam tidak membenarkan lelaki Hindu mengahwini wanita Melayu Islam (Sandhu and Wheatley, 1983: 180). Walau bagaimanapun, berdasarkan temu bual dengan orang Chetti didapati bahawa memang terdapat perkahwinan antara lelaki beragama Hindu dengan wanita Melayu Islam. Wanita ini telah menganut agama Hindu tanpa disedari oleh keluarga wanita itu atau Jabatan Agama Islam.

Apabila kerajaan Melayu Melaka jatuh ke tangan Portugis pada 1511, peranan masyarakat Chetti bertukar apabila mereka diberikan tanggungjawab mengetuai beberapa kaum pedagang yang lain, termasuk pedagang India Islam dan Hindu. Hal ini menyebabkan jumlah perkahwinan campur antara masyarakat Chetti dengan gadis tempatan meningkat.

Walau bagaimanapun, apabila Belanda menawan Melaka pada tahun 1641, kegiatan perdagangan masyarakat Chetti terkongkong. Hal ini berlaku kerana pihak Belanda mengenakan sekatan sehingga menyusahkan para pedagang untuk mengurus niaga. Oleh itu masyarakat Chetti telah mengambil jalan untuk menukar kegiatan mereka kepada sektor pertanian dengan membuka beberapa kawasan baru di sekitar Melaka, manakala segelintir pula pulang semula ke India. Kebetulan pula ketika itu terdapat kawasan yang luas untuk dijadikan kawasan pertanian. Sistem pertanian ketika itu mengikut sistem yang telah dipelajari ketika di India dahulu.

Dari penempatan awal di Kampung Keling, mereka telah berpindah ke Gajah Berang, Tengker, dan Bacang. Pada tahun 1781, kerajaan Belanda telah memberikan sekeping tanah seluas 15,879 kaki persegi kepada Teivanayagam Chitty, iaitu ketua masyarakat Chetti ketika itu untuk didirikan sebuah kuil. Kuil Hindu yang tertua di Malaysia itu dinamakan Kuil Sri Poyatha Venayagar Moorthi. Kuil Sri Poyatha Venayagar Moorthi terletak di Jalan Tukang Mas, Melaka.

Masyarakat Chetti yang menjalankan kegiatan pertanian terus membina beberapa buah kuil berhampiran tempat mereka bercucuk tanam, sebagai pemujaan kepada penunggu tanah. Sehingga hari ini, sebanyak sembilan buah kuil telah didirikan di sekitar perkampungan masyarakat Chetti di Gajah Berang, Melaka. Kuil-kuil tersebut masih digunakan bagi mengadakan upacara sembahyang kesyukuran walaupun masyarakat Chetti tidak lagi menjalankan kegiatan pertanian.

Pada zaman pemerintahan British, iaitu pada tahun 30-an, beberapa orang Chetti telah berhijrah ke Singapura dan beberapa bandar termasuk ke Australia. Di Singapura, masyarakat Chetti telah menetap di Jalan Rowell, Jalan Kinta, dan Jalan Selegie. Apabila kawasan tersebut dimajukan oleh kerajaan Singapura, orang Chetti ini berpindah ke kawasan rumah pangsa Bedok, Tampines, dan Paya Lebar. Pada masa ini terdapat kira-kira 200 orang Chetti yang menetap di kawasan tersebut. Mereka masih mempunyai hubungan yang rapat dengan saudara mara mereka di Kampung Tujoh, Gajah Berang dan akan pulang ke sana apabila ada perayaan agama seperti perayaan *Menggamay* dan perayaan Hantu Tetek (Ong, 1994: 31).

Selain susur galur yang dibincangkan di atas, terdapat juga pandangan lain yang menyatakan bahawa masyarakat Chetti terbentuk hasil perkahwinan campur antara golongan banduan India (sama ada penjenayah atau pejuang nasionalis yang menentang Inggeris) dengan wanita tempatan. Menurut pandangan Teori Banduan ini, pemerintah Inggeris telah menghantar banduan India yang ditahan di Kepulauan Andaman ke Melaka untuk menjalankan kerja-kerja awam, seperti membina jalan raya dan jambatan. Apabila tamat hukuman, ramai banduan ini yang berkahwin dengan wanita tempatan dan terus menetap di Melaka lalu membentuk keturunan yang dinamakan Chetti ini (Narayanasamy, 1980: 3-6).

Walau bagaimanapun, Teori Banduan ini agak diragui kerana teori ini seolah-olah mendakwa yang pembentukan masyarakat ini berlaku pada zaman penjajahan Inggeris di Melaka, yakni sesudah tahun 1795. Sekiranya diteliti catatan Portugis dan Belanda, ternyata ada pedagang Tamil dari India Selatan yang menetap di Melaka sebelum tarikh tersebut. Umpamanya, menurut catatan Eridia (Mills, 1997: 19) perkampungan pedagang Tamil ini ialah di Kampung Keling yang terletak dalam pentadbiran kota Melaka. Menurutny:

“ the suburb of Upeh (Malacca Town) is divided into parishes, S. Thomas and S. Estevao. The parish of S. Thomas is called Campon Chelin (Kampung Keling). It extends from the Bazaar of the Jaos (Javanese) on the beach in a north-westerly direction and ends at the stone bastion. In this quarter live Chelis (Keling) of Coromandel....”

Dalam catatan Portugis sekitar tahun 1509-1511, perkataan Chetti ini dicatat sebanyak tujuh kali (Pintado, 1993). Semasa Portugis menyerang Melaka, ketua kaum Chetti yang bernama Ninachatu telah banyak membantu orang Portugis dan beliau telah dianugerahkan pangkat dan harta oleh Alfonso Albuquerque. Selain itu, dicatatkan juga bahawa selepas kejatuhan Melaka, Portugis mendirikan pentadbiran baru, tetapi mereka tidak mengganggu keluarga, adat resam, dan agama orang Melayu, Chetti, Cina, dan kumpulan minoriti yang lain (Muzzi, 2002: 29)

Berdasarkan catatan ini, dapat disimpulkan bahawa orang Chetti telah wujud di Melaka sejak tahun 1500 lagi, iaitu ketika zaman kesultanan Melaka. Akibat proses perkahwinan campur ada antara orang Chetti ini yang berwajah berbeza dengan orang India Selatan yang menjadi nenek moyang mereka (lihat gambar 1.1). Oleh sebab mereka beragama Hindu, proses asimilasi hanya berlaku terhadap bahasa dan budaya sahaja. Keadaan ini berbeza dengan pedagang India Islam yang telah mengasimilasi diri sepenuhnya ke dalam budaya Melayu.

Akibat asimilasi separa ini, maka sekiranya diteliti didapati bahawa di satu pihak golongan ini kekal mengamalkan aspek-aspek kehidupan orang India beragama Hindu, sebaliknya pula dari sudut lain mereka menyerap dan mencampurkan budaya lain, khususnya budaya Baba Nyonya dan Melayu dalam kehidupan sehari-hari. Ciri-ciri percampuran budaya ini jelas ketara dalam aspek kehidupan masyarakat Chetti Melaka sebagaimana yang diuraikan di dalam bahagian berikut.

Gambar 1.1
Gambar tiga beradik daripada kaum Chetti yang beribukan orang Baba Nyonya, Melaka dan berbakakan orang Chetti

Sumber: Koleksi Penulis

1.1 Ciri-ciri umum orang Chetti Melaka

Hampir semua anggota masyarakat ini tiada hubungan langsung dengan saudara mara di India kerana tali persaudaraan terputus menerusi peredaran masa. Bagi mereka, Melaka merupakan tanah tumpah darah. Mereka tidak mengetahui dari daerah mana asal nenek moyang mereka.

Kegiatan ekonomi masyarakat ini jauh berbeza daripada perniagaan meminjamkan wang yang dijalankan oleh golongan Chettiar. Anggota masyarakat ini bergantung kepada kerja makan gaji dan amat kurang pengetahuan dalam bidang perniagaan.

Masyarakat ini berpegang teguh kepada agama Hindu, menggunakan nama Hindu dan mengamalkan adat resam budaya Hindu. Orang Chetti ialah penganut agama

Hindu, oleh itu kebanyakan kosa kata dalam bahagian agama ialah kosa kata Tamil dan Sanskrit. Nama mereka ialah nama Hindu seperti Ramasamy, Rukumani, Kamachi, Meenachi, Parachee, dan sebagainya. Nama tuhan pula ialah Dewa Ganesan, Dewa Murugan, Dewi Mariyaman, dan Dewi Letchumi. Perayaan agama pula ialah seperti perayaan *Ponggal*, *Deepavali*, *Menggamay*, *Parcu*, *Sadunggu* (*Sanenggu*), *Matthu Ponggal*, *Vitthu Ponggal*, *Kani Ponggal*, dan lain-lain.

Makanan dan kuih-kuih mereka memperlihatkan asimilasi budaya Melayu, India, dan Baba Nyonya. Makanan dan masakan mereka merupakan campuran masakan Melayu, Baba Nyonya dan masakan India. Walau bagaimanapun, kebanyakan kosa kata dalam masakan dan makanan diambil daripada bahasa Melayu. Kuih-muih tradisional ialah dodol, wajik, koya kacang, kanda kasturi, kuih genggang (kuih lapis), bahu, kuih belanda, kuih bangkit, halwa, taibak, kuih gading galoh (seri muka), kuih rempah udang, kuih banji, pulut tekan dan sagun. Mereka juga menggemari manisan-manisan seperti pengat pisang, pengat cemelah, bubur terigu, bubur caca, dan bubur pulut hitam. Masakan pula ialah nasi lemak kukus, nasi kacedi, nasi kemuli, pindang iris ikan parang, sambal belimbing telur ikan, sambal penabor, sambal timun santan, acar cili, kuah haram jadah, dan sambal tahi minyak (Roslan, 1994: 22).

Pakaian mereka juga campuran budaya Melayu, Baba Nyonya dan pakaian India. Wanita yang berumur memakai kebaya panjang atau kebaya labuh bersama sapu tangan besar yang dipanggil *binpo*. Wanita muda memakai kebaya sulam daripada kain kasa rubia yang dilengkapi kerongsang dan memakai kain batik, manakala lelaki pula memakai baju Melayu labuh dan berkain pelikat. (rujuk Gambar 1.2 dan Gambar 1.3).

Gambar 1.2
Pakaian orang perempuan Chetti

Sumber. Koleksi Penulis

Gambar 1.3
Pakaian orang lelaki Chetti

Sumber. Koleksi Penulis

Kosa kata untuk pakaian merupakan campuran bahasa Melayu, bahasa Tamil, dan bahasa Baba Nyonya. Pakaian pengantin pula mempunyai unsur Baba Nyonya dan unsur India. Pakaian pengantin lelaki lengkap dengan *dabo* dan *talapanya* manakala pengantin perempuan pula akan memakai baju kurung dan kain songket serta sehelai *marupu* yang diikat dipinggang (Pamphlet Muzium Sejarah Melaka, 2003: 2).

Bahasa ibunda masyarakat ini ialah bahasa Melayu kreol, iaitu bahasa Melayu pasar yang telah diperkembangkan dan menjadi seakan-akan bahasa Melayu standard (BMS selepas ini). Kebanyakan orang Chetti dwibahasa, iaitu mereka boleh bertutur dalam bahasa Melayu dan juga bahasa Inggeris. Hal ini kerana ramai orang Chetti yang mendapat pendidikan Inggeris. Hampir keseluruhan masyarakat ini tidak boleh bertutur dalam bahasa Tamil. Hanya sebahagian kecil yang boleh bertutur dalam bahasa Tamil jika bapa atau ibu mereka orang India Tamil. Ada juga yang boleh bertutur dalam bahasa Cina Hokkien kerana ibu mereka orang Cina. Keseluruhannya, selain menuturkan BMKC sebagai bahasa ibunda, orang Chetti juga boleh bertutur dalam bahasa lain akibat daripada perkahwinan campur.

Orang tua Chetti juga boleh bertutur dalam bahasa Melayu kreol Baba Nyonya. Hal ini berlaku bukan sahaja kerana mereka berjiran, tetapi kerana masyarakat Baba Nyonya sering mengambil anak-anak masyarakat Chetti sebagai menantu. Begitu juga orang Chetti, mereka sering mengambil anak-anak perempuan Baba Nyonya Melaka menjadi menantu (Hock, 1993: 28). Hasil perkahwinan campur yang sangat berleluasa ini menyebabkan kedua-dua wajah masyarakat peranakan ini seakan-akan sama. Selain itu, bahasa yang dituturkan juga mempunyai persamaan, termasuk beberapa aspek kehidupan yang lain. Yang membezakan mereka cuma

agama dan nama sahaja. Perkahwinan antara perempuan India Chetti dengan lelaki Baba Nyonya masih berlaku di Melaka sehingga ke hari ini.⁶

Walaupun berketurunan India Tamil, orang Chetti tidak tahu berbahasa Tamil dan ini menyebabkan orang India Tamil memandang rendah terhadap mereka. Oleh itu, inisiatif diambil oleh golongan India Tamil untuk memberi pelajaran bahasa Tamil kepada anak masyarakat Chetti ini. Pelajaran ini diberikan secara percuma dan diadakan di Kampung Tujoh, Gajah Berang Melaka pada setiap hari Ahad. Tetapi kelas ini kurang mendapat sambutan dalam kalangan ibu bapa kerana orang Chetti lebih berminat menggunakan bahasa Inggeris sebagai bahasa kedua berbanding dengan bahasa Tamil.

Sejak dahulu lagi, orang Chetti mendapat pendidikan Inggeris atau pendidikan Melayu di sekolah kebangsaan. Mereka mendapat pendidikan di sekolah Inggeris yang berhampiran, seperti sekolah Anglo-Chinese (untuk pelajar lelaki) dan sekolah Perempuan Methodist di Jalan Tengker. Walau bagaimanapun, kebanyakan anggota masyarakat ini tidak berpendidikan tinggi. Oleh sebab taraf hidup yang rendah, kebanyakan anak orang Chetti digalakkan bekerja untuk membantu keluarga. Faktor ini menyebabkan masyarakat ini sering ketinggalan dari sudut ekonomi.

Sebagaimana yang dinyatakan, bahasa ibunda komuniti ini ialah sejenis bahasa Melayu. Unikny, bahasa Melayu Chetti ini, sebagaimana aspek budaya Chetti yang lain, memperlihatkan kacukan beberapa budaya. Laporan ini selanjutnya akan menghuraikan bahasa orang Chetti ini sebagaimana yang dimaksudkan. Huraian

⁶ Seorang informan, Gunasundri a/p Renganathan, berkahwin dengan lelaki Cina Baba Nyonya dan tinggal di Kampung Gajah Berang. Anak-anak mereka diberi nama Cina tetapi bertutur dalam BMKC dan bahasa Melayu kreol Baba Nyonya. Tiga anak perempuan mereka menjadi informan dalam kajian ini.

berkenaan berfokus kepada persamaan dan perbezaan bahasa ini dengan dialek-dialek Melayu lain.

1.4 Bahasa Melayu kreol Chetti Melaka

Walaupun dari segi status bahasa masih boleh dibahaskan, Grimes (1996) melabelkan bahasa orang Chetti ini sebagai sejenis kreol, dan menamakannya bahasa Melayu kreol Chetti (*Chetties Creole Malay*) atau bahasa Melayu kreol Melaka (*Malacca Malay Creole*) (singkatan BMKC untuk merujuk kepada bahasa ini akan digunakan selanjutnya di dalam laporan ini).

Kreol merupakan sejenis bahasa pijin yang telah mantap penggunaannya dan mempunyai komuniti penuturnya yang tersendiri. Pada asalnya, kreol merupakan bahasa pijin, yakni bahasa yang digunakan dalam konteks pertembungan, terutamanya di pasar atau pusat perniagaan, oleh manusia yang datang dari latar belakang kaum atau keturunan yang berbeza.

Bahasa pijin dan kreol memperlihatkan campur aduk sistem, sekurang-kurangnya dua bahasa. Apabila berlaku pertembungan bahasa, penutur bahasa yang kurang dominan (*substratum*) akan mencampuradukkan sistem bahasa yang lebih dominan (*superstratum*) dalam sistem bahasanya sendiri. Sebagai contoh salah satu bahasa pasar di Malaysia, iaitu bahasa Melayu pasar yang berasaskan bahasa Melayu memperlihatkan campur aduk kosa kata bahasa Melayu dengan nahu bahasa Tamil. Misalnya ungkapan “Saya rumah misjid belakang juga ada” membuktikan campur aduk ini. Dalam konteks ini BMKC memperlihatkan campur aduk bahasa Melayu, bahasa Tamil, dan sedikit bahasa Inggeris dan disebabkan bahasa Melayu merupakan bahasa yang dominan, maka kreol ini diberi nama mengikut bahasa yang dominan, iaitu bahasa Melayu kreol Chetti. Walaupun demikian, mungkin

disebabkan pengaruh bahasa Melayu yang lebih banyak terhadap bahasa ini, maka BMKC dianggap tidak jauh berbeza dengan dialek Melayu yang lain, terutama dialek Melaka Tengah (Mangantar dan Ramli, 1980: 56).

Walaupun menyamai dialek Melayu yang lain, BMKC diberikan label kreol berdasarkan dua sebab. Pertama, apabila bahasa pijin menjadi bahasa ibunda sesebuah komuniti maka bahasa ini dikenali sebagai bahasa kreol. Kedua, berbanding dengan bahasa pijin, bahasa kreol memperlihatkan perkembangan dari segi kosa kata, nahu, gaya, dan sebagainya kerana keperluan untuk menampung fungsinya sebagai bahasa ibunda. Bahasa Chetti boleh dianggap sebagai bahasa kreol kerana memenuhi kedua-dua ciri ini, iaitu mempunyai komuniti penutur ibunda dan terdapat perkembangan dari segi linguistik bahasa ini.

Walaupun sudah mempunyai komuniti penutur ibunda, dalam konteks pertembungan bahasa ini dengan BMS di Malaysia, bahasa Melayu kreol Chetti dianggap sebagai bahasa yang minoriti sifatnya. Hal ini demikian kerana BMS merupakan bahasa utama yang digunakan dalam situasi rasmi lisan dan penulisan. Pertembungan dengan bahasa Melayu menyebabkan penutur bahasa ini semakin mengecil. Hal ini dibantu oleh faktor masyarakat Chetti yang berpendidikan, yang lebih selesa menggunakan BMS dan bahasa Inggeris. Menurut Moorthy (1997: 40) penggunaan bahasa ini hanya ketara dalam kalangan keluarga Chetti yang mempunyai generasi tua.

Sekarang ini, bahasa Melayu kreol Chetti (BMKC) semakin hari semakin kurang digunakan kerana generasi baru masyarakat ini mula menggunakan bahasa Inggeris secara meluas. Sebahagian mereka pula berkahwin dengan orang India Tamil dan anak-anak mereka dididik dengan menggunakan bahasa Tamil. Masyarakat ini mula mencari identiti asal mereka dan sedar bahawa mereka berketurunan India dan

seharusnya menguasai bahasa Tamil. Cara yang paling baik untuk menguasai semula bahasa Tamil yang telah pupus tersebut ialah dengan cara mengahwini lelaki atau wanita Tamil.

Jumlah penutur kreol ini yang semakin mengecil (pada masa ini terdapat hanya kira-kira 200 orang dengan jumlah 30 keluarga) dan pada satu masa apabila generasi tua penutur bahasa ini semuanya telah tiada, bahasa kreol mereka juga mungkin akan pupus bersama-sama mereka.

Keadaan yang sama berlaku dalam kalangan masyarakat Baba Nyonya, yang semakin kurang menggunakan bahasa Melayu kreol Baba Nyonya, terutama dalam kalangan generasi muda (Ding, 2001). Kebanyakan generasi muda Baba Nyonya mendapat pendidikan di sekolah rendah Cina atau sekolah rendah Inggeris dan mereka semakin sedar kepentingan mempelajari bahasa dan kebudayaan Cina. Kedatangan imigran Cina dan India pada awal kurun ke-20 meningkatkan jumlah penduduk tersebut di Malaysia, dan keadaan ini menyemarakkan hasrat masyarakat Chetti dan Baba Nyonya untuk kembali semula kepada budaya asal nenek moyang mereka.

Keinginan yang tinggi dalam kalangan masyarakat Chetti untuk kembali menguasai bahasa Tamil dan budaya Hindu merupakan satu kehilangan kepada pakar-pakar bahasa, budaya, dan sejarah kerana masyarakat ini seolah-olah muzium hidup yang menggambarkan zaman kegemilangan Melaka 500 tahun yang lalu.

Dari segi kajian, BMKC kurang mendapat liputan pengkaji-pengkaji bahasa sebelum ini. Hal ini berlaku kerana kehidupan orang-orang Chetti ini sangat sederhana dan tidak menonjol berbanding dengan kaum Baba Nyonya. Bahasa Melayu kreol Baba Nyonya juga mendapat liputan yang meluas kerana bahasa mereka agak berbeza

dengan bahasa Melayu dan kebetulan kaum Baba Nyonya amat terkenal sama ada di segi kekayaan atau memegang jawatan tinggi dalam kerajaan (Wee, 1979: 60). BMKC pula dianggap tidak jauh berbeza dengan dialek Melayu yang lain, terutama dialek Melaka Tengah (Mangantar dan Ramli, 1980: 56). Dengan demikian, kajian terhadap bahasa ini agak terhad. Sorotan kajian lalu yang dipaparkan di dalam bahagian 1.5 Sorotan Kajian Lalu yang berikut memaparkan kajian-kajian yang pernah dilaksanakan terhadap BMKC).

1.5 Sorotan kajian lalu

Setakat ini kajian yang mengkhusus tentang bahasa Melayu Kreol Chetti Melaka tidak banyak dilakukan, sama ada oleh pengkaji tempatan atau luar negeri. Tulisan terawal yang menyentuh tentang BMKC ialah tulisan oleh Usha Mahajani (1983: 101). Kajian yang dilakukan pada tahun 1960 ini menyatakan bahawa orang Chetti Melaka telah berkahwin dengan wanita Melayu dan ini menyebabkan bentuk wajah mereka berubah. Sesetengah wanita Chetti memakai pakaian Melayu dan sering disalah anggap sebagai wanita Melayu. Orang Chetti bertutur dalam bahasa Melayu tetapi mengekalkan adat resam dan agama Hindu.

Kajian ilmiah seterusnya dilakukan oleh Narayanasamy (1980) bertajuk *Proses Asimilasi dan Pengebudayaan di Kalangan Masyarakat Chitty Melaka*. Beliau ada menyentuh tentang penggunaan bahasa Melayu dalam kalangan masyarakat Chetti dan menyatakan bahawa 78 peratus daripada penduduk Chetti yang dikajinya menggunakan bahasa Melayu sebagai bahasa utama. Beliau menyatakan bahawa bahasa Melayu yang digunakan oleh masyarakat Chetti sama seperti bahasa Melayu Baba Nyonya Melaka. Hanya bahasa Melayu Chetti ini banyak dipengaruhi kosa kata India. Beliau menyifatkan intonasi, irama dan gaya bahasa kreol ini menyamai bahasa Melayu tulen.

Selain Narayanasamy, seorang lagi pengkaji budaya masyarakat Chetti ini ialah Rabeendran (1976). Dalam kajiannya yang bertajuk *Ethno-Racial Marginality in West Malaysia: The Case of The Peranakan Hindu or Malacca Chitty Community*, beliau membincangkan aspek asimilasi dan akulturasi budaya masyarakat Chetti ke dalam kebudayaan Melayu. Beliau hanya menyentuh seimbis lalu tentang aspek bahasa kerana kajian beliau lebih kepada penyelidikan antropologi dan sosiologi. Rabendran menyatakan bahawa bahasa orang Chetti ialah bahasa Melayu yang dipengaruhi bahasa Tamil, terutama dari aspek agama dan kepercayaan Hindu. Antara perkataan Tamil dalam BMKC yang dikemukakanannya ialah *abishegam*, *maalai* dan *poojai*.

Satu lagi kajian ilmiah yang membincangkan bahasa kreol Melayu Chetti ialah kajian yang dilakukan oleh Yap (1984). Beliau membincangkan dialek Melayu Chetti dari aspek fonologi, morfologi dan aspek leksikal. Kesimpulan yang dibuatnya ialah dialek Melayu Chetti memperlihatkan banyak persamaan dengan bahasa Melayu dan beliau juga menggolongkan dialek Melayu Ceti sebagai sejenis ragam bahasa Melayu (Yap, 1984: 211).

Rumusannya, walaupun terdapat kajian-kajian lalu tentang BMKC, selain kajian Yap (1984), kajian yang berfokus kepada aspek linguistik BMKC boleh dikatakan tiada. Dengan demikian, pengkaji berpendapat kajian dan pendokumentasian ciri-ciri bahasa ini perlu dilakukan dengan segera sebelum bahasa ini pupus dan tidak diketahui oleh generasi akan datang. Hal ini membawa kepada objektif kajian ini yang dicatatkan di dalam bahagian 1.6 yang berikut. Sehubungan itu juga, pengkaji ingin menjalankan kajian ini untuk menambah kuantiti kajian lalu, khususnya kajian bahasa kerana kewujudan BMKC adalah akibat proses pertembungan bahasa. Menurut Weinreich (1968) apabila satu bahasa bertembung dengan satu bahasa yang lain, berlaku tiga peringkat perubahan, iaitu perubahan fonologi, perubahan

morfologi dan perubahan sintaksis. Perubahan yang ingin dikaji oleh penulis dalam kajian ini ialah perubahan fonologi.

1.6 Objektif kajian

Disebabkan terdapat anggapan bahawa BMKC ini tidak jauh bezanya dengan dialek Melayu, khususnya bahasa Melayu baku, maka kajian ini bertujuan memaparkan kesamaan dan perbezaan BMKC dengan bahasa Melayu baku. Aspek linguistik yang dipilih ialah aspek fonologi segmental. Kajian menyeluruh aspek linguistik yang lain tidak dilaksanakan memandangkan jika dibuat demikian, kajian ini menjadi terlalu panjang. Kajian terperinci aspek-aspek linguistik yang lain mungkin boleh dijalankan di dalam kajian lain.

1.7 Kepentingan kajian

Sehubungan itu penulis berpendapat kajian ini penting kerana jika bahasa kreol ini tidak didokumentasikan, bahasa ini akan pupus tidak lama lagi, sama seperti bahasa-bahasa kreol yang ada di seluruh dunia. Selain itu penulis amat berminat dengan kajian ini kerana setakat ini, BMKC kurang mendapat liputan pengkaji bahasa berbanding dengan bahasa kreol Portugis dan bahasa Melayu kreol Baba Nyonya. BMKC hampir menyamai bahasa Melayu standard (BMS di dalam laporan ini selanjutnya) dan ini menggambarkan betapa kaum Chetti ini mampu menyesuaikan diri dengan persekitarannya dan membentuk jati diri Malaysia. BMKC merupakan satu khazanah negara yang terhasil daripada perkahwinan campur, proses asimilasi dan penyesuaian (*accommodation*), dan proses baur budaya (Saidatul, 2003: 24). Penerokaan terhadap bahasa ini perlu diteruskan sebelum bahasa ini lenyap bersama-sama dengan generasi mudanya yang semakin kurang menggunakan bahasa kreol ini.

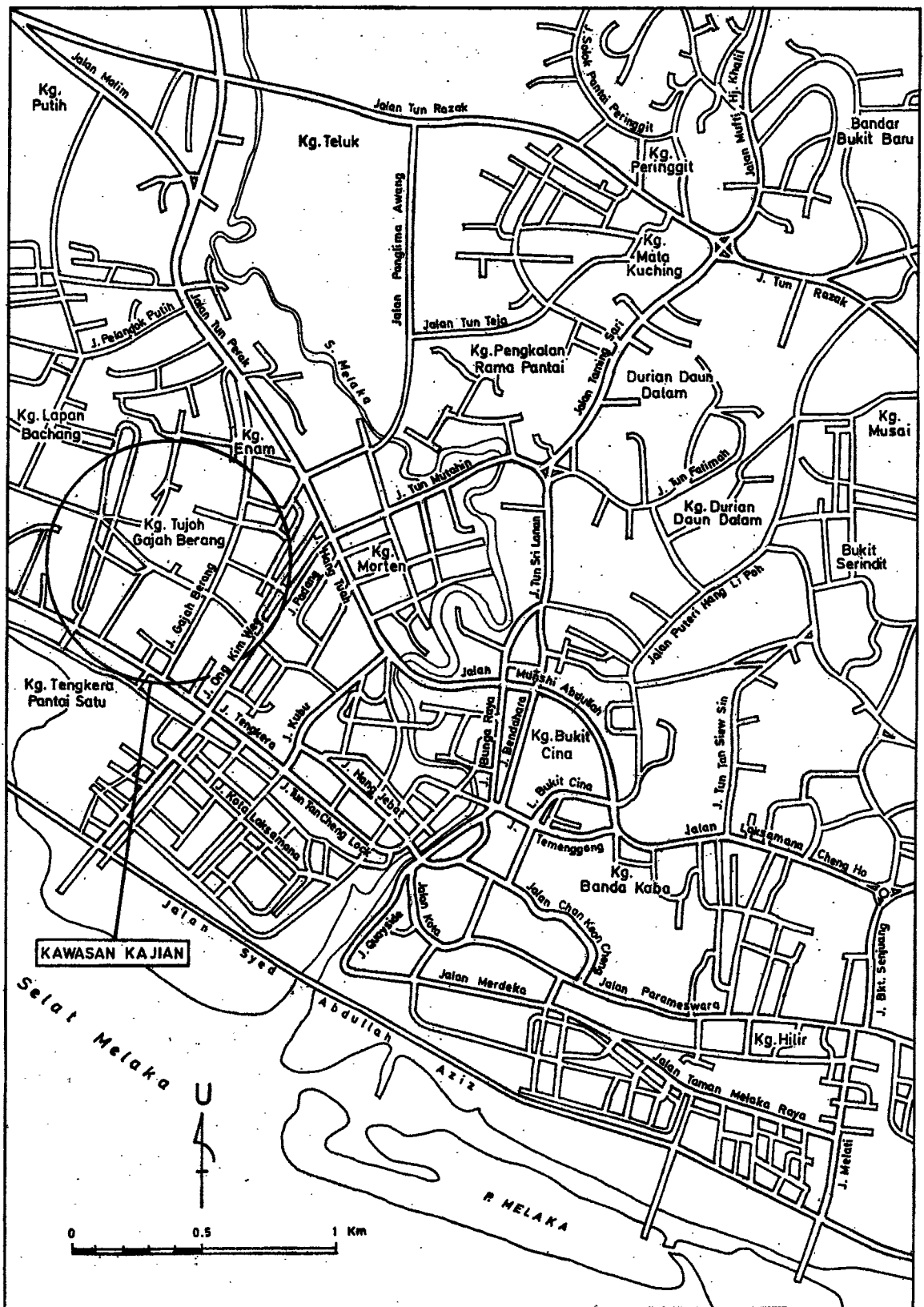
1.8 Metodologi kajian

1.8.1 Latar belakang dan kawasan kajian

Kajian ini dijalankan di Kampung Tujoh, Gajah Berang, yang terletak di daerah Melaka Tengah. Jarak Kampung Tujoh, Gajah Berang ini dengan bandar raya Melaka ialah kira-kira 1.6 kilometer (Sila rujuk Peta 1.1 dan 1.2). Jalan masuk ke kampung ini ditandai dengan pintu gerbang yang diletakkan dua replika kepala gajah yang sedang berang (sila rujuk gambar 1.5).

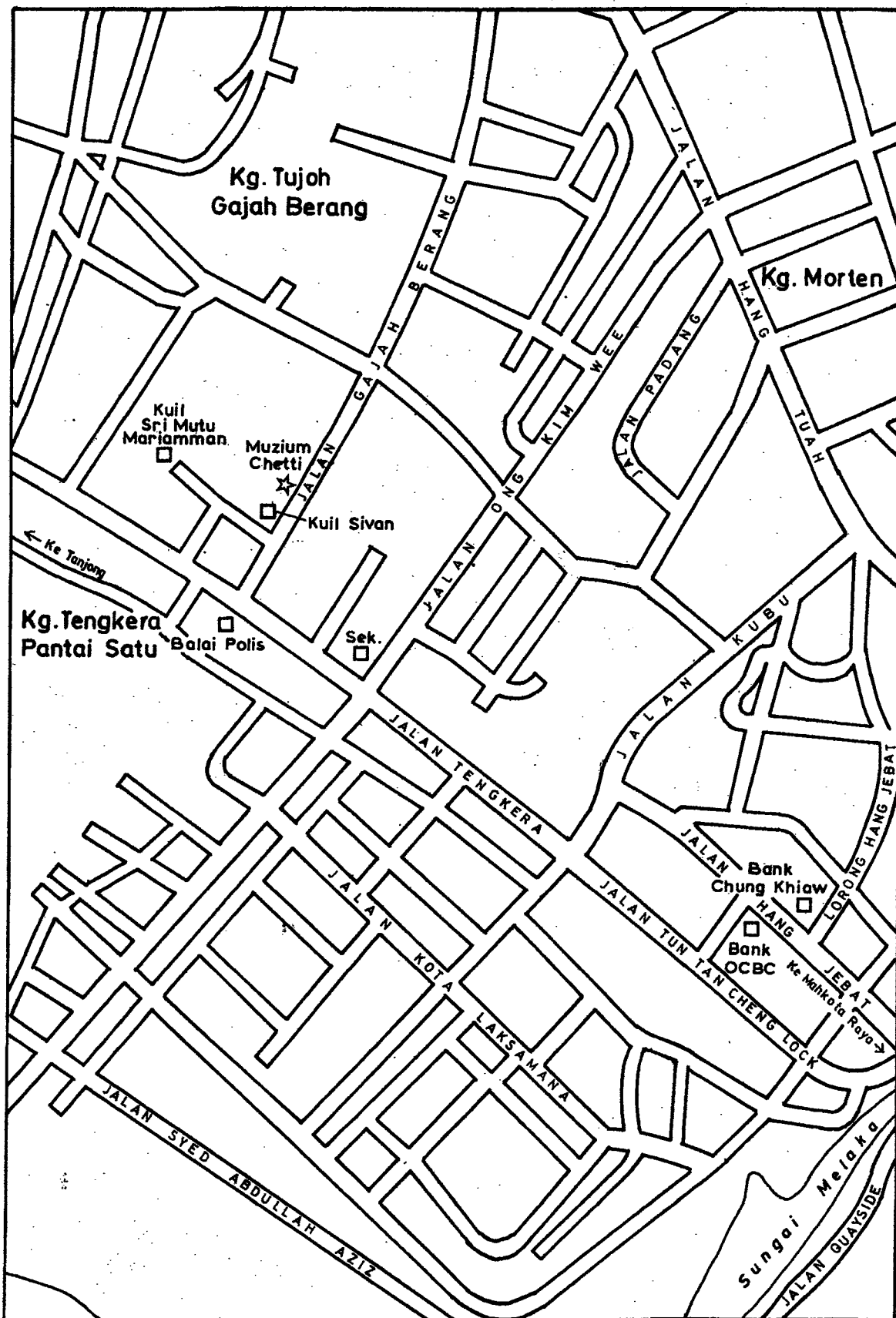
Penduduk yang tinggal di sini ialah penduduk Chetti dan penduduk Cina yang menyewa di tanah milik orang Chetti. Jumlah penduduk di sini dianggarkan 200 orang yang terdiri daripada 30 keluarga (Narayanasamy, 1995: 2) Jumlah penduduk Chetti yang sebenar di kawasan bandar Melaka tidak dapat diperolehi melalui perangkaan Malaysia tahun 2000 kerana komuniti ini termasuk ke dalam kumpulan orang India yang berjumlah 2,787 orang (*Banci Penduduk dan Perumahan Malaysia*, 2000: 49).

Peta 1.1
Negeri Melaka dan kawasan Melaka Tengah

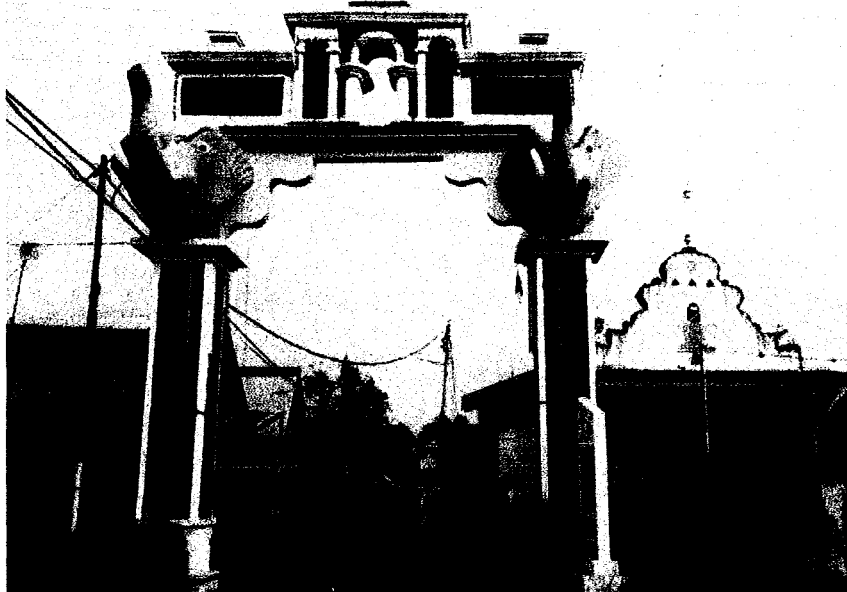
Sumber: Map of Ayer Keroh.

Peta 1.2
Kedudukan perkampungan Chetti, Jalan Gajah Berang, Melaka

Sumber: Diubahsuaikan daripada Pamflet Muzium Chitty, Melaka.

Gambar 1.4
Pintu masuk ke Kampung Tujoh, Gajah Berang, Melaka

Sumber: Koleksi Penulis

1.8.2 Kaedah kajian

1.8.2.1 Pemungutan data

Kajian ini menggabungkan dua bentuk kajian, iaitu kajian perpustakaan dan kajian lapangan. Kajian perpustakaan ialah kajian tentang bahan-bahan bertulis yang ada kaitan dengan kajian ini. Bahan ini akan dijadikan bahan rujukan sewaktu menulis latar belakang dan kerangka teori.

Kajian lapangan pula dilaksanakan untuk memperoleh data linguistik. Data yang dimaksudkan ialah data pertuturan lisan masyarakat Chetti.

Data linguistik kajian ini ialah hasil pertuturan lisan informan yang dipilih. Dalam kajian ini, pengkaji akan menggunakan data panduan untuk memperoleh data pertuturan tersebut. Data panduan ini terdapat dalam tiga bentuk:

- (a) Senarai 1,000 perkataan yang dipetik daripada Kamus Dewan dan informan akan menyebut perkataan ini satu persatu (sila rujuk Lampiran 4 senarai kata yang dimaksudkan). Sebutan ini akan dirakamkan dan rakaman ini disedari oleh informan.
- (b) Data pertuturan spontan, iaitu pertuturan yang dirakamkan tanpa dirancang atau disedari oleh informan.
- (c) Data pertuturan terancang, iaitu pertuturan yang dirakamkan secara sedar dengan menggunakan topik-topik terpilih yang akan disediakan sebelum wawancara.

Untuk memungut data linguistik, kajian ini akan menggunakan informan penutur BMKC. Informan yang dipilih terdiri daripada 15 orang Chetti yang memiliki kriteria berikut:

- (a) Informan mesti sempurna alat sebutannya . Jika alat sebutan atau organ artikulasi informan mempunyai cacat cela atau tidak sihat, maka bunyi bahasa yang dikeluarkan akan kedengaran tidak betul atau sumbang. Pengkaji juga akan mengelakkan informan yang sedang mengalami selsema atau penyakit resdung kerana informan seperti ini mengalami gangguan di organ pertuturan. Informan seperti ini mungkin menyengaukan semua vokal atau suku kata yang dituturkannya (Asmah, 2001: 49).

- (b) Informan mesti menetap di kawasan tempat bahasa yang dipilih dituturkan.
- (c) Informan mesti merupakan penutur ibunda bahasa Melayu kreol Chetti (BMKC).
- (d) Informan yang dipilih ialah informan dewasa yang berusia 23 tahun ke atas. Menurut Samarin (1993: 38), informan yang dewasa lebih berpengalaman dalam kebudayaan, dan mereka ini kaya dengan pengalaman seharian. Pertuturan mereka lebih asli dan lebih mempertahankan bentuk lama dan kurang terdedah kepada pengaruh luar berbanding dengan orang-orang muda yang pada umumnya lebih *mobile*. Selain itu, informan yang muda dianggap belum menjiwai bahasa itu dalam erti kata dapat menguasai berbagai-bagai sistem dan struktur yang ada dalam bahasa itu seperti fonologi, morfologi, sintaksis dan leksis. Penguasaan semua sistem dan struktur dalam sesuatu bahasa tidak berlaku dalam jangka masa 10 tahun atau 20 tahun kerana proses ini memakan masa yang lama (Asmah, 2001: 48).

Tentang jantina pula, pengkaji memilih informan lelaki dan juga informan wanita. Hal ini demikian kerana penulis berpendapat komuniti Chetti lebih terbuka tentang pergaulan antara jantina. Walau bagaimanapun, menurut Asmah (2001: 51), penyelidik seelok-eloknya memilih orang yang sama jantina dengan dirinya sendiri. Penggunaan informan yang sama jantintanya dengan penyelidik memberi satu kelebihan, yakni untuk mendapat maklumat mengenai hal jantina yang sulit-sulit. Misalnya sukar bagi penyelidik memperoleh nama bahagian badan yang sulit dan pantang larang yang berkaitan dengan jantina, jika informannya daripada jantina yang berlainan.

1.8.2.2 Analisis data

Semua data yang diperoleh menerusi rakaman akan ditranskripsikan secara ejaan, fonemik dan fonetik. Sekiranya ditulis secara fonemik atau fonetik, transkripsinya akan menggunakan lambang yang digunakan dalam *International Phonetic Alphabet (IPA)* (1993) tetapi lambang-lambang *IPA* tersebut akan disesuaikan dengan kajian ini. Lambang transkripsi yang dimaksudkan akan diberikan di dalam Jadual 1.1 berikut:

Jadual 1.1
Lambang *International Phonetic Alphabet (IPA)* yang digunakan

Lambang IPA	Lambang BMS	Lambang BMKC	Lambang IPA	Lambang BMS	Lambang BMKC
a	a	a	w	w	w
i	i	i	y	y	y
u	u	u	m	m	m
ə	ə	ə	n	n	n
e	e	e	ɲ	ɲ	ɲ
ɛ	ɛ	ɛ	ŋ	ŋ	ŋ
o	o	o	s	s	s
p	p	p	h	h	h
b	b	b	r	r	r
t	t	t	l	l	l
d	d	d	ʍ	ʍ	ʍ
k	k	k	y	y	y
g	g	g	ˌ	ˌ	ˌ
ʔ	ʔ	ʔ	ˈ	ˈ	ˈ
č	č	č	ː	ː	ː
j	j	j			

Sumber: *International Phonetic Association*. (1993). Bahan internet di alamat <http://www.arts.gla.ac.uk/ipa/ipa.html>

Disebabkan kajian ini akan menganalisis aspek fonologi segmental BMKC, maka data mentah yang diperoleh akan dianalisis menggunakan teori fonologi struktural yang diperkenalkan oleh Pike (1976, 1978). Kerangka teoretis ini akan dibincangkan

di dalam Bab 2 laporan ini. Bahagian berikut akan menghuraikan konsep pijin dan kreol sebagaimana yang dimaksudkan di dalam kajian ini.

1.9 Pijin dan kreol

Kreol ialah sejenis variasi bahasa. Variasi bahasa disebut juga kelainan bahasa atau dialek daripada satu bahasa. Dengan kata lain, variasi bahasa atau dialek ialah kelainan bahasa yang dituturkan oleh sekumpulan penutur yang menuturkan bahasa yang sama. Misalnya masyarakat Melayu menuturkan satu bahasa yang sama, iaitu bahasa Melayu tetapi terdapat kelompok penutur yang menuturkan bahasa ini dengan cara yang berlainan berbanding dengan kelompok penutur yang lain. Malah di dalam setiap kelompok penutur bahasa Melayu tersebut pun setiap penutur tidak akan menuturkan bahasa berkenaan dengan cara yang sama⁷. Kewujudan keadaan penggunaan bahasa yang sebegini memperlihatkan bahawa penggunaan bahasa, hatta penggunaan satu bahasa yang sama sekali pun dalam kalangan manusia, tidak seragam.

Mengapakah variasi bahasa wujud? Umumnya perbezaan ruang atau kawasan geografi sering dikatakan sebagai penyebab kepada perbezaan pertuturan antara individu atau kelompok penutur. Misalnya di Malaysia dapat dilihat dengan jelas perbezaan sebutan kosa kata dialek-dialek Melayu mengikut negeri. Sebagai contoh dikemukakan perbezaan sebutan bunyi [r] bagi lapan dialek Melayu di dalam Jadual 1.2 yang berikut.

⁷ Yang ini disebut idiolek (atau *parole* seseorang individu), yakni bentuk bahasa yang dihasilkan dan cara penggunaan bahasa individu yang tersendiri. Dari segi alamiah tidak wujud dua penutur yang menghasilkan atau menggunakan bahasa dengan cara yang betul-betul sama. Walau bagaimanapun, perbezaan cara bertutur dua individu yang menuturkan bahasa yang sama ini tidaklah sangat ketara sehingga lari daripada garis kasar sifat bahasa yang perlu diikuti oleh mereka (Nik Safiah, 1988: 5). Idiolek-idiolek yang menunjukkan banyak persamaan inilah yang dikatakan boleh dikelompokkan ke dalam kategori yang disebut dialek (Nababan, 1993: 4).

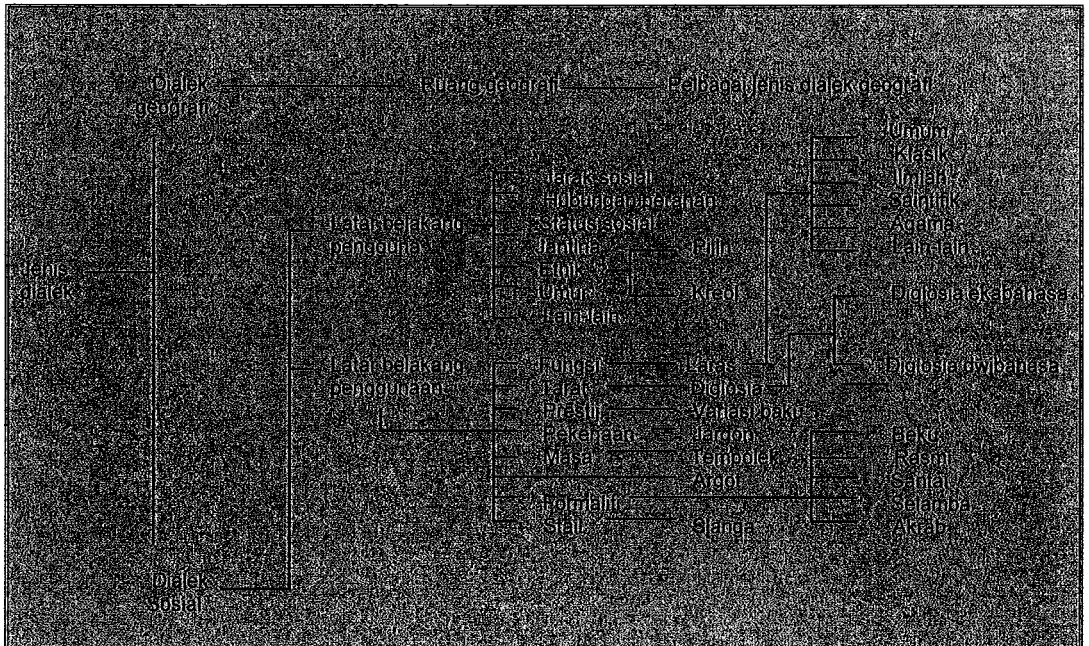
Jadual 1.2: Perbezaan sebutan /r/ dalam lapan dialek Melayu

BMS	Perak	PPinang	Kedah	NSembilan	Kelantan	Johor	Sarawak
rumah	Rumah	Rumah	Rumah	ɣumah	ɣumöh	ɣumah	ɣumah
baru	baRu	baRu	baRu	bayu	baru	bayu	bayu
besar	beso	besaɻ	besaɻ	beso	Besa	besa	besaɻ

Sumber: Dipetik daripada Asmah Haji Omar, *Kepelbagaian Fonologi Dialek-Dialek Melayu* (1991), 14.

Walaupun contoh yang dikemukakan menunjukkan bahawa perbezaan ruang geografi telah mewujudkan perbezaan sebutan dalam kalangan penutur dialek, namun demikian ruang bukanlah satu-satunya faktor yang menyebabkan wujud perbezaan pertuturan ini. Hal ini kerana definisi dialek itu sendiri menunjukkan bahawa dialek ialah ragam yang terdapat di dalam daerah geografi tertentu atau di dalam suasana sosial tertentu (Collins 1989: xx). Dengan perkataan lain selain faktor ruang geografi, faktor sosial juga boleh mewujudkan dialek. Faktor sosial yang dimaksudkan termasuklah faktor seperti umur, jantina, status sosial, stratifikasi sosial, etnik, dan sebagainya yang lazimnya dikaitkan secara langsung dengan latar belakang pengguna variasi bahasa tertentu. Selain faktor latar belakang pengguna, terdapat juga faktor lain seperti fungsi, prestij, pekerjaan, masa, situasi, topik atau judul, formaliti, pertembungan antara bahasa yang berlainan, dan sebagainya yang juga dikatakan mempengaruhi kewujudan dialek. Secara terperinci penyebab kewujudan dan jenis variasi bahasa di dalam sesebuah masyarakat bahasa dapat digambarkan di dalam Carta 1.1.

Carta 1.1: Penyebab dan beberapa contoh variasi bahasa dalam masyarakat bahasa

Sumber: Noriah Mohamed, Beberapa Topik Asas Sociolinguistik (2003a), 15.

Jika diteliti dengan lebih mendalam, kita akan mendapati bahawa faktor geografi sebenarnya merupakan salah satu faktor sosial juga. Walau bagaimanapun, di dalam disiplin dialektologi tradisional perbincangan dialek geografi dan dialek sosial biasanya diasingkan. Perbincangan di dalam buku ini akan menganggap faktor ruang sebagai sebahagian daripada faktor sosial yang mewujudkan dialek geografi, manakala faktor-faktor sosial lain akan mewujudkan dialek sosial atau sosiolek.

Berdasarkan Carta 1.1 maka dapat dikatakan bahawa faktor sosial yang mewujudkan pijin ialah faktor etnik. Dari sudut yang sama, bahasa pijin ialah sejenis bahasa yang digunakan dalam konteks pertembungan manusia yang datang daripada latar belakang kaum atau keturunan yang berbeza, terutama di pasar atau pusat perniagaan. Dikatakan bahawa pengguna bahasa pijin lazimnya mempunyai latar belakang pendidikan sekolah yang agak rendah. Bahasa jenis ini memperlihatkan campur aduk sistem, sekurang-kurangnya dua bahasa. Misalnya di

Malaysia, bahasa Melayu pasar merupakan bahasa pijin yang mengacukkan bahasa Melayu dengan bahasa Tamil atau bahasa Cina dan mempamerkan campur aduk kosa kata dan struktur bahasa-bahasa yang terlibat. Bahasa pijin Melayu Tamil memperlihatkan pengaruh sebutan bunyi-bunyi retrofleks [ɖ] dan [ʈ] dalam sebutan penggunaannya (Mashudi, 1971). Walaupun bahasa pijin merupakan bahasa yang tidak stabil, statusnya boleh berubah jika bahasa ini sudah mempunyai penutur ibundanya sendiri. Sekiranya keadaan ini berlaku maka bahasa pijin dianggap telah menjadi bahasa kreol. Di Malaysia, antara bahasa Melayu kreol ialah bahasa kreol Baba Nyonya di Melaka dan Pulau Pinang.

Penamaan bahasa pijin atau kreol dibuat berdasarkan bahasa yang dominan. Sebagai contoh bahasa Melayu pasar dan bahasa Melayu kreol Baba Nyonya disebut sedemikian kerana bahasa Melayu ialah bahasa dominan. Bahasa kreol Portugis (*papia kristang*) pula disebut demikian sebab bahasa Portugis abad ke-16 merupakan asas kepada kreol ini.

Konsep kewujudan bahasa dominan dalam pijin dan kreol menyebabkan lahir pula istilah bahasa stratum bawah @ substratum dan stratum atas @ superstratum dalam bahasa kacukan ini. Bahasa substratum ialah bahasa yang asalnya dituturkan telah dipengaruhi pemerolehan bahasa yang kemudian. Bahasa superstratum ialah bahasa yang dituturkan oleh kumpulan dominan yang telah dipengaruhi bahasa kumpulan penutur subordinat.

Apabila mempelajari bahasa yang kemudian, penutur membawa unsur seperti bunyi ke dalam bahasa yang dipelajari kemudian. Bahasa yang dituturkan yang telah mempengaruhi kumpulan yang mendominasi mereka. Umpamanya bahasa Inggeris telah mempengaruhi perkembangan bahasa Perancis. Bahasa Cina dan bahasa

Tamil pula mempengaruhi bahasa Melayu. Dengan kata lain, bahasa yang diperoleh kemudian mempengaruhi bahasa yang lebih dominan bagi penutur tersebut. Contohnya bahasa Inggeris dipengaruhi oleh bahasa tempatan sehingga mewujudkan bahasa Inggeris tempatan.

Bahasa substratum juga disebut sebagai bahasa yang menyediakan struktur asas bagi kosa kata daripada bahasa-bahasa leksifier. Contohnya bahasa kreol Atlantik dan Lautan India mempunyai bahasa-bahasa Afrika sebagai substratum. Hal ini berlaku kerana hamba abdi Afrika lazimnya multilingual dalam bahasa-bahasa rumpun bahasa mereka (bahasa-bahasa Bantu). Mereka bertutur dengan struktur bahasa yang sama hanya kosa kata yang berbeza dan dengan ini mereka mudah mengambil kosa kata bahasa Inggeris atau bahasa Perancis. Dalam hal ini bahasa-bahasa Afrika menjadi bahasa substratum dengan kosa kata bahasa Perancis, contohnya dalam bahasa kreol Haiti, Louisiana, dan Mauritius.

Dari segi asal-usul, ada yang menyatakan bahawa bahasa kreol berasal daripada pelbagai bahasa (*polygenesis*) dan kesamaan muncul daripada bahasa asal yang dikongsi. Kesamaan yang mendasari bahasa-bahasa kreol berkenaan ialah bahasa-bahasa substratum. Ada juga yang menyatakan bahawa bahasa kreol berasal daripada satu bahasa (*monogenesis*). Dalam hal ini dikatakan bahawa sumber bahasa pijin dan kreol satu sahaja, iaitu pelabuhan dan penempatan di Afrika. Kakitangan kapal yang datang daripada latar belakang yang berbeza memerlukan *lingua franca* yang sama untuk berkomunikasi, jadi bahasa pelabuhan atau *nautical jargon* telah digunakan. Semua bahasa pijin dan kreol yang berasaskan bahasa Eropah muncul daripada satu sumber yang sama disebut *Sabir* yg diperkenalkan di Mediterranean pada Zaman Pertengahan. Penutur bahasa-bahasa seperti Portugis, Inggeris, dan Sepanyol memasukkan kosa kata ke dalam bahasa *Sabir* kemudiannya.

Teori asal usul pijin dan kreol daripada pelbagai bahasa lebih sesuai. Walau bagaimanapun, peranan bahasa substratum dan superstratum bukanlah sebagaimana definisi asal. Sama ada substratum atau superstratum memainkan peranan yang sama – saling mempengaruhi – sebab itu disebut bahasa kacukan. Bahasa-bahasa substratum dalam konteks pijin/kreol di Malaysia, misalnya bahasa Tamil, bahasa Cina atau bahasa Inggeris bukan sahaja mempengaruhi struktur tetapi juga kosa kata bahasa superstratum, dalam konteks ini bahasa Melayu. Lihat contoh:-

Jadual 1.3: Contoh perbualan dalam bahasa kreol Melayu Baba Nyonya, Melaka

A	(Gelo) tarok santan. sua tarok santan sua lebohkan abi gula tu masakkan siktilan. Pake perok. Abilu sukaikan yu kaolan.
B	Gula?
A	Sua sukaikan lepekan kak perok. lebohkan. Abilu kaco sama sendok kai api.
B	Amakimo tarok ae?
A	Toksa. Kering kering.

Sumber: Ong, C.T.L., *An Introduction to the Baba Creole Malay of Melaka* (1985), 99.

Jadual 1.4: Contoh pertuturan dalam bahasa pijin/pasar Melayu Tamil

#	ada ujan bunyailam kita ada basa juga tappi itu jam pon ada ujan mari # itu jam worang tarak banya # kello ujan suda brenti # baru lagi worang ada sikki tamme itu jam sikki kita lagi mari juwai sayur # itu ujan tara brenti # sampe satu ari po worangara kita diyam sajja #
---	---

Sumber: Mashudi Kader, *Bahasa Melayu Pasar. Satu Kajian Pertembungan Bahasa Melayu Umum dengan Bahasa Tamil di Kuala Lumpur* (1971), 446.

Dalam bahasa kreol Baba Nyonya, kosa kata dibekalkan oleh bahasa Cina (Hokkien) dan bahasa Melayu. Contohnya, kata ganti nama diri pertama dan kedua menggunakan kata Cina *gua* dan *lu*, kata ganti nama diri ketiga guna bahasa Melayu, kata panggilan datuk (*ngkong*), kakak (*tachi*), bapa saudara (*impek*), peralatan rumah (*teko*), (*tanglung*). Struktur juga dipengaruhi oleh sintaksis Cina dan Melayu.

Sekiranya kreol masih bertembung dengan bahasa dominan akan terbentuk proses dekreolisasi. Dekreolisasi berlaku apabila bahasa kreol semakin menyamai bahasa standard. Proses digambarkan dengan kewujudan akrolek – kreol yang paling hampir, mesolek – kreol yang sederhana hampir, dan besolek – kreol yg paling jauh daripada bahasa standard.

Apabila pijin menjadi kreol, yakni apabila pijin telah digunakan sebagai bahasa utama sesuatu kelompok penuturnya, pijin melalui banyak peluasan kosa kata dan tatabahasanya. Proses evolusi daripada pijin ke kreol kadang-kadang telah dihuraikan dari segi kontinum kreol yang luas (Akmajian, 1997: 292). Dalam kajiannya tentang kreol Guyana, Bickerton (1984) memerhatikan bahawa antara kreol tulen (basilek) dengan kelainan setempat bahasa Inggeris standard (akrolek) terdapat satu siri mesolek, iaitu kelainan bahasa yang membentuk kontinum yang bermula dari kreol dan perlahan-lahan berubah kepada bahasa Inggeris standard, dengan setiap mesolek yang berurutan hampir-hampir menyamai bahasa Inggeris standard dengan lebih dekat lagi. Seseorang penutur individu selalunya dapat menggunakan berbagai-bagai mesolek daripada kontinum tersebut dan tidak semestinya terhad kepada satu mesolek sahaja.

Ramai ahli linguistik juga menerima konsep evolusi pijin ke kreol. Evolusi ini memperlihatkan bahawa pada permulaan hayatnya pijin melibatkan penyusutan

dalam kedua-dua bentuk dalaman dan luaran (pempijinan). Hal ini membawa kepada sistem linguistik bukan standard (pijin) yang berbeza daripada mana-mana bahasa yang terlibat, yakni bahasa sumber atau substrata yang wujud sebelumnya. Peringkat pertengahan memperlihatkan peluasan semula (pengkreolan) kepada sistem linguistik yang kurang terhad (kreol). Bahagian akhir kitaran ialah peringkat yang memperlihatkan bahasa standard menggunakan pengaruhnya ke atas kreol (penyahkreolan), menghasilkan kelainan bahasa yang berbagai-bagai sehinggalah kepada kelainan kawasan bagi bahasa kreol tersebut.

Apakah yang memandu proses pengkreolan? Bagaimanakah kanak-kanak yang memperoleh pijin meluaskan pijin supaya pijinnya mempunyai struktur tatabahasa yang setanding dengan bahasa manusia yang lain? Sesetengah sarjana mencadangkan bahawa kerencaman kreol yang semakin bertambah membayangkan kebolehan bahasa yang sejadi, yakni kemampuan sejadi manusia dari segi biologi (Bickerton, 1984: 1). Dengan itu penutur meluaskan bahasa pijin menjadi kreol disebabkan kemampuan bahasa sejadi mereka, dan atas dasar alasan ini, mungkin semua kreol diramalkan mempunyai struktur yang sangat serupa, tanpa mengira di mana kelainan bahasa ini berkembang dan jenis bahasa yang terlibat.

BAB 2

KERANGKA TEORETIS

2.1 Pengenalan

Sebagaimana yang dinyatakan, bahagian ini akan menghuraikan teori fonologi struktural yang akan digunakan sebagai kerangka teoritis di dalam kajian ini.

2.2 Konsep fonologi

Fonologi dikaitkan dengan penerangan tentang bunyi-bunyi dan fungsinya dalam bahasa tertentu (Asmah, 1981: 16). Parker (1994: 112) menyatakan bahawa fonologi merupakan suatu bidang yang mengkaji sistem bunyi sesuatu bahasa, iaitu rumus-rumus yang menentukan aspek sebutan. Menurut Parker (1994: 112) kata *phonology* itu sendiri berasal daripada perkataan Greek *phone* yang bermaksud suara.

Secara khusus fonologi berusaha menyelidiki cara bunyi bahasa disusun atur/distrukturkan secara sistematik sehingga menjadi bentuk atau perkataan yang bermakna. Fonologi juga mementingkan fungsi bunyi dalam bahasa. Dengan kata lain bunyi tertentu dapat berfungsi menbezakan makna ujaran. Misalnya, pasangan kata terkecil atau naik turun intonasi yang berbeza dapat menentukan maksud sesuatu ujaran.

Kajian fonologi dapat dibahagikan kepada dua, iaitu fonologi segmental dan suprasegmental.

2.2.1 Fonologi Segmental

Fonologi segmental menganalisis unit bunyi yang sifatnya bersegmen dan perubahan unit-unit tersebut dalam sesuatu kata. Segmen bunyi disebut sebagai fonem dan terdiri daripada vokal, diftong, dan konsonan yang dihasilkan oleh alat pertuturan manusia.

Dalam kajian fonologi segmental, fonem dianggap juga sebagai unit bunyi bahasa yang terkecil yang membezakan makna di dalam pasangan terkecil. Pasangan terkecil dapat menjadi unsur dalam menguji sesuatu fonem yang berbeza. Fonem-fonem yang berbeza mudah dinyatakan apabila terdapat kelainan sebutan bagi fonem pada posisi yang sama, misalnya pada permulaan kata. Hal ini boleh digambarkan menerusi contoh pasangan terkecil dalam bahasa Melayu seperti kata /tari/ dan /dari/. Contoh ini jelas memperlihatkan bahawa kedua-dua fonem konsonan yang pertama, iaitu fonem /t/ dan fonem /d/ menyebabkan makna kedua-dua kata juga berlainan.

Dengan menggunakan cara pasangan terkecil ini, kita dapat menentukan taraf dua bunyi yang berlainan sama ada dua alofon daripada satu fonem atau dua fonem yang berbeza. Pasangan kata yang dipilih hendaklah yang berbentuk kata akar.

2.2.1.1 Konsep alofon

Menurut Abdullah Hassan (1987: 67), setiap fonem terdiri daripada fon-fon yang memiliki ciri-ciri fonetik yang sama. Setiap fon yang menjadi anggota fonem itu dipakai dalam lingkungannya sendiri. Fon-fon yang mempunyai ciri-ciri fonetik yang sama itu digolongkan ke dalam fonem yang sama. Fon-fon yang menjadi anggota dalam satu fonem pula dipanggil alofon atau *"... a submember of a phoneme; a*

nonsignificant variety of a phoneme or a conditioned variant of a phoneme..." (Pike, 1978: 233). Bunyi-bunyi yang menjadi alofon kepada sesuatu fonem itu haruslah tidak berkontras. Bunyi-bunyi tidak berkontras atau disebut sebagai alofon, apabila bunyi-bunyi itu sesamanya (i) saling melengkapi atau (ii) bervariasi bebas (Arbak, 1983: 72).

Saling melengkapi merujuk kepada lingkungan yang diisi oleh satu anggota kepada suatu fonem yang tidak boleh diisi oleh anggota lain daripada fonem yang sama dalam perkataan (Arbak, 1983: 72). Misalnya dalam BMS perkataan [kakaʔ], [k] yang muncul di awal suku kata (onset) disebut sebagai [k], manakala [k] yang muncul di akhir kata (koda) disebut sebagai [ʔ]. [k] dan [ʔ] dalam BMS merupakan alofon kepada fonem [k] dan penyebaran kedua-duanya saling melengkapi.

Selain saling melengkapi, variasi bebas (*free variation*) juga dapat membantu kita mengenal pasti alofon sesuatu fonem. Dua bunyi yang berbeza secara fonetik mungkin tidak berkontras antara satu sama lain dalam lingkungan yang sama, iaitu satu dapat saling berganti dengan yang lain tanpa mendatangkan perbezaan makna. Dalam hal ini, kedua-dua bunyi yang mempunyai kesamaan fonetik itu dikatakan bervariasi bebas antara satu sama lain (Arbak, 1983: 74). Dengan kata lain, pasangan variasi bebas merupakan sepasang perkataan yang hampir sama, kecuali satu segmen yang berbeza. Walau bagaimanapun, perbezaan yang dimaksudkan tidak signifikan, yakni tidak membezakan makna.

Variasi bebas ini terdapat dalam bunyi vokal dan konsonan. Misalnya, dalam BMS segmen pertama dalam perkataan ugama, iaitu /u/ boleh diganti dengan bunyi /i/ atau /a/ mewujudkan ugama, igama, dan agama. Maka segmen /u/, /i/, dan /a/,

dalam perkataan ugama, igama, dan agama dianggap bervariasi bebas kerana kehadiran ketiga-tiga segmen tadi tidak signifikan, iaitu tidak membezakan makna.

Variasi bebas juga terdapat dalam konsonan. Dalam bahasa Melayu lisan, bunyi geseran bibir gusi tidak bersuara [f] bervariasi bebas dengan bunyi letupan bibir tidak bersuara [p] pada awal kata seperti dalam contoh berikut:

[fiker] ~ [piker]

[faseh] ~ [paseh]

Kedua-dua kata [fiker] dan [piker] mempunyai makna yang sama walaupun terdapat perbezaan secara fonetis. Maka, [f] dan [p] ialah alofon kepada [p] dan sekali gus [f] dan [p] adalah bervariasi bebas. Berikut ialah beberapa perkataan yang mempunyai variasi bebas.

[mās.jidʰ] ~ [mōs.jidʰ] 'masjid'

[pegan] ~ [peɡan] 'pegang'

[sendoʔ] ~ [sendoʔ] 'senduk'

Fonologi segmental juga menganalisis proses perubahan unit bunyi yang segmental berdasarkan perubahan sejarah, jangka waktu, dan ruang geografi. Banyak kerangka teori yang dikemukakan oleh pengkaji untuk mengkaji proses fonologi. Schane (1992) mengemukakan beberapa proses yang berlaku dalam fonologi, iaitu proses asimilasi, proses struktur suku kata, dan proses pelemahan dan penguatan.

Proses ini akan disentuh secara umum apabila membincangkan aspek fonem dalam bahasa Melayu kreol Chetti.

Bahagian berikut akan menghuraikan vokal, diftong, dan konsonan sebagai segmen bunyi yang disebut sebagai fonem itu.

2.2.1.2 Vokal dan konsonan

Pembahagian yang paling asas dalam klasifikasi fonetik ialah konsonan dan vokal. Sesetengah ahli bahasa menggunakan istilah *vokoid* untuk vokal dan *kontoid* untuk konsonan. Walaupun kedua-kedua kelas ini berbeza dalam beberapa cara yang penting, kedua-duanya juga mempunyai ciri umum yang sama kerana kedua-dua kelas ini dihasilkan oleh mekanisme artikulasi yang sama. Menurut Pike (1976: 66), untuk menentukan sesuatu fonem tersebut vokal atau konsonan, tiga ciri asas digunakan iaitu ciri artikulasi, ciri akustik, dan ciri kontekstual. Schane (1992: 11) pula menyatakan bahawa untuk menentukan sesuatu fonem tersebut vokal atau konsonan, empat ciri harus diperhatikan iaitu sonoriti, kesilabikan, darjah penyekatan, dan titik artikulasi.

Menurut Pike (1976), dari segi artikulasi, bunyi vokal dihasilkan dengan keadaan apabila udara yang dikeluarkan daripada paru-paru bergerak keluar dengan bebas tanpa sekatan. Bunyi yang dihasilkan hanya dipengaruhi oleh kedudukan lidah dan bentuk bibir sahaja. Dari segi akustik pula, bunyi vokal lebih sonoran dan resonan berbanding dengan konsonan. Vokal lebih mudah didengar berbanding dengan konsonan, dan lebih bersifat muzik (ketika menyanyi misalnya, bunyi vokal yang dipanjangkan). Vokal ialah nukleus suku kata sebelumnya dan selalunya sesuatu suku kata itu mengandungi satu vokal tanpa atau bersama dengan satu konsonan di sekitarnya (Schane, 1992: 11)

Dari segi artikulasi, bunyi konsonan dihasilkan apabila udara yang keluar daripada paru-paru mengalami sekatan atau halangan ketika melalui rongga mulut atau rongga hidung. Sebagai contoh fonem /f/ dan /s/ memang jelas digolongkan sebagai konsonan kerana udara yang keluar daripada paru-paru mengalami geseran dan penyempitan.

Menurut Pike (1976: 66), satu lagi kriteria yang membezakan konsonan dan vokal ialah ciri kontekstual. Sesuatu bunyi tersebut dikatakan konsonan atau vokal bergantung kepada tugasnya di dalam suku kata. Jadi setiap fonem yang silabik ialah vokal, manakala fonem yang bukan silabik ialah konsonan.

Perbincangan seterusnya ialah tentang jenis-jenis vokal, konsonan dan diftong.⁸

2.2.1.2 (a) Vokal

Ahli-ahli bahasa memberikan berbagai-bagai definisi mengenai bunyi-bunyi vokal. Salah satu definisi vokal ialah bunyi-bunyi bersuara yang tatkala menghasilkannya, udara keluar terus dari paru-paru menerusi rongga mulut. Dalam penghasilan bunyi-bunyi vokal itu, tidak terdapat gangguan atau penyempitan yang boleh menimbulkan geseran yang kuat. Vokal biasanya bunyi oral tetapi boleh juga dinasalkan, iaitu apabila langit lembut tidak dinaikkan untuk menutup rongga nasal. Jadi udara itu dapat keluar menerusi kedua-dua rongga oral dan rongga nasal (Madzhi, 1988: 9). Jenis-jenis vokal itu dinyatakan dengan kedudukan lidah dalam mulut dan keadaan bibir sewaktu mengeluarkan bunyi-bunyi tersebut.

Bloomfield (1992: 116) menyatakan:

⁸ Perbincangan tentang vokal, konsonan, dan diftong ini berasaskan gabungan idea ahli linguistik. Sumber-sumber dicatatkan secara lazim. Walau bagaimanapun, terdapat juga sumber-sumber yang diambil daripada deskripsi fonologi di dalam buku-buku rujukan yang dicatatkan di dalam bibliografi laporan ini.

“Vokal ialah modifikasi bunyi suara yang tidak melibatkan penutupan, geseran, atau sentuhan lidah atau bibir. Vokal selalunya disuarakan...”

Berdasarkan definisi di atas, jelaslah bahawa ketika menghasilkan bunyi vokal, udara yang keluar dari paru-paru tidak mengalami sebarang sekatan. Oleh itu bunyi yang dihasilkan jelas dan lantang dan semasa bunyi itu dikeluarkan, pita suara digetarkan.

Arbak Othman (1983: 54) menyatakan bahawa disebabkan bunyi vokal itu dihasilkan dengan penyuaran, maka pita suara merupakan alat yang penting sekali bagi menghasilkannya. Jika bibir dan lidah berada di satu keadaan, rongga yang dilalui oleh udara yang bergetar akan menyebabkan terbitnya kelantangan yang mencirikan sesuatu bunyi vokal dengan frekuensi yang tertentu. Selain pita suara, kriteria lain yang turut terlibat secara langsung dengan penghasilan bunyi vokal ialah alat artikulasi, seperti lidah, bibir, dan lelangit lembut. Vokal-vokal yang dihasilkan oleh alat artikulasi adalah seperti berikut:

Vokal depan sempit	- [i]
Vokal depan separuh sempit	- [e]
Vokal depan luas	- [a]
Vokal belakang sempit	- [u]
Vokal belakang separuh sempit	- [o]
Vokal tengah	- [ə]

Vokal depan sempit [i]

Bunyi vokal ini dihasilkan apabila bibir dalam keadaan hampar dan depan lidah dinaikkan setinggi mungkin ke arah gusi untuk membuat sempitan. Walau bagaimanapun, depan lidah tidak menyentuh gusi. Anak tekak dinaikkan ke dinding tekak untuk menutup udara daripada keluar ke rongga hidung (nasal). Udara dari paru-paru keluar dan menggetarkan pita suara. Bunyi yang dihasilkan ialah bunyi [i].

Vokal depan separuh sempit [e]

Untuk menghasilkan bunyi vokal ini, bibir dihamparkan, depan lidah dinaikkan separuh tinggi ke arah gusi. Anak tekak dinaikkan ke dinding tekak untuk menutup rongga hidung (nasal). Udara dari paru-paru keluar dan menggetarkan pita suara. Bunyi yang dihasilkan ialah bunyi [e].

Vokal depan luas [a]

Untuk menghasilkan bunyi vokal ini, bibir dihamparkan dan depan lidah diturunkan serendah mungkin. Anak tekak dinaikkan ke dinding tekak untuk menutup rongga hidung (nasal). Udara dari paru-paru keluar dan menggetarkan pita suara. Bunyi yang dihasilkan ialah bunyi [a].

Vokal belakang sempit [u]

Untuk menghasilkan bunyi vokal ini, keadaan bibir dibundarkan dan belakang lidah dinaikkan setinggi mungkin ke langit lembut tetapi tidak menyentuh langit lembut. Anak tekak dinaikkan ke dinding tekak untuk menutup rongga hidung (nasal). Udara

dari paru-paru keluar dan menggetarkan pita suara. Bunyi yang dihasilkan ialah bunyi [u].

Vokal belakang separuh sempit [o]

Bagi menghasilkan bunyi vokal ini, bibir dibundarkan dan belakang lidah dinaikkan separuh tinggi, iaitu rendah sedikit daripada kedudukan lidah semasa membunyikan vokal [u]. Anak tekak dinaikkan ke dinding tekak untuk menutup rongga hidung (nasal). Udara dari paru-paru keluar dengan menggetarkan pita suara. Bunyi yang dihasilkan ialah bunyi [o].

Vokal tengah [ə]

Bagi menghasilkan vokal ini, keadaan bibir dihamparkan. Bahagian tengah lidah dinaikkan ke arah pertemuan antara langit keras dengan langit lembut. Anak tekak dinaikkan ke dinding tekak untuk menutup udara keluar ke rongga nasal. Pita suara digetarkan dan bunyi yang dihasilkan ialah bunyi [ə].

2.2.1.2 (b) Diftong

Diftong ialah urutan dua bunyi vokal yang bertugas sebagai satu fonem (Pike, 1978: 236). Diftong juga disebut vokal geluncuran, iaitu satu vokal digabungkan dengan yang lain dan salah satu daripada vokal itu disebut lebih lantang daripada yang satu lagi. Menurut Yunus (1980: 40) diftong ialah bunyi yang terhasil apabila satu bunyi vokal meluncur kepada posisi vokal yang lain tanpa menunjukkan puncak kelantangan (*valley of prominence*) dan bunyi tersebut tidak dipertahankan lebih lama dalam satu-satu kedudukan. Apabila bunyi vokal pertama tiada puncak

kelantangan, bunyi yang dihasilkan adalah silabik dan seakan-akan bunyi satu suku kata. Misalnya ketika menghasilkan bunyi diftong [oi̯], bunyi vokal bermula daripada [o], tetapi pergerakan lidah diteruskan kepada vokal [i] , dan ini menyebabkan vokal [o] dan [i] bergabung lalu menjadi bunyi [oi̯] .

Diftong dibahagikan kepada dua jenis, iaitu diftong naik dan diftong turun. Diftong naik terhasil apabila bunyi vokal yang kedua disebut lebih lantang, lebih panjang dan lebih tekanan, contohnya diftong di dalam bahasa Inggeris. Diftong di dalam bahasa Melayu ialah diftong turun, kerana bunyi vokal yang pertama disebut lebih panjang dan lebih tekanan. Bahasa Melayu mempunyai tiga jenis diftong, iaitu diftong [ai̯], diftong [au̯] dan diftong [oi̯].

Pada umumnya, sesuatu diftong dihasilkan dengan cara keadaan lidah berada pada kedudukan sesuatu vokal yang lain yang tidak disempurnakan oleh artikulasinya. Oleh hal yang demikian, untuk menghasilkan bunyi diftong [ai̯] ini keadaan bibir berubah dengan cepat daripada sedikit bundar kepada keadaan yang hampar dan buka antara rahang sederhana. Lidah diletakkan sebagaimana membunyikan vokal hadapan rendah [a] dan secara cepat geluncuran lidah ke arah membunyikan vokal tinggi [i]. Hujung lidah dinaikkan tetapi tidak setinggi sebagaimana membunyikan vokal [i]. Anak tekak dan lelangit lembut dinaikkan untuk menutup rongga nasal. Udara dari paru-paru keluar melalui rongga mulut dan menggetarkan pita suara. Bunyi yang dihasilkan ialah bunyi diftong [ai̯] .

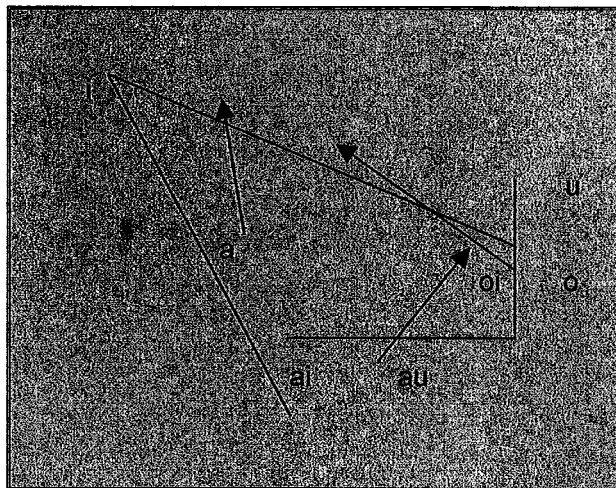
Untuk membunyikan diftong [au̯] ini, kedudukan depan lidah pada mulanya berada dalam keadaan menyebutkan vokal depan rendah [a] dan kemudiannya digeluncurkan lidah ke arah membunyikan vokal belakang tinggi [u] dan keadaan

lidah agak melengkung ke arah lelangit keras. Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan untuk menutupi rongga nasal. Dalam keadaan begini pita suara digetarkan. Kedudukan bibir pada awalnya berada dalam keadaan separuh bundar, kemudian menjadi bundar sepenuhnya ketika menyebut [u]. Bunyi yang terhasil ialah bunyi vokal diftong [au].

Untuk menghasilkan diftong turun [oi]. ini, lidah digerakkan dari kedudukan untuk vokal [o] ke vokal [i] dengan serta merta. Bibir yang mula-mulanya dibundarkan itu terus diamparkan. Dalam penghasilan bunyi [oi] itu tadi, vokal depan sempit [i] tidak diselesaikan sepenuhnya, iaitu tidak terdapat kelantangan di situ jika dibandingkan dengan vokal pertama iaitu [o]. Oleh itu bunyi vokal yang terkemudian itu dianggap koda suku kata (Madzhi, 1989: 20).

Rajah 1.1 di bawah menunjukkan contoh kedudukan pergerakan lidah semasa menghasilkan bunyi-bunyi diftong dalam bahasa Melayu.

Rajah 1.1: Penghasilan bunyi diftong

Sumber: Dipetik dan diubahsuaikan daripada Arbak Othman, *Permulaan Ilmu Linguistik* (1983): 59.

Anak panah dalam Rajah 1.1 di atas menunjukkan arah geluncuran pergerakan lidah dari satu kedudukan vokal kepada kedudukan vokal yang lain. Dalam penghasilan suatu vokal geluncuran atau diftong, salah satu vokal itu disebut dengan lebih nyaring, lebih panjang, dan lebih tekanannya daripada suatu vokal yang lain. Berasaskan kepada faktor-faktor yang disebutkan di atas dan sebagaimana yang dinyatakan sebelum ini, maka diftong dapat dibahagikan kepada dua jenis, iaitu diftong naik dan diftong turun.

Diftong naik merupakan diftong yang bunyi vokal keduanya disebut lebih nyaring, lebih panjang, dan lebih tekanannya daripada bunyi vokal yang pertama tadi. Diftong ini tidak ada di dalam bahasa Melayu.

Diftong turun pula ialah diftong yang bunyi vokal pertamanya disebut lebih nyaring, lebih panjang dan lebih tekanannya daripada bunyi vokal kedua. Tanda diakritisnya pula diletakkan di bawah simbol kedua. Beberapa contoh diftong turun ialah [ai̯] seperti yang hadir di dalam perkataan-perkataan [gulai̯], [aũ] dalam [pulaũ] dan [oi̯] di dalam perkataan [kaloi̯].

2.2.1.2(c) Konsonan

Bunyi konsonan ialah bunyi lain selain daripada bunyi vokal dan bunyi itu mungkin bunyi bersuara atau bunyi tidak bersuara. Ketika mengeluarkannya udara yang keluar dari paru-paru menerima sekatan, sempitan atau geseran di rongga mulut, tekak atau hidung dan dengan keadaan lelangit lembut dan anak tekak mungkin dinaikkan atau diturunkan.

Menurut Pike (1978: 235), konsonan ialah :

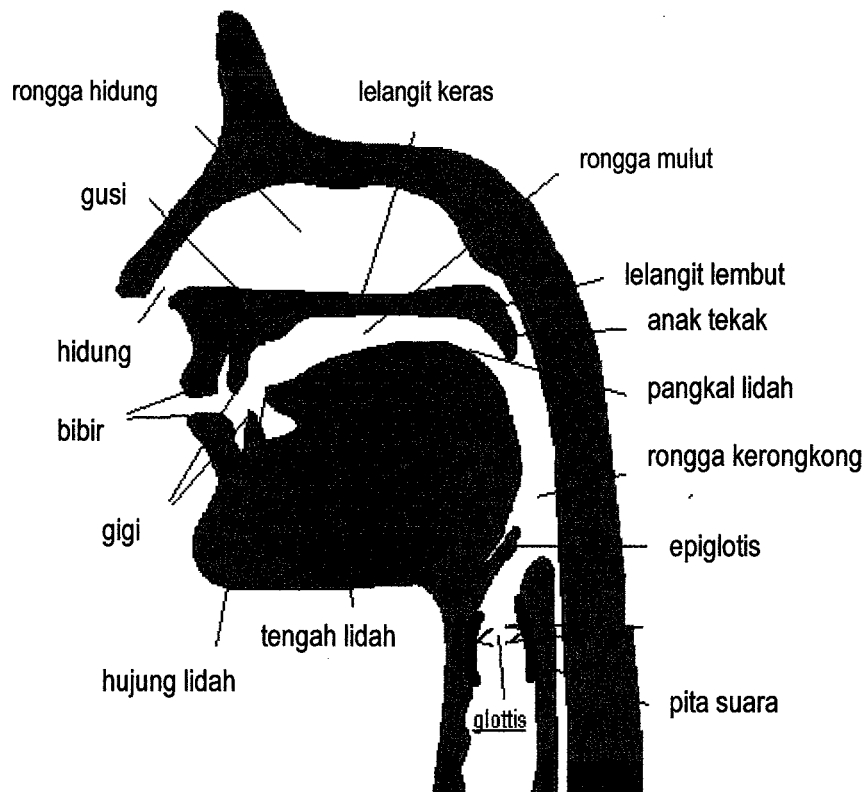
“ a member of one or two main distributionally determined groups of sounds (consonant versus vowels) found in every language...”

Lyons (1993: 114) menyatakan bahawa konsonan tergolong kepada kategori yang berlainan, sama ada bersuara atau tidak bersuara. Kalau halangan udara di dalam saluran itu berlaku sepenuhnya, bunyi yang terhasil itu dikatakan hentian atau letupan. Kalau halangan itu sebahagian, tetapi menghasilkan geseran, maka bunyinya disebut spiran, aspirat atau aspirasi. Tempat halangan itu berlaku dikatakan titik artikulasi, iaitu bibir, gigi, gusi, anak tekak, rengkung, dan glotis (rujuk Rajah 1.2). Alat yang bertembung dengan titik artikulasi itu disebut artikulator (alat ujaran). Ini merupakan bahagian tertentu lidah, iaitu hujung lidah, daun lidah, tengah lidah dan belakang lidah.

Bunyi letupan

Bunyi letupan dihasilkan dengan menaikkan langit ke atas untuk menutup dengan sepenuhnya udara yang mungkin keluar menerusi rongga nasal dan paru-paru. Dalam waktu yang sama alat-alat artikulator tertentu di dalam mulut dirapatkan dengan titik artikulasi, dan dua bibir dirapatkan bagi menghasilkan letupan bibir (Madzhi, 1988: 22).

Rajah 1.2
Organ-organ utama artikulasi

Sumber: Dipetik dan diubah suai daripada Bickford, J. A. dan Tuggy, D., *The Principal Organs of Articulation* (2002). Bahan Internet di alamat <http://www.sil.org/mexico/ling/glosario/E005bi-OrgansArt.htm>

Apabila udara yang keluar dari paru-paru tiba ke dalam rongga mulut, daerah yang tertutup atau dirapatkan itu dilepaskan dengan serta merta sehingga terhasillah bunyi letupan. Bunyi-bunyi yang dihasilkan seperti ini ialah bunyi letupan. Sekiranya dalam mengeluarkan bunyi-bunyi ini pita suara bergetar, bunyi-bunyi ini disebut bunyi letupan bersuara. Jika pita suara tidak bergetar, bunyi-bunyi itu ialah bunyi letupan tak bersuara.

Sebagai contoh, bunyi bahasa yang dilambangkan oleh [p] ialah bunyi letupan yang tidak diiringi dengan getaran pita suara, oleh sebab itu fonem ini tidak bersuara.

Aliran udara terhenti oleh penutupan dua bibir sepenuhnya, dan dengan itu menghasilkan istilah dua bibir/bilabial. Untuk menghasilkan [p], dua bibir dirapatkan untuk menghalang udara yang keluar dari paru-paru. Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan dan dirapatkan kepada dinding tekak bagi menyekat udara supaya tidak dapat keluar melalui rongga hidung. Pita suara dibuka. Udara dari paru-paru keluar ke rongga mulut tanpa menggetarkan pita suara. Udara tersekat sepenuhnya di bibir, kemudian dilepaskan serta merta.

Bunyi [b] pula ialah bunyi letupan bibir bersuara. Bunyi [b] dihasilkan apabila dua bibir dirapatkan untuk menghalang sepenuhnya udara yang keluar dari paru-paru ke rongga mulut. Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan dan dirapatkan kepada dinding tekak untuk menyekat udara supaya tidak dapat keluar melalui rongga hidung. Pita suara dirapatkan. Udara dari paru-paru keluar dengan menggetarkan pita suara ke rongga mulut dan tersekat sepenuhnya seketika di bibir, kemudian dilepaskan dengan serta merta.

Konsonan letupan gusi tidak bersuara [t] dihasilkan apabila hujung lidah mendekati atau menyentuh lelangit atau berhampiran dengan batas gusi di belakang gigi atas. Cara penghasilannya sama seperti konsonan [d]. Hujung lidah dirapatkan ke gusi untuk membuat sekatan penuh arus udara yang keluar dari paru-paru ke rongga mulut. Pita suara dibuka dan renggangkan. Udara dari paru-paru keluar ke rongga mulut tanpa menggetarkan pita suara, kemudian tersekat di bahagian gusi. Udara kemudiannya dilepaskan dengan serta merta.

Konsonan letupan gusi bersuara, [d] pula ini sama cara penyebutannya dengan [t], tetapi diiringi oleh penyuaran. Cara penghasilannya sama seperti konsonan [t]. Hujung lidah dirapatkan ke gusi untuk membuat sekatan penuh kepada arus udara yang keluar dari paru-paru ke rongga mulut. Lelangit dan anak tekak dinaikkan dan

dirapatkan ke dinding tekak untuk menutup rongga hidung. Udara dari paru-paru keluar ke rongga mulut dengan menggetarkan pita suara dan kemudian tersekat sepenuhnya di bahagian gusi. Udara kemudiannya dilepaskan dengan serta merta.

Konsonan letupan lelangit lembut tidak bersuara [k] pula terhasil apabila belakang lidah dirapatkan ke lelangit lembut. Udara yang tertahan dilepaskan serta merta bagi menghasilkan letupan lelangit lembut tidak bersuara tanpa menggetarkan pita suara. Konsonan letupan lelangit lembut bersuara [g] yang dilambangkan dengan simbol /g/ ini sama cara penyebutannya dengan /k/, tetapi diiringi oleh penyuaran.

Untuk menghasilkan hentian glotis [ʔ] pita suara dirapatkan manakala lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan dan dirapatkan kepada dinding tekak untuk membuat sekatan supaya udara tidak keluar melalui rongga hidung. Udara yang keluar dari paru-paru tersekat, terhenti di bahagian glotis dan tidak dilepaskan.

Bunyi letusan

Letusan merupakan bunyi tunggal tetapi kompleks, yang bermula sebagai hentian tetapi kemudiannya dilepaskan sebagai geseran. Cara penghasilannya sama dengan cara menghasilkan bunyi letupan dari segi berlakunya sekatan kepada arus udara, tetapi berbeza pula dengan bunyi-bunyi letupan kerana udara yang dilepaskan sesudah sekatan itu perlahan sahaja. Ada dua konsonan letusan, iaitu konsonan [č] dan [j].

Untuk menghasilkan letusan lelangit keras gusi tidak bersuara [č], depan lidah ditemukan kepada daerah lelangit keras gusi dan lelangit lembut dinaikkan rapat kepada rongga tekak. Untuk bunyi konsonan [č] dalam bahasa Melayu, pelepasan

udara lebih cepat sedikit berbanding dengan pelepasan udara bunyi konsonan letusan bahasa Inggeris seperti dalam perkataan *church*.

Cara menerbitkan letusan langit keras gusi bersuara [j] ini sama dengan cara menerbitkan letusan langit keras gusi tidak bersuara [ç] kecuali tatkala melepaskan sekatan udara itu pita suara digetarkan. Bagi bunyi konsonan [j] dalam bahasa Melayu, pelepasan udara berlaku lebih cepat daripada pelepasan udara untuk bunyi konsonan [j] dalam bahasa Inggeris, seperti untuk perkataan *judge*.

Bunyi geseran

Bunyi geseran ialah bunyi yang dihasilkan apabila langit lembut dinaikkan dan menutup rongga nasal. Saluran udara disempitkan di daerah-daerah tertentu di dalam mulut dan udara yang keluar akan menimbulkan geseran yang nyata. Aliran udara dipaksakan keluar melalui bukaan yang sempit dalam saluran udara. Dalam BMS terdapat dua fonem geseran, iaitu fonem [s] dan fonem [h]. bagi geseran bersuara, pita suara digetarkan dan bagi geseran tidak bersuara, pita suara tidak digetarkan.

Konsonan geseran gusi tidak bersuara [s] dihasilkan dengan menaikkan hujung lidah ke daerah gusi langit keras sehingga terdapat satu saluran yang sempit di antara hujung lidah dan gusi langit keras itu. Depan lidah juga dinaikkan berhadapan dengan langit keras. Pita suara tidak digetarkan.

Konsonan geseran [h] dihasilkan dengan cara melepaskan udara tanpa sebarang sekatan dalam rongga mulut dan juga glotis. Glotis atau ruang di antara dua pita

suara dalam peti suara itu terbuka. Menurut Abdullah (1987: 59) bunyi ini tidak dapat dipastikan sama ada bersuara atau tidak.

Bunyi sengau

Bunyi sengau terjadi apabila udara yang keluar menerusi mulut dihalang dengan sepenuhnya dan kemudian langit lembut diturunkan untuk membolehkan udara keluar menerusi hidung. Bunyi-bunyi sengau dapat digolongkan kepada sengau dua bibir [m], sengau gusi [n], sengau langit keras [ɲ] dan sengau langit lembut [ŋ]. Dalam bahasa Melayu semua bunyi sengau bersuara, yakni pita suara bergetar tatkala bunyi-bunyi ini diujarkan.

Konsonan sengau dua bibir bersuara [m] dihasilkan dengan menyekat udara yang keluar di bibir. Kedua-dua bibir dirapatkan, langit lembut diturunkan dan menutup rongga mulut. Udara dari paru-paru dikeluarkan melalui hidung.

Konsonan sengau gusi bersuara [n] dihasilkan dengan cara merapatkan hujung lidah ke gusi atas dan ini menyebabkan udara dari paru-paru tersekat. Langit lembut diturunkan untuk menutup rongga mulut dan udara keluar melalui rongga hidung.

Untuk menghasilkan fonem [ɲ], bahagian hadapan lidah dirapatkan ke langit keras; langit lembut diturunkan menyebabkan rongga mulut tertutup. Udara dari paru-paru terpaksa keluar melalui rongga hidung lalu menerbitkan bunyi sengau langit keras [ɲ]

Konsonan sengau lelangit lembut [ŋ] dihasilkan apabila belakang lidah menyekat udara yang keluar dari paru-paru di lelangit lembut. Udara dari paru-paru keluar melalui rongga hidung.

Bunyi separuh vokal

Separuh vokal dihasilkan dengan meletakkan lidah di satu kedudukan vokal sempit dan serta merta juga lidah digeluncurkan menuju ke kedudukan vokal lain. Geluncuran dari satu kedudukan vokal kepada yang lain itu berlaku begitu cepat sehingga tenaga yang dikeluarkan adalah lemah, lebih lemah daripada tenaga yang digunakan waktu menghasilkan vokal. Jadi separuh vokal itu kurang kelantangannya jika dibandingkan dengan vokal. Bunyi-bunyi separuh vokal ialah separuh vokal bibir bersuara [w] dan separuh vokal lelangit keras bersuara [y].

Bunyi separuh vokal bibir bersuara [w] dihasilkan dengan bahagian tengah dan daun lidah melengkung tinggi ke belakang, ke arah lelangit lembut. Untuk menerbitkan bunyi separuh vokal lelangit keras bersuara [y], depan lidah diangkat agak tinggi ke arah lelangit keras, pita suara digetarkan dan sambil itu lidah bergerak dengan pantas ke kedudukan yang menerbitkan vokal depan tinggi [i]. Bunyi yang terhasil ialah bunyi separuh vokal [y].

Bunyi getaran

Bunyi konsonan ini dihasilkan dengan menggetarkan lidah dalam rongga mulut. Lidah diangkat ke arah gusi atas. Udara dari paru-paru ditekan keluar hingga menggetarkan lidah untuk menghasilkan bunyi getaran [r]. Bunyi ini bersuara.

Bunyi sisian

Bunyi sisian banyak terdapat dalam bahasa di dunia. Istilah sisian merupakan ungkapan tidak teknikal dan berdasarkan anggapan yang menunjukkan bahawa bunyi ini lancar dan mengalir dengan mudah. Sisian mempunyai sifat kedua-dua konsonan dan vokal; iaitu seperti dalam penyebutan vokal, udara dibenarkan melalui rongga mulut tanpa geseran yang kuat. Bunyi sisian ialah [l] dan dihasilkan dengan meletakkan hujung lidah ke bahagian tengah gusi atas. Lelangit lembut dinaikkan rapat ke belakang rongga tekak menyebabkan udara keluar melalui rongga mulut tetapi hanya dapat keluar melalui tepian lidah. Pita suara bergetar menyebabkan bunyi sisian ini bersifat bersuara.

2.2.2 Fonologi suprasegmental.

Kajian fonologi suprasegmental atau fonologi prosodi (*prosodic phonology*) merujuk kepada kajian ujaran yang menyeluruh, yakni tidak berfokus kepada satu segmen ujaran tetapi bertumpu kepada gabungan bunyi yang berfungsi sebagai pembatas makna ujaran. Fitur-fitur suprasegmental boleh bersifat fonemik atau tidak fonemik, yakni tidak membezakan makna pada peringkat kata. Fitur suprasegmental dihasilkan tanpa melibatkan alat sebutan dan daerah sebutan. Ciri-ciri suprasegmental ini boleh mengubah keadaan bunyi vokal melalui tekanan suara, nada, intonasi, dan kepanjangan (Pike, 1976: 14). Fitur suprasegmental juga berfungsi memisahkan unit seperti suku kata, ayat, dan sebagainya dalam membezakan makna tertentu sebagaimana yang dimaksudkan.

2.2.2.1 Tekanan

Tekanan merupakan ciri suprasegmental bagi ujaran. Ciri ini tidak terdapat pada bunyi-bunyi vokal dan konsonan secara individu tetapi diaplikasikan kepada seluruh kata. Suku kata yang ditekankan, dibunyi dengan menggunakan tenaga yang lebih berbanding dengan suku kata yang tidak mengalami tekanan. Biasanya unsur tekanan ini diberi lambang [']. Menurut Arbak (1983: 69), ada empat jenis tekanan yang diketahui dan tiap-tiap satunya dibezakan dengan menggunakan tanda-tanda tertentu:

´ = tekanan keras/dua

^ = tekanan sedang/dua

` = tekanan lemah/tiga

˘ = tekanan paling lemah/empat

2.2.2.2 Kepanjangan

Unsur kepanjangan merujuk kepada dua bunyi (khususnya bunyi-bunyi vokal) yang mungkin serupa dalam aspek fonetik tetapi berbeza dari segi kepanjangannya (Arbak, 1983: 68). Dalam kebanyakan bahasa, ada bunyi panjang dan ada bunyi yang pendek. Dalam kebanyakan ragam bahasa Inggeris, variasi kepanjangan dikatakan alofon. Hal ini kerana unsur kepanjangan ini boleh diramalkan. Sebagai contoh, vokal dalam kata *bad* dan *bed* boleh diramalkan lebih panjang daripada vokal dalam kata *bat* dan *bet*.

Dalam bahasa Melayu tidak ada unsur kepanjangan. Jika mana-mana bunyi dalam kata dipanjangkan, bunyi berkenaan tidak akan membawa sebarang perubahan

kepada makna kata. Dalam bahasa lain, variasi kepanjangan ini boleh membawa perubahan pada makna kata.

2.2.2.3 Tona atau nada

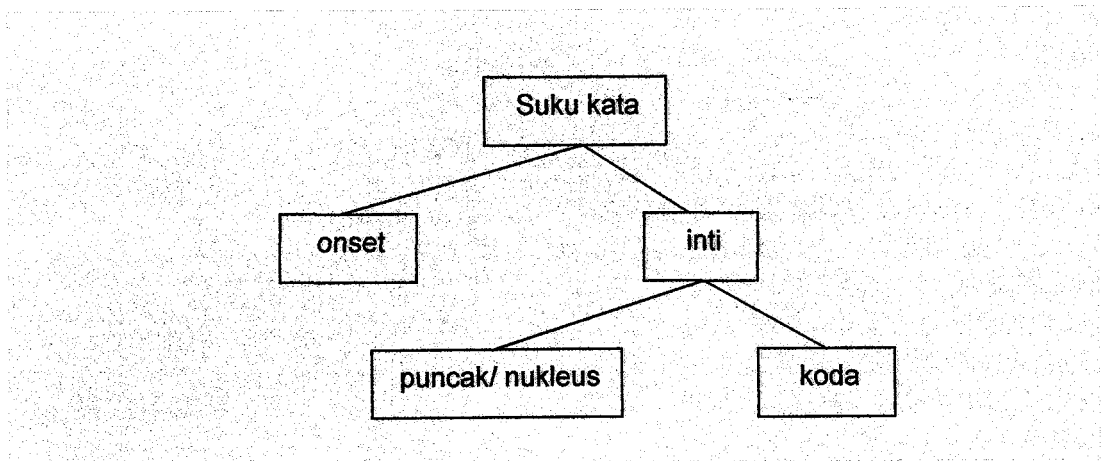
Tona merupakan unsur lagu yang ada pada sesuatu perkataan. Dengan kata lain, variasi turun naik nada suara yang mempengaruhi makna dalam perkataan dipanggil tona. Dalam kebanyakan bahasa di dunia, makna perkataan bergantung kepada tona. Tona boleh menggunakan unsur lain seperti kelantangan, tekanan, panjang pendek dan lain-lain dalam menimbulkan pola lagu dalam sesuatu perkataan. Satu cara yang paling mudah ialah dengan menggunakan lambang kecil di atas bunyi vokal itu seperti [à] untuk menandakan nada tinggi dan [á] untuk nada rendah.

2.2.2.4 Suku kata

Suku kata terdiri daripada dua jenis, iaitu suku kata terbuka (*open syllable*) dan suku kata tertutup (*close syllable*) (Pike, 1978). Suku kata terbuka (*open syllable*) ialah *open ending in a vowel*, iaitu sekurang-kurangnya dalam struktur [(K)KV] (Pike, 1978: 244). Suku kata tertutup (*closed syllable*) ialah *One ending in a consonant*, iaitu sekurang-kurangnya dalam struktur [(K)KV] (Pike, 1978: 235).

Susunan suku kata terdiri daripada tiga segmen fonetik, iaitu (a) onset, (b) nukleus atau puncak, dan (c) koda (*coda*). Dalam suku kata seperti /man/, /m/ merupakan onset, /ae/ ialah nukleus atau puncak dan /n/ ialah koda. Dalam hal ini, nukleus atau puncak dan koda boleh disatukan menjadi bahagian inti (*core*). Hal ini dapat dijelaskan dalam Rajah 1.3 berikut.

Rajah 2.3
Susunan suku kata

Sumber: Diubah suai daripada Pike, K. L., *Phonetic*. Ann Arbor: The University of Michigan Press (1968), 235.

Kesimpulannya, fonologi suprasegmental mengkaji bunyi-bunyi yang terdapat dalam segmen bunyi. Dalam hal ini, ciri-ciri suprasegmental seperti tekanan, kepanjangan, tona, dan intonasi berfungsi mengubah keadaan sesuatu bunyi vokal. Sementara itu, suku kata pula merupakan satu aspek dalam fonologi suprasegmental yang memainkan peranan penting dalam pengujaran sesuatu perkataan.

2.2.3 Rumusan

Di dalam bahagian sebelum ini telah dihuraikan konsep fonologi yang akan dijadikan landasan untuk menghuraikan aspek fonologi, khususnya fonologi segmental BMKC di dalam kajian ini selanjutnya.

BAB 3

ANALISIS FONOLOGI SEGMENTAL BAHASA MELAYU KREOL CHETTI MELAKA

3.1 Pengenalan

Bab ini akan meninjau dan menganalisis aspek fonologi BMKC. Analisis aspek fonologi yang akan dibincangkan ialah analisis fonologi segmental.

3.2 Analisis fonologi segmental BMKC

Sebagaimana yang sudah diuraikan di dalam bahagian Kerangka Teoretis (Bab 2 laporan ini), analisis fonologi segmental merangkumi analisis terhadap fonem dan proses fonologi yang berkenaan. Analisis fonem BMKC ini merangkumi analisis terhadap vokal, diftong dan konsonan.

BMKC tidak bersifat suprasegmental seperti bahasa Inggeris dan bahasa Mandarin (Yap, 1984: 73). Oleh yang demikian, analisis terhadap BMKC dibuat secara segmental sahaja.

3.2.1 Sistem vokal BMKC

Dalam BMKC terdapat enam vokal dan vokal tersebut mempunyai ucapan yang berbagai-bagai. Keragaman ucapan ini ditentukan oleh kedudukan vokal itu dalam kata, atau fonem lain yang mendahului atau mengikutinya. Fonem-fonem vokal BMKC memperlihatkan ciri-ciri berikut:

- (a) Vokal tersebar di lingkungan awal, tengah dan akhir kata

- (b) Vokal tengah [ə] tidak wujud di lingkungan akhir kata dalam suku kata terbuka seperti dalam bahasa Melayu standard (BMS). Sebaliknya vokal depan luas [a] digunakan di lingkungan akhir suku kata terbuka.
- (c) Dalam sesetengah kata, vokal [i] dan vokal [a] di akhir kata suku kata terbuka diikuti oleh hentian glotis [ʔ]
- (d) Vokal-vokal mengalami proses nasalisasi jika didahului oleh konsonan nasal.

Jenis dan penyebaran vokal BMKC dapat digambarkan seperti dalam Rajah 3.1 berikut:

Rajah 3.1: Bunyi-bunyi vokal dalam BMKC

	Depan	Tengah	Belakang
Sempit	i		u
Separuhi sempit	e	ə	o
Luas	a		

3.2.1.1 Vokal depan sempit [i]

[i] ialah bunyi vokal depan sempit. Dalam BMKC, vokal ini didapati hadir di posisi awal dan posisi akhir suku kata terbuka. Vokal ini juga dapat hadir di posisi tengah suku kata tertutup. Kehadiran vokal ini di lingkungan yang dimaksudkan diberikan di dalam contoh berikut:

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[ikat ¹]	'ikat'	[isi]	'isi'
[ikan]	'ikan'	[itu]	'itu'
[ilan]	'ilang'	[ingat ¹]	'ingat'

Tengah kata	
Sebutan	Ejaan
[jilat ¹]	'jilat'
[lima]	'lima'
[pisan]	'pisang'

Akhir kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[jari]	'jari'	[tepi]	'tepi'
[jampi]	'jampi'	[laki]	'laki'
[judi]	'judi'		

3.2.1.2 Vokal depan separuh sempit [e]

Dalam BMKC bunyi vokal sempit [e] hadir di semua lingkungan kata. Kehadiran vokal ini di lingkungan yang dimaksudkan diberikan di dalam contoh berikut:

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[eje ²]	'ejek'	[ela]	'ela'
[eko]	'eko'	[eran]	'eran'
[elo ²]	'elok'	[eso ²]	'esok'

Tengah kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[semā]	'sema'	[čendonj]	'cendong'
[teko]	'teko'	[čendol]	'cendol'
[neneʔ]	'nenek'		

Akhir kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[sampe]	'sampe'	[pute]	'pute'
[səre]	'sere'	[mūre]	'mure'

3.2.1.3 Vokal depan luas [a]

Dalam BMKC bunyi vokal [a] hadir di semua lingkungan kata. Kehadiran vokal ini di lingkungan yang dimaksudkan diberikan di dalam contoh berikut:

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[anām]	'anam'	[ayer]	'ayer'
[aka]	'aka'	[anta]	'anta'
[anjot ˈ]	'angkot'	[aribulan]	'aribulan'
[aruʷan]	'aruan'	[amēʔ]	'amek'
[anāʔ]	'anak'	[ača]	'aca'

Tengah kata	
Sebutan	Ejaan
[māta]	'mata'
[bača]	'baca'
[basa]	'basa'

Akhir kata	
Sebutan	Ejaan
[gu ^w a]	'gua'
[lada]	'lada'
[māmā]	'mama'
[paha]	'paha'

3.2.1.4 Vokal belakang sempit [u]

Dalam BMKC bunyi ini [u] hadir di semua lingkungan kata. Kehadiran vokal ini di lingkungan yang dimaksudkan diberikan di dalam contoh berikut:

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[upe]	'upe'	[utan]	'utang'
[ula]	'ula'	[uba]	'uba'
[udan]	'udang'	[uban]	'uban'
[ugamā]	'ugama'	[urat ^ˈ]	'urat'

Tengah kata	
Sebutan	Ejaan
[gu ^w a]	'gua'
[suro]	'suro'
[mūlot ^ˈ]	'mulot'

Akhir kata	
Sebutan	Ejaan
[tau]	'tau'
[bolu]	'bolu'

3.2.1.5 Vokal belakang separuh sempit [o]

Dalam BMKC, bunyi [o] hadir di semua lingkungan kata. Kehadiran vokal ini di lingkungan yang dimaksudkan diberikan di dalam contoh berikut:

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[obat]	'obat'	[onde-onde]	'onde-onde'
[oran]	'orang'	[om]	'om'
[ole-ole]	'ole-ole'		

Tengah kata	
Sebutan	Ejaan
[pondo?]	'pondok'
[sebo?]	'sibuk'
[soro?]	'sorok'

Akhir kata	
Sebutan	Ejaan
[telo]	'telo'
[dapo]	'dapo'
[bodo]	'bodo'

Bunyi [o] di akhir kata dalam BMKC ini terhasil akibat penguguran bunyi [r] dan [h] di dalam kata-kata bahasa Melayu standard. Hasilnya bunyi [o] akan menempati lingkungan akhir kata suku kata terbuka tersebut.

3.2.1.6 Vokal tengah [ə]

Dalam BMKC, bunyi vokal [ə] ini hadir di lingkungan awal kata dan tengah kata sahaja.

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[əŋjot]	'enjut'	[əmpat]	'empat'
[əmpas]	'empas'	[ənta]	'enta'
[əŋko]	'engko'	[ənʔe]	'encek'
[əntam]	'entam'	[əmbon]	'embon'
[əmbos]	'embos'	[əmpoʔ]	'empok'

Tengah kata	
Sebutan	Ejaan
[kəras]	'keras'
[kətawa]	'ketawa'
[məsti]	'mesti'
[kərosan]	'kerosang'
[səŋkaʔ]	'sengkak'

3.2.2 Sistem Diftong BMKC

Dalam BMKC hanya diftong [oi] sahaja yang wujud. Walau bagaimanapun, bilangan kata yang menggunakan diftong ini sangat terhad. Diftong lain mengalami proses pemoftongan. Proses pemoftongan ini akan diterangkan di dalam bahagian 3.3.3.

3.2.2.1 Diftong [oi̯]

Dalam BMKC, bunyi diftong [oi̯] dapat disebut dengan baik oleh penuturnya. Berikut ialah contoh-contoh perkataan yang mengandungi diftong [oi̯].

<u>BMKC</u>	<u>BMS</u>
[amboi̯]	amboi
[dodoi̯]	dodoi (menidurkan anak)
[amo̯i̯]	perempuan Cina yang muda
[kalo̯i̯]	kalo

3.2.3 Sistem konsonan BMKC

BMKC terdiri daripada 19 konsonan yang mengandungi bunyi-bunyi bersuara dan tidak bersuara. Fonem-fonem konsonan ini digambarkan di dalam Jadual 4.1. Fonem-fonem BMKC memperlihatkan ciri-ciri berikut:

- (a) Konsonan (kecuali /b/, /d/, /č/, /j/, /w/ dan /y/ tersebar di lingkungan awal, tengah dan akhir kata.
- (b) Konsonan [h] disenyapkan di awal, tengah, dan akhir kata.
- (c) Konsonan [r] disenyapkan di akhir kata.

Jadual 3.1
 Bunyi-bunyi Konsonan BMKC

Daerah sebutan \ Cara sebutan	Bibir	Gusi	Gusi - Lelangit keras	Lelangit keras	Lelangit lembut	Pita suara/glottis
tak bersuara Letupan	p	t			k	ʔ
bersuara	b	d			g	
tak bersuara Letusan			č			
bersuara			j			
Sengauan	m	n		ɲ	ŋ	
tak bersuara Geseran			s			h
bersuara						
Getaran		r				
Sisian		l				
Separuh Vokal	w		y			

3.2.3.1 Bunyi letupan

Letupan bibir tidak bersuara [p]

Udara tersekat sepenuhnya di bibir, kemudian dilepaskan serta merta. Dalam BMKC bunyi ini hadir di awal kata, di tengah kata dan di akhir kata. Di lingkungan akhir kata bunyi ini hadir sebagai bunyi yang tidak dilepaskan [p].

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[piʔara]	‘piara’	[pəriʔoʔ]	‘periuk’
[pələset ʔ]	‘peleset’	[pəŋāt ʔ]	‘pengat’
[pindaŋ]	‘pindang’	[peganŋ]	‘pegang’
[pompuʷan]	‘pompuan’		

Tengah kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[apadiʔa]	‘apadia’	[dəpan]	‘depan’
[apom]	‘apom’	[ampas]	‘ampas’
[apon]	‘apong’	[gopo]	‘gopo’
[bapaʔ]	‘bapak’		

Akhir kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[asap ˀ]	‘asap’	[isap ˀ]	‘isap’
[gəlap ˀ]	‘gelap’	[siʔap ˀ]	‘siap’
[ingap ˀ]	‘inggap’	[tiʔop ˀ]	‘tiop’

Letupan bibir bersuara [b]

Dalam BMKC, bunyi ini hadir di lingkungan awal kata dan tengah kata sahaja.

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[bəntan]	‘bentan’	[boraʔ]	‘borak’
[biken]	‘biken’	[biɲi]	‘bini’
[bolu]	‘bolu’	[bəraʔaʔ]	‘berarak’
[bilal]	‘bilal’	[bončet ˀ]	‘boncet’
[bisa]	‘bisa’	[beskal]	‘beskal’
[bau]	‘bau’	[bunōʔ]	‘bunow’
[bətoʔ]	‘betok’	[baba]	‘baba’
[bənāŋ]	‘benang’	[bəʔte]	‘berte’

Tengah kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[bibe]	'bibe'	[əmbon]	'embun'
[čamba]	'camba'	[ebat ˊ]	'ebat'
[čobaʔ]	'coba'	[rabon]	'rabon'

Bunyi [b] tidak hadir di lingkungan akhir suku kata. Dalam bahasa Melayu standard bunyi ini hanya hadir di dalam kata pinjaman Arab seperti [yaeb ˊ] 'ghaib' dan kata Parsi [ajaeb ˊ] 'ajaib'. Dalam BMKC, informan yang lebih muda dapat menyebut dan memahami kedua-dua perkataan ini, tetapi informan yang lebih tua tidak memahami memahami maksud kedua-dua perkataan ini walaupun boleh menyebutnya.

Letupan langit bersuara [g]

Bunyi yang dilambangkan dengan simbol [g] ini sama cara penyebutannya dengan [k], tetapi diiringi oleh penyuaran. Dalam BMKC, bunyi ini hadir di lingkungan awal dan tengah kata sahaja. Bunyi ini tidak hadir di lingkungan akhir kata.

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[gəraji]	'gergaji'	[gilen]	'giling'
[gərago]	'udang geragau'	[gengan]	'berjalur-jalur'
[gāja]	'gajah'	[gəməʔ]	'gemuk'
[gonɪ]	'guni'	[gala]	'galah'
[gado]	'gaduh'	[goleʔgoleʔ]	'berbaring'
[gangan]	'berdiang'	[gaŋɔt ˊ]	'sangat tua'
[gasen]	'gasing'		

Tengah kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[dəgel]	'degel'	[arga]	'arga'
[gaga]	'gaga'	[joget ʔ]	'joget'
[dagnej]	'dageng'		

Letupan gusi bersuara [d]

Dalam BMKC, konsonan ini hanya hadir di awal kata dan di tengah kata sahaja.

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[dəŋki]	'dengki'	[dondan]	'dondang'
[dara]	'dara'	[dulukala]	'dulukala'
[dəraʔa]	'deraka'	[diʔam]	'diam'
[dulan]	'dulang'	[dodol]	'dodol'
[datoʔ]	'datok'	[dara]	'dara' (darah)

Tengah kata	
Sebutan	Ejaan
[pandan]	'pandan'
[dade]	'dade'
[dondan]	'dondang'
[gəndan]	'gendang'

Letupan gusi tidak bersuara [t]

Dalam BMKC, konsonan [t] hadir di semua lingkungan kata. Di lingkungan akhir kata bunyi ini hadir sebagai bunyi yang tidak dilepaskan [t ʔ]

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[tərɪʔaʔ]	‘teriak’	[tərɒpɒŋ]	‘teropong’
[tabuʷan]	‘tabuan’	[təmələŋ]	‘temelang’
[tuto]	‘tuto’	[tuʷaŋ]	‘tuang’
[telang]	‘telang’	[tinde]	‘tinde’
[taroʔ]	‘tarok’	[timõn]	‘timon’
[tuʃoʷ]	‘tujow’	[tonkat ˊ]	‘tongkat’
[tas]	‘tas’	[toʔčaŋ]	‘tokcang’
[təliŋǎ]	‘telinga’	[treʔ api]	‘trek api’
[tərigu]	‘terigu’	[tonet ˊ]	‘tonet’

Tengah kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[putu]	‘putu’	[antu]	‘antu’
[kataʔ]	‘katak’	[bunteŋ]	‘bunteng’
[linta]	‘linta’		

Akhir kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[sabet ˊ]	‘sabet’	[səlamāt ˊ]	‘selamat’
[saket ˊ]	‘saket’	[māyat ˊ]	‘mayat’
[səŋat ˊ]	‘sengat’	[nĩʔat ˊ]	‘niat’

Letupan lelangit lembut tidak bersuara [k]

Dalam BMKC bunyi [k] hadir sebagai [k] di lingkungan awal dan tengah kata. Di lingkungan akhir kata bunyi ini hadir sebagai bunyi hentian glotis [ʔ].

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[komiʔan]	'komian'	[kəbaya]	'kebaya'
[kampon]	'kampong'	[kesa]	'kesa'
[kanji]	'kanji'	[kələnǰar]	'kelengar'
[ku ^w e]	'kue'	[kaen]	'kaen'
[kekoʔ]	'kekok'	[kasi]	'kasi'
[kəpala]	'kepala'	[kawat ^ˈ]	'kawat'
[kodoʔkodoʔ]	'kodok-kodok'	[kupu-kupu]	'kupu-kupu'
[katel]	'katel'		

Tengah kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[mākota]	'makota'	[mīskən]	'misken'
[māki]	'maki'	[sanjka]	'sangka'
[pake]	'pake'	[tandoʔ]	'tandok'

Akhir kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[benkoʔ]	'bengkok'	[besoʔ]	'besok'
[rojaʔ]	'rojak'	[čanjoʔ]	'cangkok'
[baeʔ]	'baek'	[teteʔ]	'tetek'

Hentian glotis /ʔ/

Selain hadir sebagai alofon [k] di lingkungan akhir kata dalam BMKC, hentian glotis [ʔ] ini hadir dalam beberapa perkataan sahaja di lingkungan akhir suku kata terbuka. Dalam hal ini bunyi [ʔ] disisipkan di dalam perkataan-perkataan ini atau sebagai gantian kepada bunyi [h] atau [p].

Sisipan [ʔ] di akhir kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[bapaʔ]	'bapak'	[garoʔ]	'garok'
[biʔiʔ]	'bijik'	[čariʔ]	'carik'
[nāsiʔ]	'nasik'	[taroʔ]	'tarok'
[bukaʔ]	'bukak'	[gagoʔ]	'gagok'

3.2.3.2 Bunyi letusan

Letusan lelangit keras gusi tidak bersuara [č]

Dalam BMKC, konsonan ini hadir di lingkungan awal kata dan tengah kata sahaja.

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[čakiʔaʔ]	'cakiak'	[čiwan]	'ciwan'
[čanteʔ]	'cantek'	[čəkeʔ]	'cekek'
[čonkaʔ]	'congak'	[čendor]	'cendong'
[čampaʔ]	'campak'	[čubet]	'cubet'
[čəlop]	'celup'	[čamba]	'camba'

Tengah kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[čačəŋ]	'caceng'	[čuči]	'cuci'
[čači]	'caci'	[čočoʔ]	'cocok'
[ločəŋ]	'loceng'		

Letusan lelangit keras gusi bersuara [j].

Dalam BMKC, konsonan [j] hadir di awal kata dan di tengah kata sahaja.

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[jam]	'jam'	[jəron]	'jerong'
[jampi]	'jampi'	[jəret `]	'jeret'
[jəmũ]	'jemu'	[jənã?]	'jenak'
[joget `]	'joget'	[jawa]	'jawa'
[jantan]	'jantan'	[jodo]	'jodo'
[jimāt `]	'jimat'		

Tengah kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[kanji]	'kanji'	[kəjot `]	'kejut'
[jujo]	'jujo'	[laju]	'laju'
[kəja]	'keja'	[pa ja?]	'pajak'

3.2.3.3 Bunyi sengau

Sengau dua bibir bersuara [m]

Dalam BMKC, bunyi sengau [m] hadir di lingkungan awal kata, tengah kata dan akhir kata.

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[mǎn]ela]	'menjela'	[mǎningal]	'meninggal'
[mǎntuʷa]	'mentua'	[mǎnõm]	'minom'
[mǎmĩ]	'mami'	[mǎ]	'mo'
[mǎlaka]	'melaka'	[mũlot `]	'mulot'
[mǎlayu]	'melayu'	[mǎ?ǎp `]	'maaf'
[mǎtari]	'matari'	[mũnda]	'munda'

Tengah kata	
Sebutan	Ejaan
[almāri]	‘almari’
[bumī]	‘bumi’

Akhir kata	
Sebutan	Ejaan
[itam]	‘itam’
[arom]	‘arom’
[anām]	‘anam’
[dəndam]	‘dendam’

Sengau gusi bersuara [n]

Konsonan ini hadir dalam semua lingkungan kata dalam BMKC.

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[niʔāt]	‘niat’	[nōmbo]	‘nombor’
[nīka]	‘nika’	[nāŋka]	‘angka’
[nōnā]	‘nona’	[nōnās]	‘nenas’
[nāmpaʔ]	‘nampak’	[nāmā]	‘nama’
[nāpas]	‘napas’	[nānā]	‘nanah’

Tengah kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[čandu]	‘candu’	[ganʃil]	‘ganjil’
[ganti]	‘ganti’	[gunōŋ]	‘gunung’

Akhir kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[māsen]	'masen'	[rimbon]	'rimbon'
[turon]	'turon'	[biken]	'biken'

Sengau lelangit keras [ɲ]

Dalam BMKC, fonem ini hadir di lingkungan awal kata dan tengah kata sahaja.

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[ɲãɲõ?]	'nyanyok'	[ɲãwã]	'nyawa'
[ɲõɲã]	'nyonya'	[ɲãmõ?]	'nyamuk'

Tengah kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[mĩɲã? ']	'minyak'	[mõɲèt ']	'monyet'
[kuɲèt ']	'kunyet'	[pəɲãɲāt ']	'penyengat'

Sengau lelangit lembut [ŋ]

Dalam BMKC, fonem ini hadir di lingkungan awal kata, tengah kata dan akhir kata. Walau bagaimanapun, kehadiran fonem ini di awal kata amat sedikit berbanding dengan kehadirannya di akhir kata.

Awal kata	
Sebutan	Ejaan
[ŋãŋã]	'nganga'
[ŋãnto?]	'ngantok'
[ŋĩlu]	'ngilu'

Tengah kata	
Sebutan	Ejaan
[tɛŋsi]	'tengsi'
[tɛŋã]	'tenga'

Akhir kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[mɔ̃nãŋ]	'menang'	[pɪndaŋ]	'pindang'
[mɛmãŋ]	'memang'	[mɔ̃yãŋ]	'moyang'
[sɔ̃nãŋ]	'senang'	[datan]	'datang'
[paŋgan]	'panggang'	[bunten]	'bunteng'
[pandaŋ]	'pandang'		

3.2.3.4 Bunyi geseran

Geseran gusi tidak bersuara [s]

Dalam BMKC, fonem [s] hadir di semua lingkungan kata.

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[sɔ̃dara]	'sedara'	[sapu]	'sapu'
[sɔ̃baran]	'sebarang'	[sendoʔ]	'sendok'
[salisɔ̃mã]	'salisema'	[sepet]	'sepet'
[sɔ̃mãyãŋ]	'semayang'	[sɔ̃rani]	'serani'
[sɔ̃kola]	'sekola'	[sirekaya]	'sirekaya'
[siʔantan]	'siantan'	[sɔ̃ndiri]	'sendiri'
[santan]	'santan'	[sɔ̃rambi]	'serambi'
[sangol]	'sanggol'	[sambal]	'sambal'
[sari]	'sari'	[sɔ̃pulo]	'sepulo'

Tengah kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[useʔ]	‘usek’	[basa]	‘basa’ (basah)
[asam]	‘asam’	[basi]	‘basi’
[asap ʰ]	‘asap’		

Akhir kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[mās]	‘mas’	[bəras]	‘beras’
[mālas]	‘malas’	[bunʒkos]	‘bungkos’
[rəbos]	‘rebos’	[pətas]	‘petas’
[səb ʰ las]	‘seblas’		

Geseran glotis tidak bersuara [h]

Fonem ini jarang hadir dalam BMKC. Walau bagaimanapun, beberapa perkataan menunjukkan kehadiran fonem ini.

Awal kata			
Sebutan		Sebutan	
Ejaan		Ejaan	
[jahat ʰ]	‘jahat’	[lehe]	‘lehe’
[māhāl]	‘mahal’	[bohonʒ]	‘bohong’
[paham]	‘paham’	[lahe]	‘lahe’
[bihon]	‘bihon’	[nāsehat ʰ]	‘nasehat’
[paha]	‘paha’		

3.2.3.5 Bunyi sisian

Sisian gusi [l]

Dalam BMKC bunyi sisian gusi ini hadir di semua lingkungan kata.

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[lada]	'lada'	[layan layan]	'layang-layang'
[lapa]	'lapa'	[leba]	'leba'
[lawa]	'lawa'	[limā]	'lima'
[laoʔ]	'laok'	[lutot ˀ]	'lutot'
[laot ˀ]	'laot'	[lemō]	'lemo'
[ləmāri]	'lemari'	[ləte]	'lete'
[laŋāʔ]	lanyak	[lapes]	'lapes'
[ləmbu]	'lembu'	[ləmāʔ]	'lemak'

Tengah kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[lala]	'lala'	[bəli]	'beli'
[lalat ˀ]	'lalat'	[bileʔ]	'bilek'

Akhir kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[katel]	'katel'	[beskal]	'beskal'
[kənāl]	'kenal'	[gatal]	'gatal '
[bantal]	'bantal'		

Sisian getaran gusi [r]

Fonem getaran gusi ini hadir di semua lingkungan awal dan tengah kata dalam BMKC. Di lingkungan akhir kata bunyi [r] ini kadang-kadang digugurkan, kadang-kadang dikekalkan.

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[rasiʔa]	‘rasia’	[raba]	‘raba’
[raya]	‘raya’	[robo]	‘robo’
[ribu]	‘ribu’	[roti]	‘roti’
[rumā]	‘ruma’	[rindu]	‘rindu’
[račon]	‘racon’	[reti]	‘reti’
[rəgan]	‘regang’	[rumpotʔ]	‘rumpot’

Tengah kata	
Sebutan	Ejaan
[pərotʔ]	‘perot’
[paran]	‘parang’

Akhir kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[bakar]	‘bakar’	[ular]	‘ular’
[ačar]	‘acar’	[ayer]	‘ayer’ (sami)

3.2.3.6 Separuh vokal

Separuh vokal bibir bersuara [w]

Bunyi ini dihasilkan dengan bahagian tengah dan daun lidah melengkung tinggi ke belakang, ke arah langit lembut. Dalam BMKC bunyi [w] hanya muncul di lingkungan awal dan tengah kata sahaja.

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[warji]	'wangi'	[wap ^]	'wap'
[wornā]	'worna'	[wajet ^]	'wajet'
[wayan]	'wayang'	[wakap ^]	'wakap'

Tengah kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[awal]	'awal'	[alu ^w a]	'alua'
[bawan]	'bawang'	[dawat ^]	'dawat'

Separuh vokal langit keras bersuara [y]

Dalam BMKC, bunyi separuh vokal langit keras bersuara lebih banyak hadir di lingkungan tengah dan akhir kata. Walaupun fonem ini boleh hadir di awal kata tetapi jumlahnya sedikit.

Awal kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[yu]	'yu'	[yatem]	'yatem'
[yaken]	'yaken'	[yan]	'yang'
[ya]	'ya'		

Tengah kata			
Sebutan	Ejaan	Sebutan	Ejaan
[sayan]	'sayang'	[goyan]	'goyang'
[ayam]	'ayam'	[aṇōt̪]	'anyot'
[baya]	'baya'	[kəbaya]	'kebaya'
[bayam]	'bayam'	[layan layan]	'layang-layang'
[baṇāʔ]	'banyak'	[puṇā]	'punya'
[duyon]	'duyong'	[ni'āya]	'niaya'

3.2.7 Konsonan pinjaman

Sama seperti dialek Melayu yang lain, konsonan [z], [f], [ʃ], [x], [v] dan [ð] ialah konsonan pinjaman dalam BMKC. Dalam semua dialek Melayu, fonem [z] ialah fonem pinjaman daripada bahasa Arab. Selepas kedatangan Inggeris, fonem [z] ini diteguhkan kedudukannya kerana kata pinjaman bahasa Inggeris yang banyak mengandungi fonem ini. Bagi fonem-fonem yang lain, fonem tersebut diberi nilai fonetik yang paling dekat dengan bahasa Melayu baik dari segi penghasilan sealat (*homorganic*) mahupun penghasilan sejenis (*homotypical*). Oleh itu, fonem [f] dalam dialek-dialek Melayu bukan standard diwujudkan sebagai [p], fonem [ʃ] sebagai [s], fonem [x] sebagai [h], fonem [ð] sebagai [d] dan fonem [v] sebagai [b] atau [p] (Asmah, 1991: 7)

Dalam BMKC secara umumnya fonem [f] diganti dengan [p] di awal kata dan di akhir kata.

BMKC	
Sebutan	Ejaan
[paham]	'paham'
[pasal]	'pasal'
[pitˈnā]	'pitna'
[pike]	'pike'

Bagi fonem [v] pula, diganti dengan fonem [b] misalnya:

BMKC	
Sebutan	Ejaan
[bitamen]	'bitamen'

Bagi fonem [z] pula, kebanyakan informan dapat menyebut [z] dengan baik. Cuma ada beberapa perkataan di dalam perbualan informan dapat dikesan penggantian [z] kepada [j].

BMKC	
Sebutan	Ejaan
[jara]	'jara' (nama orang)
[jamān]	'jaman'
[rəjəki]	'rejeji'

Secara keseluruhannya, masyarakat Chetti dapat menuturkan konsonan pinjaman, terutama konsonan pinjaman bahasa Inggeris kerana masyarakat ini terdedah kepada penggunaan bahasa Inggeris sejak sekian lama. Walaupun golongan tua tidak bersekolah, tetapi penggunaan bahasa Inggeris yang meluas di kalangan ahli keluarga, terutama anak-anak dan cucu menyebabkan golongan tua ini dapat menuturkan perkataan Inggeris dengan betul walaupun tidak lancar. Keadaan ini berbeza di kalangan masyarakat Melayu di kampung yang sukar sedikit untuk

menuturkan perkataan Inggeris. Masyarakat Melayu di kampung sering menggantikan konsonan pinjaman ini dengan konsonan seperti yang disebutkan di atas.

3.2.5 Fonem rangkap

Fonem rangkap ialah urutan dua atau lebih vokal atau konsonan. Vokal atau konsonan hadir berturut-turut, jadi vokal atau konsonan yang berangkap itu mempunyai ciri-ciri suprasegmental yang sama (Madzhi, 1989: 82)

3.2.5.1 Vokal rangkap

Yunus (1980: 5) mendefinisikan vokal rangkap atau rentetan vokal sebagai:

*“...the occurrence of two or more vowels consecutively,
with the presence of a peak (or peaks) of prominence
within them thus making each vowel occurrence a
syllable...”*

Menurut Asmah (1991: 49) vokal rangkap ialah deretan dua atau lebih vokal yang hadir berturut-turut dengan menampakkan puncak yang nyata atau rangkap itu menjadi nukleus yang kompleks bagi satu-satu suku kata. Dalam BMKC semua vokal rangkap hadir dalam suku kata terbuka atau suku kata tertutup. Berikut ialah contoh-contoh vokal rangkap dalam BMKC.

Vokal rangkap tanpa hiatus¹ dalam BMKC

BMKC	
Sebutan	Ejaan
[mǎo]	'mao'
[dai]	'dai'
[taon]	'taon'
[doʔa]	'doa'
[jaet ʔ]	'jaet'

Vokal rangkap dengan hiatus dalam BMKC

BMKC	
Sebutan	Ejaan
[niʔat ʔ]	'niat'
[liʔo]	'liur'
[guʔa]	'saya'
[buʔa]	'buah'

3.3 Persamaan dan perbezaan BMKC dengan dialek Melayu lain

Disebabkan menyamai dialek Melayu yang lain, maka dari segi strukturnya, BMKC tidak memperlihatkan perbezaan yang ketara dengan dialek Melayu lain. Namun demikian, perbezaan yang dimaksudkan tetap wujud. Selanjutnya akan diperlihatkan persamaan dan perbezaan linguistik tertentu BMKC dibandingkan dengan dialek Melayu yang lain.

¹ Menurut *Kamus Linguistik* (1997: 92), hiatus bermaksud pisahan antara dua monoftong dampingan yang menjadikannya dua suku kata berurutan, berbeza dengan diftong yang melibatkan perubahan kualiti bunyi di dalam satu suku kata. Contohnya, *gulai* (menambahkan gula).

BMKC ialah sejenis bahasa kreol yang berasal daripada bahasa Melayu pasar, oleh itu BMKC menunjukkan ciri-ciri yang berbeza dengan dialek Melayu yang terdapat di sekitarnya, seperti dialek Melaka, atau dialek Johor. Berikut diperturunkan beberapa ciri khas yang terdapat dalam dialek ini. Ciri tersebut juga terdapat dalam dialek lain seperti dialek Melayu Sarawak atau dialek Melayu Jakarta.

BMKC telah mengalami proses-proses perubahan, iaitu proses pengguguran, penambahan, pemoftongan, dan penggantian bunyi.

3.3.1 Kelainan fonem /a/

Menurut Asmah (1991: 2) terdapat dua pola penyebutan /a/ yang muncul di kedudukan akhir suku kata dalam bahasa Melayu. Dua pola yang dimaksudkan ialah kelainan-pepet dan kelainan-a. Menurut beliau, dalam kelainan pepet /a/ disebut sebagai pepet (vokal tengah) dan sebutan ini tersebar di kawasan tengah dan selatan Malaysia, iaitu di Selangor, Melaka, Johor, dan Pahang. Dalam kelainan-a pula /a/ disebut sebagai /a/ juga dan pola ini tersebar di negeri sebelah utara, seperti Perlis, Kedah, Pulau Pinang, dan di Sabah serta Sarawak.

Dengan demikian, dalam dialek Melayu Melaka, fonem /a/ di akhir suku kata dibunyikan sebagai bunyi pepet. Namun demikian, keadaan sebaliknya berlaku dalam BMKC kerana fonem /a/ di akhir suku kata terbuka disebut sebagai /a/ juga. Walau bagaimanapun, informan BMKC yang lebih muda cenderung menyebut fonem /a/ di akhir suku kata sebagai bunyi pepet apabila bertutur dengan orang luar. Bagi informan yang lebih tua, mereka secara tetap menuturkan /a/ sebagai /a/. Tidak dapat dipastikan dengan tepat adakah penyebutan /a/ ini dipengaruhi oleh bahasa Melayu kreol Baba Nyonya atau dialek lain yang ada di utara Semenanjung Malaysia. Beberapa informan melaporkan bahawa ada antara nenek moyang

mereka yang berkahwin dengan wanita Baba Nyonya yang berasal dari Pulau Pinang. Ketika ini juga, terdapat beberapa orang informan yang mengahwini wanita atau lelaki Baba Nyonya dan pertuturan mereka di rumah merupakan campuran BMKC dengan bahasa Melayu kreol Baba Nyonya. Ternyata perkahwinan campur yang meluas di kalangan mereka memberikan kesan kepada bunyi pertuturan dalam BMKC.

3.3.2 Proses pengguguran fonem

3.3.2.1 Pengguguran fonem /r/ di akhir kata

Proses pengguguran bunyi yang paling ketara dalam BMKC ialah pengguguran fonem getaran alveolar /r/ di lingkungan akhir kata. Hanya tiga informan yang berusia 70 tahun ke atas yang masih mengekalkan /r/ dalam sebutan mereka di lingkungan tersebut. Ciri pengguguran /r/ ini sama dengan dialek Melayu yang ada di bahagian selatan dan tengah Semenanjung, seperti dialek Melayu Johor, Melaka, Selangor, dan Pahang. Sebaliknya pula fonem /r/ dikekalkan di lingkungan yang dimaksudkan dalam dialek Melayu Kedah, Pulau Pinang, Perlis (dialek yang terdapat di barat laut Semenanjung Malaysia), Sabah, dan Sarawak dalam bentuk sebutan asal, berubah kepada frikatif velar [ɣ], atau frikatif faringal [ʕ]. Menurut Yunus (1980: 73), kebanyakan penutur di Malaysia dan Singapura tidak mengekalkan /r/ di akhir kata. Walaupun begitu hal ini tidak membezakan makna perkataan tersebut. Contohnya perkataan /bənar/ sama maknanya dengan /bəna/. Fonem /r/ akan digunakan apabila perkataan itu mendapat imbuhan /-an/ atau /-i/ di akhir kata, contohnya dalam perkataan /kəbənarən/ dan /pələjəri/.

Menurut Zaharani (1993: 8), satu persoalan yang sering timbul tentang pengguguran /r/ ini ialah cara kita memastikan kewujudan fonem ini dalam bahasa asal, sedangkan kita tidak mempunyai bukti yang kukuh seperti bahan bertulis untuk menyokongnya. Berdasarkan perbandingan sinkronik seperti yang digunakan dalam linguistik sejarah, apabila sesuatu rumus itu dimanifestasikan dalam kebanyakan dialek turunan, maka rumus itu dapat dianggap sebagai rumus asal yang wujud dalam nahu bahasa sumber. Dakwaan ini berasaskan andaian bahawa kewujudan rumus yang sama dalam dialek tersebut mustahil berlaku disebabkan oleh kebetulan atau pinjaman, melainkan warisan daripada bahasa asal yang sama.

Asmah (1991: 5) juga menyatakan bahawa menurut sejarahnya, diafon-diafon /r/ memang wujud dalam bahasa Melayu, sama ada di Semenanjung Malaysia, Sabah atau Sarawak. Perkembangan yang berlaku menyebabkan diafon /r/ tersebut hilang di lingkungan akhir kata kecuali di Sabah, Sarawak, dan kawasan barat laut Semenanjung.

Berdasarkan pendapat ini, dapat kita katakan bahawa pengekal fonem /r/ di kalangan empat penutur BMKC yang berusia 70 tahun membuktikan bahawa fonem ini memang wujud dalam BMKC pada masa lalu. Apabila berlaku peredaran masa, fonem ini gugur kerana pengaruh persekitaran, pendidikan, dan media massa. Akhirnya generasi muda masyarakat Chetti menggunakan dialek Johor Riau yang menggugurkan /r/ di akhir suku kata.

Namun begitu bagi generasi tua, keadaan ini tidak berlaku. Ayatrohaedi (1979: 47) menyatakan bahawa golongan tua lebih sukar mengubah corak pertuturan mereka berbanding dengan golongan yang lebih muda, meskipun mereka terdedah kepada pengaruh luar. Apabila penutur BMKC yang lebih tua menyebut acar atau bakar, kita seolah-olah mendengar pertuturan bahasa Melayu pasar di kalangan penutur Tamil.

Ini memperkuat andaian bahawa BMKC berasal daripada bahasa Melayu pasar yang dituturkan di Melaka pada masa dahulu.

Di kalangan penutur BMKC terdapat tiga orang penutur yang menambah frikatif glotis /h/ di akhir perkataan besar:

/bəsar/ → /bəsa^h/

Proses yang berlaku di sini, ialah pertama /r/ digugurkan di lingkungan akhir kata. Selepas itu /h/ disisipkan di lingkungan berkenaan. Proses ini menunjukkan kesamaan dengan proses yang berlaku dalam dialek Melayu Jakarta seperti yang dikaji oleh Abdul Chaer (1976: 45). Dalam kajiannya, Abdul Chaer mendapati penutur subdialek Mester dan Betawi Ora di Jakarta sering menambah /h/ selepas fonem vokal /a/ di lingkungan akhir kata. Misalnya:

/saya → /sayah/

/mana/ → /manah/

3.3.2.2 Pengguguran fonem /h/

Satu ciri pengguguran yang amat ketara berlaku dalam BMKC ialah pengguguran fonem /h/ di semua lingkungan kata. Pengguguran fonem ini bukanlah perkara asing dalam dialek-dialek Melayu yang lain, tetapi dalam BMKC, hampir semua /h/ digugurkan, kecuali dalam sebilangan kecil perkataan.

Boleh dikatakan bahawa BMKC memiliki ciri-ciri bahasa Melayu pasar (pijin) kerana pengguguran/pelenyapan /h/ di awal dan di akhir kata. Contoh pengguguran /h/ di

akhir kata terdapat dalam perkataan /darah/ yang disebut /dara/, /buah/ yang disebut /bua/, /sudah/ yang disebut /suda/, dan /bunuh/ yang disebut /bunu/. Pengguguran /h/ di awal kata pula terdapat dalam perkataan seperti /habis/ yang disebut /abes/, /hitam/ yang disebut /itam/, dan /halus/ yang disebut /alos/.

Proses yang sama berlaku juga dalam bahasa Melayu kreol Malayu Ambong (Minde, 1997: 47), dialek Melayu Jakarta (Abdul Chaer, 1976: 49), dan bahasa Melayu kreol Sri Lanka (Saldin, 1993: 1010). Mungkin keempat-empat bahasa ini berasal daripada sumber yang sama, iaitu bahasa Melayu pasar. BMKC juga menunjukkan ciri-ciri yang sama dengan dengan bahasa Melayu pasar (pijin) yang dituturkan oleh orang India Tamil di Malaysia. Menurut Mashudi (1971: 160), fonem /h/ yang hadir dalam bahasa Melayu sukar disebut oleh penutur Tamil. Kesukaran menyebut fonem tersebut menyebabkan /h/ ini hampir tidak wujud dalam pertuturan bahasa Melayu pasar di kalangan orang Tamil.

Jadual berikut memaparkan beberapa persamaan yang terdapat antara BMKC, bahasa Melayu Ambon², dan bahasa Melayu pasar di kalangan penutur Tamil.

Jadual 3.2
Persamaan BMKC, bahasa Melayu kreol Ambon, dan bahasa Melayu pasar (Tamil)

Bahasa Melayu Standard	BMKC	Bahasa Melayu Kreol Ambon	Bahasa Melayu Pasar (Tamil)
empat puluh	ampat pulu	ampat pulu	ampat pulu
sudah patah	suda pata	suda pata	suda pata
anak dia	dia punya anak	dia pung ana	dia punya ana
berenang	bernang	barnang	barnang
kalau	kalo	kalo	kalu
buat apa	bikin apa	biking apa	bikin apa

² Minde (1997) menggunakan istilah Malayu Ambong. Penulis lain, seperti Collins (1987), menggunakan istilah Melayu Ambon. Dalam tesis ini istilah Melayu Ambon akan digunakan.

kakaknya marah	dia punya kakak mara	dia pung kaka mara	dia punya kaka mara
pandai	pande	pande	pande

Sumber: Dipetik dan diubah suai daripada Minde, *Malayu Ambong* (1997) dan data kajian ini

Pelenyapan /h/ di semua kedudukan juga telah dikaji oleh Collins dan Schmidt (1992: 299) berdasarkan sebuah laporan yang ditulis oleh orang Belanda pada tahun 1599 yang bertajuk *Vocabulaer vande Javaensche ende Malaysche Woorden, die selfs op Ternate vanden onsen gheschreven zijin* (terjemahannya Daftar kata Jawa dan Melayu yang ditulis oleh orang kita di Ternate). Daftar kata ini berusia 400 tahun tetapi maklumat yang terdapat di dalam *Vocabulaer* ini sangat penting untuk mengkaji sejarah bahasa Melayu, terutama dari segi fonologi, morfologi, semantik, dan etimologi. Berikut disenaraikan perkataan yang mengalami pelenyapan /h/ di awal, akhir, dan tengah kata sebagaimana yang dimaksudkan.

Jadual 3.3
Perkataan dalam bahasa Melayu tahun 1599 yang mengalami pelenyapan
geseran /h/ di awal, tengah, dan akhir kata.

1. alus	<halus	9. minjaot	<menyahut	17. mira	<merah
2. arry	<hari	10. cassian	<kasih	18. sauou	<sauh
3. abis	<habis	11. liat	<lihat	19. labo	<labuh
4. idgo	<hijau	12. bodoi	<bodohi	20. peytzia	<pecah
5. idop	<hidup	13. battau	<beritahu	21. sourou	<suruh
6. idom	<hidung	14. manjayt	<menjahit	22. balla	<belah
7. itam	<hitam	15. bamper	<berhampir	23. pana	<panah
8. outan	<hutan	16. payit	<pahit	24. sompa	<sumpah

Sumber: Dipetik daripada Collins dan Schmidt, "Bahasa Melayu di Pulau Ternate: Maklumat Tahun 1599," *Jurnal Dewan Bahasa* (April 1992), 299.³

³ Ejaan daripada petikan asal dikekalkan.

3.3.3 Proses pemoftongan

Dalam BMKC diftong /ai/ ini mengalami proses pemoftongan, iaitu diftong yang terdiri daripada dua vokal berubah menjadi satu vokal sahaja. Diftong /ai/ dalam bahasa Melayu standard berubah menjadi vokal depan rendah /e/ di lingkungan suku kata akhir terbuka.

Jadual 3.4
Diftong /ai/ bahasa Melayu standard disebut /e/ dalam BMKC

BMKC	BMS	BMKC	BMS
sere	serai	pake	pakai
sampe	sampai	kede	kedai
selese	selesai	pande	pandai
rante	rantai	gade	gadai
rame	ramai	mise	misai
mure	murai		

Diftong /au/ dalam bahasa Melayu standard berubah menjadi vokal belakang rendah /o/ di lingkungan suku kata akhir terbuka.

Jadual 3.5
Diftong /au/ bahasa Melayu standard disebut /o/ dalam BMKC

BMS	BMKC	BMS	BMKC
kalau	kalo	hijau	ijo
pulau	pulo	engkau	engko
harimau	arimo	kurau	kuro
limau	lemo	halau	alo

Proses pemoftongan yang berlaku dalam BMKC ini sama dengan proses yang berlaku dalam dialek Melayu Sarawak (Madzhi, 1988: 20), dan dialek Melayu Jakarta (Abdul Chaer, 1976: 47). Dalam kajian Abdul Chaer terhadap dialek Melayu Jakarta, didapati diftong /ai/ sering bertukar ganti dengan vokal /e/ di lingkungan suku kata

akhir terbuka. Beliau mengemukakan tiga contoh perkataan dari subdialek Mester dan Tanah Abang.⁴

satai	→	sate
rantai	→	rante
gadai	→	gade

Collins (1987: 35) menamakan proses ini sebagai pemoftongan. Dalam perkataan-perkataan ini, diftong asal mengalami *sandhi*. Diftong /ai/ akan berubah menjadi /e/ dan diftong /au/ akan berubah menjadi /o/. Misalnya:

petai	→	pete
kalau	→	kalo
limau	→	limo

Dalam proses pemoftongan ini, vokal tinggi /i/ mengalami perendahan lalu menjadi /e/ dan vokal tinggi /u/ pula mengalami perendahan menjadi vokal /o/. Proses pemoftongan ini juga berlaku dalam bahasa Melayu kreol Baba Nyonya. Ciri-ciri persamaan ini menunjukkan bahawa bahasa ini berasal daripada sumber yang sama iaitu, daripada bahasa Melayu pasar yang menjadi bahasa *lingua franca* di seluruh kepulauan Melayu, terutama di pelabuhan dan pusat perdagangan seperti Melaka, Jakarta, dan kepulauan Borneo.

3.3.4 Kata tiga suku kata (trisilabis)

Selain mengalami pemoftongan, BMKC juga mengalami proses penyingkatan yang melibatkan kata-kata tiga suku kata (trisilabis). Berikut disenaraikan perkataan yang mengalami penyingkatan tersebut.

⁴ Tatacara penulisan di dalam data ini merupakan bentuk asal tanpa dipinda.

Jadual 3.6
Kata-kata trisilabis dalam BMKC yang mengalami penyingkatan

BMKC	BMS	BMKC	BMS
semunyet	sembunyi	jenak	jenahak
temelang	tembelang	tengiri	tenggiri
semilan	sembilan	temolok	tembolok
semayang	sembahyang		

Collins (1987: 36) yang mengkaji dialek Melayu Sarawak menyatakan bahawa proses penyingkatan kata ini terjadi apabila kata tersebut terdiri daripada tiga suku kata dan terdapat rangkap konsonan antara sempadan suku kata. Rangkap konsonan tersebut berbentuk nasal + konsonan (nasal bersuara diikuti konsonan bersuara). Kata trisilabis yang bercirikan rangkap nasal konsonan ini disingkatkan menjadi nasal sahaja apabila komponen konsonan digugurkan. Misalnya dalam contoh berikut, apabila /b/ bersuara digugurkan yang tinggal hanyalah nasal:

sembilan → semilan
tembolok → temolok

Fenomena ini membezakan BMKC dengan dialek Melayu lain yang ada di sekitarnya. Penyingkatan ini juga terjadi bagi kata trisilabis dalam kelompok nasal konsonan yang konsonannya tidak bersuara seperti konsonan /p/ atau /g/.

perempuan → pompuan
tenggiri → tengiri

Asmah (1991: 20) menamakan proses ini sebagai penyebaran rangkap konsonan homorgan nasal plosif. Dalam kajiannya terhadap dialek Kelantan, beliau mendapati kata-kata yang mempunyai konsonan plosif bersuara seperti /b/ mengalami unsur pelemahan dan yang ketara ialah pada konsonan nasalnya. Jika kata tersebut mempunyai konsonan letupan tidak bersuara seperti /p/, nasal digugurkan dan plosif tidak bersuara dikekalkan. Lihat contoh berikut:

serambi	→	serami
sembahyang	→	semaye
sempadan	→	sepade

Pelemahan plosif yang merupakan unsur bagi rangkap konsonan nasal plosif ini merupakan gejala yang amat menarik dalam proses perubahan bunyi dalam bahasa Melayu dan gejala ini berlaku dalam BMKC dan dialek Melayu Sarawak.

Dalam subdialek tertentu dialek Kedah, gejala penghilangan konsonan plosif yang berkenaan ini juga terdapat dalam kata-kata tertentu. Misalnya:

kambing	→	kamin
Lembu	→	lemu

Gejala penghilangan konsonan plosif ini juga berlaku dalam BMKC. Misalnya:

ambil	→	amek
gergaji	→	geraji
dakwat	→	dawat

3.3.5 Proses penambahan fonem

Dalam BMKC terdapat penambahan atau penokokan fonem di akhir suku kata terbuka. Penambahan fonem /k/ atau hentian glotis [ʔ] di akhir kata ini sering dilihat dalam kata-kata yang berakhir dengan vokal /i/, /a/, dan /u/. Misalnya:

cari	→	carik
nasi	→	nasik
garu	→	garok
bawa	→	bawak
bapa	→	bapak

Menurut Collins (1983: 48), penokokan sekatan di akhir kata ini merupakan perkara biasa dalam bahasa tabii dan Anderson (1972) memanggilnya sebagai konsonan

parasit. Keadaan yang sama berlaku dalam dialek-dialek Melayu yang lain seperti dialek Terengganu Pantai, dialek Jakarta, dan dialek Pulau Tioman (Collins, 1983: 49).

3.3.6 Pengaruh bahasa Melayu kreol Baba Nyonya

Hubungan masyarakat Chetti dengan masyarakat Baba Nyonya telah berlaku sejak lama lagi. Hubungan tersebut bukan setakat hubungan perniagaan, malah hubungan kekeluargaan dan kejiranan. Terdapat lelaki Chetti yang memilih isteri dari kalangan wanita Baba Nyonya dan sebaliknya ada juga lelaki Baba Nyonya yang memilih isteri dari kalangan wanita Chetti. Perkahwinan campur dan hubungan kejiranan ini menyebabkan bahasa Baba Nyonya mempunyai pengaruh yang besar terhadap BMKC.

Pengaruh bahasa Baba Nyonya terhadap BMKC ini dapat dilihat dalam tulisan Ding (2001: 52) yang menghuraikan aspek sosiolinguistik bahasa Baba Nyonya iaitu sejenis bahasa Melayu kreol di Melaka. Ding menyatakan bahawa bahasa Baba Nyonya berasal daripada bahasa Melayu pasar (*low Malay*) yang digunakan oleh orang bukan Melayu (Cina, Arab, India, Eropah) untuk berkomunikasi dalam perdagangan sejak abad ketujuh lagi. Bahasa Melayu yang digunakan oleh masyarakat Baba Nyonya tersebut telah mengalami perubahan dari segi fonologi, semantik, dan sintaksis. Berikut disenaraikan ciri-ciri fonologi, semantik, dan sintaksis bahasa Baba Nyonya. Dapat dilihat bahawa kedua-dua bahasa kreol ini mempunyai persamaan yang erat. Ciri dan perubahan yang terdapat dalam bahasa Baba Nyonya juga berlaku dalam BMKC.⁵

⁵ Data yang dipaparkan ialah data daripada penulisan asal tanpa sebarang pindaan.

Jadual 3.7
Perubahan bahasa Melayu kreol Baba Nyonya
dari segi fonologi, semantik, dan sintaksis

Bil.	Jenis perubahan	Contoh
1	Membuat penambahan yang tersendiri dan luar biasa	memulakan > mulaikan kebersihan > kbersehan membaharukan > bbharukan
2.	Mengubah vokal 'i' di hujung menjadi 'ik'	bagi > bagik cari > carik
3.	Mengubah diftong 'ai' menjadi 'e'	sungai > sunge sampai > sampe
4.	Mengubah suku kata akhir 'au' menjadi 'o'	pulau > pulo kalau > kalo
5.	Menyebut bunyi 'a' di akhir kata sebagai 'ak'	bapa > bapak, bawa > bawak, pula > pulak
6.	Salah sebut banyak kata	ambil > ambek, atau amek
7.	Menghilangkan bunyi 'h' di hujung kata	rumah > ruma, bodoh > bodo, boleh > bole
8.	Mengubah makna	bilang (cakap, memberitahu)
9.	Suka menggunakan punya	emaknya > dia punya emak; kereta macam itu > seperti itu macam punya kereta bapa duduk di sebelah meja > bapak ada duduk di sebelah punya meja.

Sumber: Ding Choo Ming, "Timbul Tenggelamnya Bahasa Cina Baba," *Majalah Dewan Bahasa* (November 2001), 55.

3.3.7 Pengaruh bahasa Melayu kreol Sri Lanka.

BMKC juga mempunyai persamaan dengan bahasa Melayu kreol Sri Lanka (Lim, 1981). Bahasa Melayu kreol Sri Lanka (BMKSL) ini dituturkan oleh 50,000 penutur di Sri Lanka, iaitu di kawasan bandar Colombo, Kandy, Badulla, dan Hambantota. Penutur BMKSL ialah orang Melayu yang berasal dari kepulauan Melayu dan datang ke Sri Lanka sekitar tahun 1656 dan 1850 sebagai buangan politik atau askar yang berkhidmat untuk Belanda (Saldin, 1993: 998). BMKSL mempunyai kosa kata bahasa Melayu sebagai kosa kata asasnya tetapi mendapat pengaruh bahasa Tamil dari segi struktur tatabahasa. BMKSL hanya dituturkan di rumah dan sesama rakan.

Berikut diberikan beberapa contoh perkataan BMKSL dan persamaannya dengan BMKC.⁶

Jadual 3.8
Persamaan perkataan dalam BMKSL, BMKC, dan BMS

BMKSL	BMKC	BMS	BMKSL	BMKC	BMS
alua	alua	halwa	konde	konde	sanggul
anak piara	anak piara	anak angkat	keling	keling	orang India dari Kalinga
Bibi	bibik	mak cik/adik emak	kerbo	kerbo	kerbau
bilang	bilang	berkata	lobang	lobang	lubang
caya	caya	cahaya	lu	lu	kamu
Darat	darat	tanah/tanah pamah	lu orang	lu orang	kamu semua
dawat	dawat	dakwat	mama	mama	pak cik
Deraka	deraka	dosa	mami	mami	mak cik
dukun	dukon	bidan	mangkok	mangkok	cawan
Gagu	gagok	gagap	mengeram	mengeram	mengeram
ganggang	ganggang	memanggang	napas	napas	nafas
garok	garok	garu/cakar	nyari	nyari	hari ini
gitu	gitu	begitu	obat	obat	ubat
goni	goni	guni	pi	pi	pergi
idong	idong	hidung	putu	putu	kuih daripada tepung beras
ijo	ijo	hijau	sampe	sampe	sampai
iris	ires	hiris	sere	sere	serai
Jubbah	jobah	jubah	sirehkaya	sirehkaya	serikaya
Kebuli	kemuli	nasi minyak	terate	terate	teratai

Sumber: Saldin (1993: 1009)

3.4 Rumusan

Berdasarkan huraian di dalam bahagian sebelum ini, dapat dirumuskan bahawa BMKC mempunyai ciri-ciri tersendiri yang membezakannya daripada dialek Melayu lain, terutama dialek kawasan selatan, seperti dialek Johor, dan dialek Melaka. Sebagai bahasa kreol yang berasal daripada bahasa Melayu pasar, BMKC

⁶ Data untuk BKMSL dikekalkan dalam bentuk asal. Menurut Saldin (1993: 1001), walaupun penggunaan fonetik lebih tepat, beliau tidak menggunakannya supaya makalahnya tidak menjadi terlalu teknikal dan boleh dibaca oleh pembaca umum.

mempunyai ciri-ciri persamaan dengan beberapa bahasa Melayu kreol yang wujud di Malaysia dan Kepulauan Melayu, seperti bahasa Melayu kreol Baba Nyonya, bahasa Melayu kreol Ambon, dan bahasa Melayu kreol Jakarta (Betawi). BMKC juga mempunyai beberapa persamaan dengan bahasa Melayu kreol Sri Lanka. Ciri-ciri persamaan yang paling ketara ialah penyebutan fonem /a/ sebagai /a/ di akhir kata, pelenyapan fonem /h/ di semua lingkungan kata dan proses pemoftongan. Persamaan BMKC dengan bahasa-bahasa kreol tersebut mungkin disebabkan kedua-duanya berasal daripada sumber yang sama. Sumber tersebut ialah bahasa Melayu pasar atau bahasa Melayu rendah yang dijadikan bahasa *lingua franca* dan bahasa perdagangan di Kepulauan Melayu sebelum kedatangan penjajah Barat.

BAB 4

KESIMPULAN

4.1 Pengenalan

Bab ini akan menyimpulkan hal yang telah dianalisis dan dibincangkan di dalam Bab 1, Bab 2, dan Bab 3. Huraian di dalam bab ini akan dibahagikan kepada dua bahagian iaitu, kesimpulan dan saranan.

4.2 Kesimpulan

Berdasarkan kerangka teoretis yang digunakan dalam kajian ini, maka data telah dianalisis berdasarkan teori struktural yang dikemukakan oleh Pike (1978). Analisis fonologi segmental dilakukan terhadap sebutan bunyi vokal, diftong, dan konsonan dalam BMKC. Daripada analisis yang dilakukan didapati bahawa vokal BMKC terbahagi kepada enam vokal, iaitu [a], [e], [ə], [i], [o] dan [u]. Vokal-vokal tersebut mempunyai alofon tersendiri. Kedudukan vokal-vokal tersebut didapati di awal suku kata dan di akhir suku kata. Mengenai diftong, BMKC hanya mempunyai satu diftong, iaitu diftong [oi] dan jumlah perkataan yang menggunakan diftong ini amat terhad. Diftong lain mengalami proses pemoftongan. Diftong [ai] menjadi [e] dan diftong [au] menjadi [o].

Secara umumnya jumlah konsonan dalam BMKC ialah 19. Konsonan tersebut ialah [b], [d], [g], [p], [t], [k], [č], [j], [s], [h], [m], [n], [ŋ], [ɲ], [l], [r], [w], [y], dan [ʔ]. Konsonan-konsonan ini juga mempunyai alofon tersendiri. BMKC tidak mempunyai konsonan pinjaman. BMKC mempunyai ciri-ciri tersendiri iaitu bunyi [ə]

tidak wujud di akhir kata. Bunyi [ə] yang lazim terdapat dalam BMS sepadan dengan bunyi [a] dalam BMKC. Ciri kedua ialah fonem [h] tidak wujud di semua lingkungan kata dalam BMKC kecuali beberapa perkataan yang terhad. BMKC juga mengalami proses penambahan bunyi iaitu bunyi [ʔ] sering ditambah di akhir suku kata terbuka, terutama kata-kata yang berakhir dengan vokal [i], [a], dan [u]. Proses penyingkatan kata juga sering berlaku terhadap BMKC, terutamanya kata-kata yang mempunyai tiga suku kata atau trisilabis.

Pengkaji berpendapat ciri-ciri BMKC ini merupakan ciri-ciri bahasa kreol Melayu yang terdapat di Kepulauan Melayu. Terdapat beberapa persamaan antara BMKC dengan bahasa kreol Baba Nyonya, bahasa Melayu dialek Jakarta, bahasa Melayu Ambon, dan bahasa Melayu kreol Sri Lanka. Bahasa kreol ini berasal daripada sumber yang sama, iaitu bahasa Melayu pasar, sejenis bahasa pijin yang menjadi *lingua franca* di Kepulauan Melayu semasa zaman penjajahan Barat. Setelah peredaran masa, bahasa tersebut menjadi bahasa ibunda beberapa komuniti yang masih wujud, termasuklah komuniti Chetti Melaka.

Masyarakat Chetti amat berbangga dengan agama dan adat resam yang diamalkan tetapi mereka mula menghadapi masalah pengekalan BMKC dalam kalangan generasi muda. Sebagai penduduk bandar yang pesat membangun, mereka tidak dapat memisahkan diri daripada penggunaan bahasa Inggeris yang menjadi bahasa yang penting dalam bidang sosial dan perdagangan. Komuniti yang kecil seperti masyarakat ini menghadapi tekanan untuk mengekalkan BMKC dalam kalangan generasi muda kerana persaingan daripada bahasa Inggeris dan BMS.

Keadaan bertambah rumit apabila semakin ramai ahli komuniti ini yang berhijrah keluar dan berkahwin dengan masyarakat bukan Chetti, seperti orang Cina dan

Tamil. Perkahwinan ini menyebabkan BMKC semakin tidak digunakan dan akan mengalami pergeseran bahasa seperti bahasa etnik yang lain di Malaysia.

4.3 Saranan

Sehingga sekarang, kajian tentang BMKC masih terlalu kurang dan kajian kali ini bukanlah kajian yang lengkap. Oleh itu pengkaji menyarankan agar beberapa kajian lanjut dibuat terhadap bahasa yang unik dan bersejarah ini.

Kajian lain ialah kajian dari aspek sintaksis kerana satu ciri nyata yang menunjukkan BMKC berasal daripada bahasa pijin ialah dari segi sintaksisnya. Kajian juga boleh dilakukan dari aspek semantik kerana sebagai bahasa kreol, kosa kata BMKC amat terhad dan satu-satu perkataan mempunyai makna yang pelbagai contohnya perkataan angkat, jam, bagi, kasi dan sebagainya. Kajian lain yang disarankan ialah kajian morfologi, pragmatik dan wacana.

4.4 Rumusan dan penutup

Kajian-kajian lanjut dan tumpuan yang diberikan terhadap BMKC boleh menyemarakkan lagi penggunaan bahasa ini di kalangan masyarakatnya dan mengelakkan kepupusan bahasa ini. Langkah-langkah yang dibuat oleh kerajaan Melaka untuk mengekalkan budaya dan bahasa masyarakat ini sangat disanjung tinggi. Antara usaha tersebut ialah penubuhan Muzium Chetti Melaka yang terletak di Kampung Gajah Berang. Usaha seperti ini boleh menyelamatkan BMKC yang terbentuk daripada pertembungan bahasa, ketika Melaka menjadi pusat perdagangan tersohor di dunia suatu ketika dahulu.

BIBLIOGRAFI

- Abdul Chaer. 1976. *Kamus Dialek Melayu* Jakarta. Jakarta: Nusa Indah.
- Abdullah Hassan. 1969. "Bahasa Melayu Pasar di Malaysia Barat". *Majalah Dewan Bahasa*, Mei 1969, hlm 211.
- 1974. "Pertembungan Bahasa dan Kesannya Terhadap Bahasa Melayu". *Majalah Dewan Bahasa*, Mei 1974, hlm. 216.
- 1987. *Linguistik Am Untuk Guru Bahasa Malaysia*. Petaling Jaya: Penerbit Fajar Bakti Sdn. Bhd.
- 1992. *Rencana Linguistik*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- 1999. Terjemahan. *Perancangan Bahasa di Asia Tenggara*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Akmajian, A.; Demers, R.; Farmer, K.; and Harnish, M. 1997. Terjemahan. *Linguistik: Pengantar Bahasa dan Komunikasi*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Arbak Othman. 1983. *Permulaan Ilmu Linguistik*. Kuala Lumpur: Sarjana Enterprise.
- Asmah Haji Omar. 1990. *Aspek Bahasa dan Kajiannya*. Kuala Lumpur: Dewan _ Bahasa dan Pustaka.
- 1991. *Kepelbagaian Fonologi Dialek-Dialek Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- 1993. *Essays on Malaysian Linguistics*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- 2001. *Kaedah Penyelidikan Bahasa di Lapangan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ayatrohaedi. 1979. *Dialektologi – Satu Pengantar*. Jakarta: Pusat Pembinaan dan Pengembangan Bahasa. Departmen Pendidikan dan Kebudayaan.
- Banci Penduduk dan Perumahan Malaysia, 2000*. 2001. Kuala Lumpur: Jabatan Perangkaan Malaysia,
- Bickerton, D. 1984. *The Language Bioprogram Hypothesis*. Bahan internet di alamat <http://labweb.education.wisc.edu/edpsy725/documents/chemp.html>.
- Bickford, J. A. dan Tuggy, D. 2002. *The Principal Organs of Articulation*. Bahan internet di alamat <http://www.sil.org/mexico/ling.html>
- Bloomfield, L. 1992. Terjemahan. *Bahasa*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Bolinger, D. 1968. *Aspect of Language*. New York: Harcourt Brace and World, Inc.

- Buku Tahunan Perangkaan Malaysia*. 2003. Kuala Lumpur: Jabatan Perangkaan Malaysia. Hlm. 37.
- Carmel Heah Lee Hsia. 1989. *The Influence of English on the Lexical Expansion of Bahasa Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Clyne, M.G. 1991. *Community Language: The Australian Experience*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Collins, J. T. 1980. *Ambonese Malay and Creolization Theory*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- 1983. *Dialek Ulu Terengganu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- 1987. *Dialek Melayu Sarawak*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- 1989. *Antologi Kajian Dialek Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Collins, J.T. dan Schmidt, H. 1992. "Bahasa Melayu di Pulau Ternate: Maklumat Tahun 1599". *Jurnal Dewan Bahasa*, April 1992, hlm. 299.
- Ding Choo Ming. 2001. "Timbul Tenggelamnya Bahasa Cina Baba." *Majalah Dewan Bahasa*, November 2001, hlm. 52-58.
- Farid M. Onn dan Ajid Che Kob. 1987. *Penukaran Kod dan Refleksi Sosial dalam Masyarakat Melayu*. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Felicia Chong. 1995. "Chitties – An Indian Heritage." *The Star*, 9 Oktober 1995, hlm.13.
- Fujimoto, H. 1988. *The South Indian Muslim Community and the Evolution of the Jawi Peranakan in Penang Up to 1948*. ILCAA Tokyo Gaikokugo Daigaku.
- Grimes, B.F. (ed.), Pittman, R.S. & Grimes, J.E. (consulting editors). 1996. *Ethnologue: Languages of the World, SIL International, 13th Edition 1996 – 1999*. Versi internet di alamat <http://www.sil.org/ethnologue/ethnologue.html>
- Hall, A.R. 1974. *Pidgin and Creole Languages*. London: Cornell University Press.
- Handbook of the International Phonetic Association. 2000. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hancock, I.F.1986. "The Domestic Hypothesis, Diffusion and Componentiality: An Account of Atlantic Anglophone Creole Origins." In Muysken, P. and Smith, N (eds.), 1986, *Substrata Versus Universals in Creole Genesis*, Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, hlm 81-85.
- Hock, W.G.T.. 1993. *Mas Sepuloh, Baba Conversational Gems*. Singapore: Armor Publishing Pte Ltd.
- Hymes, D. 1971. *Pidginization and Creolization of Languages*. London: Cambridge University Press.
- International Phonetic Association. 1993. Bahan internet di alamat <http://www.arts.gla.ac.uk/IPA/ipa.html>

- Ishtla Singh. 2000. *Pidgins and Creoles. An Introduction*. London: Arnold Publishers.
- Jacobsen, B. 2000. *Language in Contact – Minds in Contact*. Bahan internet di alamat http://www.ilisimatusarifk.gl/dan/grl/bj_isc2000.html
- Kamus Dewan*. Edisi Ketiga. 2000. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Kamus Linguistik*. 1997. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Lim, S. 1981. *Sri Lankan Creole Malay: A Language of Sri Lanka*. Bahan internet di alamat http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=SCI
- Lyons, J. 1993. *Pengenalan Linguistik Teoretis*. Terjemahan. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Mangantar Simanjuntak dan Ramli Salleh. 1980. "Perubahan-Perubahan Bunyi Bahasa: Satu Kajian Kes Bahasa Melayu Melaka (Bahagian Akhir)". *Majalah Dewan Bahasa*. November 1980, hlm. 56.
- Madzhi Johari. 1988. *Fonologi Dialek Melayu Kuching (Sarawak)*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Map of Ayer Keroh*. Tourism Promotion Division, Melaka Chief Minister's Department.
- Marit Kana. 1999. "Perancangan Bahasa dan Masalah Ragam Bahasa Indonesia Rendah." Di dalam Abdullah Hassan, 1999, *Perancangan Bahasa di Asia Tenggara*, Terjemahan, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, hlm. 271-291.
- Mashudi Kader. 1971. *Bahasa Melayu Pasar. Satu Kajian Pertembungan Bahasa Melayu Umum dengan Bahasa Tamil di Kuala Lumpur*. Tesis Sarjana Sastera, Universiti Malaya.
- Masyarakat Chetti Melaka*. 2003. Muzium Sejarah Melaka.
- Masyarakat Hindu Peranakan (Chetty)*. 2003. Bahan internet di alamat www.perpustam.edu.my/clhproject/kebudayaan/chettyhtm
- Maya Khemlani David. 2001. *The Sindhis of Malaysia. A Sociolinguistic Study*. London, Asean Academic Press.
- 2003. *Trading in a Intercultural Context: The Case of Malaysia*. Bahan internet di alamat <http://www.internationalscope.com/journal/volume1999/issue2/pdf/david.pdf>
- Mills, J.V. 1997. *Eridia's Description of Malacca, Meridian India and Cathay*. Kuala Lumpur: MBRAS.
- Minde, D.V. 1997. *Malayu Ambong*. Leiden: CNWS Publications.
- Moorthy, R. 1997. "Bahasa Komuniti Chitty Melaka: Tinjauan Sejarah, Persoalan Linguistik dan Pola Umum". *Jurnal Dewan Bahasa*, Januari 1997, hlm. 40.
- Muhammad Yusoff Hashim. 1989. *Kesultanan Melayu Melaka*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

- Muzzi, G.A. 2002. *The Portuguese in Malay Land a Glossary of Portuguese Words in the Malay Language*. Kuala Lumpur: Printmate Sdn. Bhd.
- Nababan, P.W.J. 1993. *Sosiolinguistik: Suatu Pengantar*. Jakarta: Penerbit P.T. Gramedia Pustaka Utama.
- Naiker, B.S. 1976. "Sejarah Kaum Chitty Melaka". *Makalah Kuil Sri Poyatha Venayagar Moorthi, Melaka*. Ogos, 1976.
- Narayanasamy, K. 1980. *Proses Asimilasi dan Pengebudayaan di Kalangan Masyarakat Chitty Melaka*. Tesis Sarjana Muda Sastera, Universiti Malaya.
- 1983. "The Melaka Chitties". Di dalam Sandhu K. S. dan Wheatley, P. 1983, *Melaka: The Transformation of a Malay Capital*, c. 1400 – 1980, Volume 2, Kuala Lumpur: Oxford University Press, hlm. 239-263.
- 1995. "Chitty Folk Need Help to Survive". *The Star*. August 4, 1995, hlm. 21.
- Ng Bee Cheng. 1994. "Malacca – Chitty's Colorful Culture". *The Star*. 21 Feb. 1994 hlm. 2.
- Nik Safiah Karim. 1988. *Sosiolinguistik Bahasa Melayu dan Pengajaran*. Petaling Jaya: Fajar Bakti.
- 1992. *Beberapa Persoalan Sosiolinguistik Bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Norih Mohamed. 2003a. *Beberapa Topik Asas Sosiolinguistik*. Kuala Lumpur: Utusan Publications and Distributors Sdn. Bhd.
- 2003b. "Bahasa Melayu: Sejarah dan Keragamannya di Pulau Pinang." *Kertas kerja yang dibentangkan di Kolokium Kebangsaan Melayu Pulau Pinang di Auditorium Dewan Budaya Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang pada 17-18 September 2003*.
- Norih Mohamed dan Meriam Abd. Karim. "Penggunaan Bahasa Melayu Kreol Chetti melaka: Satu Analisis Domain." *Jurnal Bahasa*, Mac 2005, hlm. 1-51.
- Norih Mohamed, "Malay Chetty Creole Language of Malacca: A Historical and Linguistic Perspective," akan terbit di dalam *Journal of the Malayan Branch Royal Asiatic Society (JMBRAS)*, 2006.
- Ong, C.T.L. 1985. *An Introduction to the Baba Creole Malay of Melaka*. Latihan Ilmiah, Pusat Pengajian Ilmu Kemanusiaan, Universiti Sains Malaysia.
- Ong, Rose. 1994. "The India Peranakan". *New Straits Times*. 28 Oktober 1994, hlm. 2.
- Pamphlet Muzium Chitty Melaka*. 2003.
- Pamphlet Muzium Sejarah Melaka*. 2003.
- Pike, K. L. 1976. *Phonetics*. An Arbor: The University of Michigan Press.
- 1978. *Phonemics*, An Arbor: The University of Michigan Press.

- Pintado, M. J. 1993. *Portuguese Documents on Malacca. Volume 1 (1509-1511)*. Kuala Lumpur: National Archives of Malaysia.
- Rabeendran, R. 1976. "Ethno-Racial Marginality in West Malaysia: The Case of The Peranakan Hindu or Malacca Chitty Community". *Makalah Jabatan Antropologi dan Sosiologi*. Universiti Malaya, hlm. 6.
- Roslan Mohamad. 1994. "Perayaan Hari Parcu Ceti Melaka". *Utusan Malaysia*, Khamis, 10 Februari, 1994, hlm. 22.
- Sa'adiah Ma'alip. 2001. "Peralihan dan Kehilangan Bahasa Kristang di Melaka". *Majalah Dewan Bahasa*, Februari 2001. Hlm. 50.
- Saidatul Nornis Haji Mahali. 2003. "Pantun Cina Peranakan". *Majalah Dewan Bahasa*, Mei 2003. Hlm. 22.
- Saldin, B.D.K. 1993. "Bahasa Melayu Sri Lanka". *Jurnal Dewan Bahasa*, November 1993, hlm. 1009.
- Samarin, W. J. 1967. *Field Linguistic*. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Sandhu, K. S. and Wheatly, P. 1983. *Melaka, The Transformation of a Malay Capital c. 1400-1980*. Volume Two: Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Schane E. 1992. *Fonologi Generatif*. Terjemahan. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Usha Mahajani. 1960. *The Role of Indian Minorities in Burma and Malaya*. Connecticut: Greenwood Press.
- Weinreich, U. 1968. *Language in Contact, Findings and Problems*. The Hague: Mouton
- Wee Imm Neo. 1979. *Pengaruh Bahasa Malaysia ke dalam Bahasa Peranakan*. Tesis Sarjana Muda Sastera, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Whinnom, K. 1956. *Spanish Contact Vernaculars in The Philippine Islands*. Hong Kong: Hong Kong University Press.
- Winford, D. 2004. *Language in Contact*. Bahan internet di alamat <http://www.lsadc.org/fields/index.php?aaa=contact.html>.
- Yap Eng Moi. 1984. *Dialek Melayu Ceti: Pengenalan Ringkas*. Tesis Sarjana Muda Sastera, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Yunus Marris. 1980. *The Malay Sound System*. Kuala Lumpur: Penerbit Fajar Bakti Sdn. Bhd.
- Zaharani Ahmad. 1993. *Fonologi Generatif: Teori dan Penerapan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Senarai perkataan yang terdapat dalam BMKC

<u>BMKC</u>	<u>MAKNA DALAM BMS</u>
[ača]	acar
[ada ada]	orang baik-baik
[ada jam]	ada masa
[ade? ipa jantan]	adik ipar lelaki
[aka]	akar
[ali ^y a]	halia
[amě?]	ambil
[ană?]	anak
[ană?bu ^w a]	anak saudara
[anăm]	enam
[antaran]	hantaran
[antu tete?]	satu perayaan agama
[ankot ^ː]	angkut
[aos]	haus/dahaga
[apadi ^y a]	apa
[apasal]	mengapa
[ari satu]	Isnin
[ari tiga]	Rabu
[ari du ^w a]	Selasa
[ari empat ^ː]	Khamis

[ari enām]	Sabtu
[ari limā]	Jumaat
[ari mīnggu]	Ahad
[aribulan]	haribulan
[aru ^w an]	haruan
[ayakan]	pengayak
[ayer]	sami Hindu
[belakan ₁] 1	belakang
[belakan ₂] 2	kemudian
[baṅkali]	barangkali
[baba]	bapa
[baju kəci [?]]	coli
[baju panjang]	kebaya panjang
[banjil]	banjir
[banṣa] 1	jenis
[banṣa] 2	keturunan
[bapa [?]]	bapa
[bau]	bahu
[beskal]	basikal
[bihon]	bihun
[bijit [?]]	biji
[biken]	buat
[bilal]	sami Hindu
[binī]	isteri

[binpo]	sapu tangan
[bisa]	sakit urat
[bolu]	kuih bahu
[bončetʰ]	buncit
[bontotʰ] 1	punggung
[bontotʰ] 2	ekor
[bor]	mengisar beras
[boraʔ]	berbual
[bu ^w atʰ hal]	melakukan sesuatu
[bujaŋ] 1	lelaki yang belum berkahwin
[bujaŋ] 2	janda
[bukaʔ]	buka
[bunõ ^w]	bunuh
[buŋã sukudaŋã]	bunga sedap malam
[buroʔ san̩ka]	syak wasangka
[buyoŋ]	tempayan kecil
[bæbu ^w al]	berbual
[bænaŋ]	benang
[bæne]	benih
[bætan]	bentan
[bæraʔ]	berdebu
[bæraʔ]	berarak
[bæte]	bertih

[bəsaḥ]	besar
[bəse]	besar
[bətoʔ]	ikan puyu
[bəʔumbu]	bercambah
[čəlapo]	celupar
[čəkeʔdara]	garang/melampau
[čakiʔaʔ]	terompaḥ kayu
[čamba]	cambah
[čampaʔ]	campak
[čanteʔ]	cantik
[čendoŋ]	condong
[čido]	tidur
[čili idop ˊ]	cili merah
[čiwan]	tandas
[čoŋkaʔ]	congkak
[čubet ˊ]	cubit
[čəkeʔ]	cekik
[čəki]	permainan terup
[čəlop ˊ]	celup
[čəmə]	kotor
[čəŋkadoʔ]	cengkadak
[daʃiʔat ˊ]	dahsyat
[dageŋ dara]	keluarga rapat

[dara] 1	dara
[dara] 2	darah
[dato?]	dewa
[dideʔan]	didikan
[diʔam]	diam
[diʔoran]	mereka
[dodol]	dodol
[dondan]	dondang
[dudo?]	duduk
[dulan]	talam
[dulukala]	zaman dahulu
[dəgel]	degil
[dəpan]	depan
[dəraka]	derhaka
[eje?]	ejek
[eko]	ekor
[ela]	ela
[elo?]	elok
[əmbon]	embun
[əmbos]	hembus
[əmpat ¹]	empat
[əmpo?]	empuk
[ənče?]	encik
[ənʝot ¹]	henjut

[ɐnta]	entah
[ɐntam]	pukul
[ɐŋko]	engkau
[ɐmpas]	hempas
[ɛran]	heran
[ɛsoʔ]	esok
[gɛtaʔgɛtoʔ]	permainan kanak-kanak
[gaŋɔtʰ]	sangat tua
[gade]	gadai
[gado]	gaduh
[gaʝa]	gajah
[gala paŋʝaŋ]	permainan kanak-kanak
[gaŋgaŋ]	berdiang
[garoʔ]	garu
[gasen]	gasing
[geŋgaŋ]	berjalur-jalur
[gila]	gila
[gilen]	giling
[goleʔgoleʔ]	berbaring
[gončan]	goyang
[goŋi]	guni
[gu ^w a]	saya
[gula]	gula
[gula tu ^w aʔ]	gula melaka

[guro]	gurau
[gəlaʔ]	gelak
[gəlamã]	gelama
[gəməʔ]	gemuk
[gəragoʔ]	udang geragau
[gəraji]	gergaji
[ikan]	ikan
[ikatˊ]	ikat
[ilan]	hilang
[inĩjam]	masa ini
[inʔatˊ]	ingat
[isi] 1	isi
[isi] 2	daging
[iteʔ]	itik
[itu jam]	masa itu
[jahatˊ]	jahat
[jam] 1	masa
[jam] 2	jam
[jamān]	zaman
[jambu]	jambu
[jampi]	jampi
[jantan]	lelaki
[jawa]	jawa

[jĩmāt ʔ]	jimat
[jodo]	jodoh
[joget ʔ]	joget
[jemũ]	jemu
[jenãʔ]	jenahak
[jeret ʔ]	jerit
[jəron]	jerung
[kačo]	kacau
[kaen]	kain
[kaen rubiʔa]	kain kasa nipis
[kaki]	kaki
[kampon]	kampung
[kanda kasturi]	sejenis kuih kacang
[kanji]	kanji
[kasi]	beri
[katel]	katil
[kawat ʔ]	dawai
[kekoʔ]	kekok
[kelaŋ]	kilang
[kesa]	kisah
[kitoran]	kami
[kodeʔ]	ukuran untuk kain
[kodeʔ]	ukuran kain
[kodoʔkodoʔ]	loket emas tanda perkahwinan

[komiyan]	kemiyan
[komkom]	serbuk cendana
[koya kacaŋ]	sejenis kuih
[ku ^w a haram jada]	sejenis masakan sayuran
[ku ^w asa]	rajin
[kučəŋ bəlanda]	arnab
[kupu kupu]	rama-rama/kupu-kupu
[ku ^w e]	kuih
[ku ^w e bəlanda]	kuih sepit
[ku ^w e gadeŋ galo]	kueh seri muka
[kəbaya]	kebaya
[kəde]	kedai
[kəliŋ]	panggilan untuk orang India
[kəleŋjār]	pengsan
[kəpala]	kepala
[kəpala ko ^w il]	ketua kampung
[kərosan]	pin baju kebaya
[laŋã?]	lanyak
[lada mǎn̄is]	jintan manis
[lao?]	masakan/gulai
[laot ʼ]	laut
[lapa]	lapar
[lapes]	lapis

[layaŋlayaŋ]	layang-layang
[leba]	lebar
[lehe]	leher
[lemō]	limau
[limă]	lima
[loban̄ kubo]	liang lahat
[loŋlatˊ]	loghat
[lu]	kamu
[lumōtˊ]	lumur
[lutotˊ]	lutut
[lēkas]	cepat
[lmāʔ]	lemak
[ləmāri]	almari
[lembu]	lembu
[lēte]	letih
[māmberaŋ]	sangat marah
[mōnāŋ]	benang
[mōlēpas]	buang air besar
[māʔāpˊ]	maaf
[mähāl]	mahal
[māmīˊ]	emak saudara
[māsak atas daratˊ]	kaedah menumis
[māsam]	masam

[mā̃tari]	matahari
[mə̃məraŋ]	memberang
[mē̃nālaʔ]	menyalak
[mī̃nōm]	minum
[mī̃se]	misai
[mī̃ntaʔˊ]	minta
[mō̃]	mahu
[mū̃lotˊ]	mulut
[mū̃nda]	emak saudara
[mū̃re]	murai
[mē̃nāla]	menyala
[mē̃laka]	Melaka
[mē̃layu]	Melayu
[mē̃nāntu ʔantan]	menantu lelaki
[mē̃nāntu pompuˊan]	menantu perempuan
[mē̃nī̃ŋgal]	mati
[mē̃nī̃ˊaga]	berniaga
[mē̃nʔaetˊ]	menjahit
[mē̃nʔela]	tingkap
[mē̃ntuˊa]	mertua
[mē̃nʔāmāl]	melakukan
[nā̃ŋ]	yang

[nāsī? kačedi]	sejenis masakan
[nāsī? kəmūli]	sejenis masakan
[nāsī?]	nasi
[nǎē? atas]	mati
[nī]	ini
[ṇānto?]	ngantuk
[ṇāṇã]	nganga
[ṇīlu]	ngilu
[ɲāmō?]	nyamuk
[ɲāṇō?]	nyanyuk
[ɲāres-ɲāres]	nyaris-nyaris
[ɲāri]	hari ini
[ɲāwā] 1	nyawa
[ɲāwā] 2	kekasih
[ɲōɲā]	nyonya
[ɲōɲā]	perempuan Cina Baba
[obat̃]	ubat
[ole ole]	buah tangan
[olo?olo?]	olok-olok
[om]	mentera dalam agama Hindu
[onde onde]	buah melaka
[oraŋ]	orang
[ota?]	otak

[pəlamĩnān]	pelamin
[pəlan pəlan]	perlahan-lahan
[pərabon]	daun yang dibakar untuk menghalau hantu
[padi]	padi
[paet ^ʔ]	pahit
[paha]	paha
[paham]	faham
[pake]	pakai
[pakeʷan]	pakaian
[paŋcət ^ʔ]	bocor
[pande]	pandai
[papan batu]	lantai simen
[pəgaŋ]	pegang
[pekaʔ]	mengepak kayu manis
[piʝaʔ]	pijak
[pindaŋ]	pandang
[piʷara]	pelihara
[pompuʷan]	perempuan
[pulot ^ʔ təkən]	pulut kukus
[putu]	putu
[putu māyām]	sejenis kuih
[pəpəŋgāt ^ʔ]	penyengat
[pəlita]	pelita
[pələset ^ʔ]	pelesit

[pəŋāt ˈ]	pengat
[pəŋat ˈ čəmēla]	sejenis pengat
[pəranten]	pengantin
[pəriʷoʔ]	periuk
[pəsiʷaŋ]	menyiang
[pəti]	keranda
[rəgaŋ]	tegang
[rəjəki]	rezeki
[raba]	raba
[račon]	racun
[ramě]	ramai
[rante]	rantai
[rasiʷa]	rahsia
[rata]	rata
[ribu]	ribu
[rindu]	rindu
[robo]	roboh
[roti]	roti
[rumã]	rumah
[rumpot ˈ]	rumput
[rədam]	rendam
[rəti]	erti
[sɛndoʔ]	senduk
[sagon]	sejenis makanan ringan

[salisemã]	selsema
[sambal]	sambal
[sambal pənābo]	sambal udang dan kerisik
[sampe]	sampai
[santan]	santan
[sanggol]	sanggul
[sanggol lintan]	sanggul lintang
[sapu]	sapu
[sari]	sari
[sawal]	sarang labah-labah
[selon]	Sri Lanka
[semõt pute]	anai-anai
[sepet ¹]	sepet
[setan]	syaitan
[sindri]	sendiri
[sirekaya]	serikaya
[si ^y antan]	siantan
[suju ²]	sejuk
[suku]	tungku
[sumpa]	sumpah
[sundal]	pelacur
[səbaran]	sembarangan
[sədara]	saudara mara
[səkola]	sekolah
[səlese]	selesai

[səmāyāŋ]	sembahyang
[səmīlan]	sembilan
[səmūŋētʰ]	sembunyi
[səpulo]	sepuluh
[sərambi]	serambi
[səraŋi]	serani
[sere]	serai
[səroni]	serunai
[təlaŋ]	bunga telang (ungu)
[təməlaŋ]	telur tembelang
[təməga]	tembaga
[taʔ aŋkatʰ]	tidak mengamalkan
[taʔ ku ^w asa]	tidak rajin
[taʔ pantatʰ]	tidak tahu malu (perempuan)
[taʔčampo]	tidak bergaul
[taʔda]	tidak ada
[tai baʔ]	sejenis kuih
[tabeʔ]	hormat
[tabu ^w an]	tebuan
[tali]	tali tanda perkahwinan
[tanda jari]	cap jari
[tareʔsəmə]	selesema

[taroʔ]	taruh
[teŋ teŋ]	mainan jengket-jengket
[teko]	teko
[teŋʃiri]	tenggiri
[tikos bələnda]	arnab
[timõn]	timun
[tinde]	tindih
[tiwali]	Deepavali
[toʔɕaŋ]	tocang
[tonētʰ]	kecil
[tonkatʰ]	tongkat
[treʔ api]	mancis api
[tu]	itu
[tu ^w aʔ]	arak
[tu ^w aŋ]	tuang
[tujo ^w]	tujuh
[turonān]	keturunan
[tuto]	hentam
[teliŋã]	telinga
[tẽmẽlaŋ]	tembelang
[tẽrigu]	tepung gandum
[tẽri ^y aʔ]	panggil
[tẽropon]	peniup api (dapur kayu)

[uba]	ubah
[uban]	uban
[ubi gantaŋ]	ubi kentang
[udaŋ]	udang
[ugamã]	agama
[ula sampa]	buat tak tahu (selamba)
[upe]	upih
[uratˊ]	urat
[utaŋ]	hutang
[waʒetˊ]	kuih wajik
[wakapˊ]	wakaf
[warŋi]	wangi
[wapˊ]	wap
[wayaŋ]	wayang
[wornã]	warna
[ya]	ya
[yaken]	yakin
[yaŋ]	yang
[yatem]	yatim
[yu]	ikan yu

Senarai perkataan Tamil dalam bahasa Melayu kreol Chetti (BMKC)¹

Bahasa Tamil	Makna dalam Bahasa Melayu
abisegam	memandikan patung dewa dengan air, minyak sapi, susu lembu
aci	kakak ipar
air bunga tanum	air yang telah dijampi untuk membersihkan rumah
akani	api
alati	dulang bulat yang dibuat daripada tembaga
amma	emak
ammaayi	nenek sebelah ibu
ane	abang
aneng	abang
anni	kakak ipar
appa	bapa
appaayi	nenek sebelah ayah
arauwal	parang untuk upacara korban kambing
arjanai	ritual agama
atang	abang ipar
ate 1	emak saudara sebelah ayah
ate 2	ibu mertua
atte mama	sepupu lelaki
aye alati	dulang yang berisi air kunyit, sirih dan kapur barus yang dinyalakan dan dipusingkan di hadapan mempelai
ayer	sami kuil kasta Brahmin
beca	wanita yang sangat tua
besti	kain putih yang dipakai oleh orang lelaki dan diikat di pinggang
boghi	perayaan memberi makan kepada nenek moyang
boghi	perayaan memberi makan nenek moyang
bulan margli	bulan berbunga
bunga male	kalungan bunga yang dipakaikan kepada kedua-dua pengantin pada hari perkahwinan

¹ Ejaan tidak mengikut lambang fonetik dan berdasarkan sebutan orang Chetti dan bacaan penulis sahaja.

cendanem	kayu cendana
cinani	adik ipar perempuan
datok ganesan	dewa Ganesan
datok letchemi	dewi Letchemi
deepavali	perayaan Deepavali
doti	pakaian pengapit pengantin lelaki dalam perkahwinan tradisional
eraci	daging
grammangal kovil	kuil yang kecil
iteli	makanan berbentuk bulat dibuat daripada beras yang dikisar halus
jatakam	horoskop
kain marupu	kain yang dipakai di pinggang untuk pengantin perempuan
kanni ponggal	perayaan tahun baru untuk anak dara
kappu	ritual agama
kari	kari (gulai)
katel	katil
kauci	makanan daging
kavadi	batang kayu atau besi yang berhias indah untuk menjunjung gambar Datuk Cacar atau dewa lain (untuk bayar niat)
kavagam	pasu junjung
kepala koil	seorang ketua masyarakat dan sangat dihormati
kolem	lukisan di lantai yang dibuat daripada beras
konde	sanggul
kuil	rumah ibadat agama Hindu
kudumbam	keluarga
kutung	kumpulan
maattu ponggal	perayaan tahun baru untuk lembu
maca	abang ipar
mama	bapa saudara
mami	emak saudara
manore	pelamin
mapele	pengantin lelaki
marekari	makanan sayur
mateh	ayaman daripada daun kelapa

moru	susu yang dibubuh ragi supaya berbuih
nagaswara	serunai India
nasi ponggal	beras yang dimasak bersama susu, minyak sapi, lada, dan garam
obayam	sumbangan wang, beras, dan lauk-pauk yang dijamu kepada penganut Hindu ketika upacara agama di kuil
padasalai	kelas agama Hindu
pal panam	duit susu
pandaram	sami kuil bukan kasta Brahmin
panjagem	buku agama
parpu	kacang dal
paru/bogi	hari bermulanya perayaan ponggal
pati	nenek
patrige	kad undangan kepada tetamu untuk menghadiri majlis perkahwinan
perayaan menggamay	perayaan agama
periyama	kakak kepada ibu
periyanai	kakak ipar - isteri abang sulung
pesta ponggal	pesta menuai yang disambut pada hari pertama bulan <u>Thai</u>
poni	pengantin perempuan
puja	sembahyang atau berdoa
pusari	pendita agama Hindu
pusay	sembahyang atau berdoa
rasi	nasib
ratham	kereta perarakan agama
samandi	bisan
sami	tuhan
sanenggu	upacara meraikan anak gadis yang sudah akil baligh
sarem	mengikat bunga
sembahyang parcu	sembahyang arwah
sinama	adik perempuan ibu
sitapa	adik lelaki ayah
sudem	kapur barus
tali	selembar tali daripada benang gasing yang diikat oleh mempelai lelaki pada leher pengantin perempuan sebagai tanda perkahwinan

talpa	serban daripada kain batik
tata	datuk
tennai	serambi dan tempat yang lebih tinggi dari lantai (2 kaki tinggi)
ternu	abu putih yang disapukan pada dahi penganut Hindu dan abu ini dianggap suci
thaipusam	perayaan Thaipusam
tol tundu	kain selepang bahu (sebelah kanan) untuk pengantin lelaki
tope	datuk
tose	makanan berbentuk leper dibuat daripada beras yang dikisar halus
ubayam	ritual agama
udipati	colok yang berbau wangi yang digunakan dalam sembahyang
vaipile	sejenis daun untuk mengubati penyakit cacar
varusay	hantaran untuk pengantin lelaki
vitthu ponggal	perayaan tahun baru untuk rumah

Sumber: Muzium Chitty Melaka, Yap Eng Moi (1984), Ravichandran Moorthy (1997) dan dapatan kajian ini

Maklumat berkaitan soal selidik untuk analisis fonologi

Arahan

Berikut dikemukakan borang latar belakang tuan/puan yang diperlukan untuk kajian ini. Sila catatkan maklumat yang diperlukan di dalam ruang di sebelah kanan. Kerjasama tuan/puan mencatatkan maklumat yang bertepatan amat dihargai. Tuan/puan juga diharap dapat membantu mencatatkan nama orang yang boleh dihubungi pengkaji di tempat asal tuan/puan untuk dijadikan sebagai informan lain bagi bahasa yang tuan/puan tuturkan.

LATAR BELAKANG PEMAKLUM/INFORMAN

1.	Nama:	
2.	Tarikh lahir:	
3.	Umur:	
4.	Tempat lahir:	
5.	Jantina:	Lelaki ☐ Perempuan ☐
6.	Bangsa:	India Chitty ☐
7.	Bahasa ibunda:	B. Melayu Chitty ☐
8.	Bahasa ibunda ibu:	B. Melayu Chitty ☐ Lain-lain ☐ B. Tamil ☐ B.Cina ☐
9.	Bahasa ibunda bapa:	B. Melayu Chitty ☐ Lain-lain ☐ B. Tamil ☐ B.Cina ☐
10.	Alamat tempat asal:	
11.	Alamat sekarang:	
12.	Tahap pendidikan:	
13.	Pekerjaan:	Kerajaan ☐ Swasta ☐ Persendirian ☐ _____
14.	Status perkahwinan	Berkahwin ☐ Belum ☐
15.	Kebolehan bahasa	B. Melayu Chitty ☐ B.Inggeris ☐ Lain-lain ☐ B. Tamil ☐ B.Cina ☐
16.	Nombor telefon tuan/puan untuk dihubungi:	1) Rumah 2) Bimbit 3) Lain-lain

Senarai seribu perkataan daripada Kamus Dewan

ARAHAN :
Berikut dikemukakan senarai 1000 perkataan daripada Kamus Dewan di dalam Bahasa Melayu. Sila catatkan perkataan yang sama di dalam bahasa yang anda pilih di ruangan sebelah kanan.

BAHASA YANG DIPILIH : _____

Bil	Perkataan		Bil	Perkataan	
	Bahasa Melayu	Bahasa yang dipilih		Bahasa Melayu	Bahasa yang dipilih
1.	Abang		36.	Api	
35.	Abu		37.	Apung	
36.	Acar		38.	Arak	
37.	Aci		39.	Arang	
38.	Acuan		40.	Arnab	
39.	Adab		41.	Asah	
40.	Adat		42.	Asam	
41.	Adik		43.	Asap	
42.	Adu		44.	Asin	
43.	Agama		45.	Asing	
44.	Agar		46.	Askar	
45.	Ajaib		47.	Asli	
46.	Akar		48.	Asmara	
47.	Akhbar		49.	Asrama	
48.	Aku		50.	Atas	
49.	Alam		51.	Atur	
35.	Alis		52.	Ayah	
36.	Almari		53.	Ayam	
37.	Along		54.	Baca	
2.	Alu		55.	Bacang	
3.	Amah		56.	Badan	
4.	Ambil		57.	Bagi	
5.	Amboi		58.	Bagus	
6.	Anai		59.	Bahasa	
7.	Anak		60.	Bahaya	
8.	Ananas		61.	Bahu	
9.	Anggota		62.	Baik	
10.	Angguk		63.	Baju	
11.	Anggur		64.	Bakar	
12.	Angin		65.	Bakat	
13.	Angka		66.	Bakul	
14.	Angpau		67.	Balang	
15.	Anjing		68.	Baldi	
38.	Apam		69.	Baling	
16.	Apek		70.	Bangau	

71.	Bangku	122.	Betul
72.	Banglo	123.	Biar
73.	Bangsa	124.	Bibir
74.	Bangun	125.	Bidan
75.	Banjir	126.	Bijak
76.	Bantal	127.	Bijan
77.	Banyak	128.	Biji
78.	Bapa	129.	Bikin
79.	Bara	130.	Bilang
80.	Barang	131.	Bilik
81.	Baring	132.	Bintang
82.	Barut	133.	Bisa
83.	Bas	134.	Bisik
84.	Basah	135.	Bising
85.	Basi	136.	Bohong
86.	Basikal	137.	Boleh
87.	Basuh	138.	Bongkok
88.	Batang	139.	Bongsu
89.	Batik	140.	Bosan
90.	Batuk	141.	Botak
91.	Bau	142.	Botol
92.	Baulu	143.	Buah
93.	Bawah	144.	Buai
94.	Bawal	145.	Buang
95.	Bawang	146.	Buaya
96.	Bayam	147.	Budak
97.	Bayi	148.	Bujang
98.	Beca	149.	Buka
99.	Bedak	150.	Buku
100.	Beg	151.	Bulan
101.	Bekal	152.	Bulat
102.	Bekas	153.	Bulu
103.	Beku	154.	Bumi
104.	Belacan	155.	Buncit
105.	Belah	156.	Bunga
106.	Beli	157.	Bungkus
107.	Belit	158.	Bunting
108.	Belum	159.	Bunuh
109.	Benang	160.	Bunyi
110.	Benar	161.	Burung
111.	Benci	162.	Buta
112.	Bengkok	163.	Cabai
113.	Benih	164.	Cabang
114.	Berang	165.	Cacat
115.	Berat	166.	Caci
116.	Bersih	167.	Cacing
117.	Bertih	168.	Cahaya
118.	Besar	169.	Cair
119.	Besen	170.	Cakap
120.	Besi	171.	Cakuk
121.	Besok	172.	Calar

173.	Camar		224.	Dara	
174.	Cambah		225.	Darah	
175.	Camca		226.	Darjah	
176.	Campak		227.	Datang	
177.	Campur		228.	Datuk	
178.	Candi		229.	Daun	
179.	Candu		230.	Dawai	
180.	Cangkul		231.	Debu	
181.	Cantik		232.	Dedah	
182.	Cat		233.	Degil	
183.	Catur		234.	Dekat	
184.	Cawan		235.	Delima	
185.	Cedera		236.	Demam	
186.	Cekik		237.	Denda	
187.	Cela		238.	Dendam	
188.	Celah		239.	Dendang	
189.	Celak		240.	Dengar	
190.	Celik		241.	Denggi	
191.	Celup		242.	Dengki	
192.	Comel		243.	Depan	
193.	Condong		244.	Dera	
194.	Conteng		245.	Derhaka	
195.	Corak		246.	Derita	
196.	Cuaca		247.	Derma	
197.	Cuba		248.	Dewa	
198.	Cubit		249.	Dewan	
199.	Cuci		250.	Dewasa	
200.	Cucuk		251.	Dewi	
201.	Cuka		252.	Dia	
202.	Cukup		253.	Diam	
203.	Cukur		254.	Dian	
204.	Curah		255.	Didik	
205.	Dada		256.	Disiplin	
206.	Dadah		257.	Doa	
207.	Dadih		258.	Dodol	
208.	Daerah		259.	Dompot	
209.	Dagang		260.	Dondang	
210.	Dagu		261.	Dosa	
211.	Dahaga		262.	Dua	
212.	Dahan		263.	Duit	
213.	Dahi		264.	Dukung	
214.	Dahsyat		265.	Dulang	
215.	Dahulu		266.	Dunia	
216.	Daki		267.	Duri	
217.	Dakwat		268.	Dusun	
218.	Dalam		269.	Duyung	
219.	Dalca		270.	Edar	
220.	Dam		271.	Eja	
221.	Damai		272.	Ejek	
222.	Dapat		273.	Ekor	
223.	Dapur		274.	Ela	

275.	Elak		326.	Gasing	
276.	Elok		327.	Gatal	
277.	Emak		328.	Gaul	
278.	Emas		329.	Gelak	
279.	Embun		330.	Gelama	
280.	Empat		331.	Gelang	
281.	Encik		332.	Gelap	
282.	Endap		333.	Gelas	
283.	Enggan		334.	Geleng	
284.	Enggang		335.	Geletek	
285.	Engkau		336.	Geli	
286.	Entah		337.	Gelisah	
287.	Eram		338.	Gelojoh	
288.	Erat		339.	Gelugur	
289.	Erti		340.	Gemar	
290.	Faedah		341.	Gembira	
291.	Faham		342.	Gemuk	
292.	Fakir		343.	Gendang	
293.	Fasih		344.	Genggam	
294.	Feri		345.	Gera	
295.	Fikir		346.	Gerak	
296.	Filem		347.	Geram	
297.	Fitnah		348.	Gergaji	
298.	Foto		349.	Getah	
299.	Foya		350.	Gigi	
300.	Fucuk		351.	Gigit	
301.	Gadai		352.	Gila	
302.	Gading		353.	Giling	
303.	Gadis		354.	Girang	
304.	Gaduh		355.	Gitar	
305.	Gagah		356.	Golek	
306.	Gagak		357.	Goncang	
307.	Gagal		358.	Gong	
308.	Gagap		359.	Gopoh	
309.	Gajah		360.	Gosok	
310.	Gaji		361.	Goyang	
311.	Galah		362.	Gua	
312.	Galak		363.	Gugur	
313.	Gali		364.	Gula	
314.	Gam		365.	Gulai	
315.	Gamat		366.	Guli	
316.	Gambar		367.	Guling	
317.	Ganas		368.	Gulung	
318.	Ganja		369.	Guni	
319.	Ganjil		370.	Gunting	
320.	Ganti		371.	Gunung	
321.	Gantung		372.	Gurau	
322.	Garam		373.	Guru	
323.	Garang		374.	Gurun	
324.	Garpu		375.	Gusti	
325.	Garu		376.	Habis	

377.	Habuk		428.	Hujung	
378.	Hadiah		429.	Hutan	
379.	Hadir		430.	Hutang	
380.	Hairan		431.	Ibu	
381.	Haiwan		432.	Idam	
382.	Hakim		433.	Igau	
383.	Halal		434.	Ijazah	
384.	Halaman		435.	Ikan	
385.	Halau		436.	Ikat	
386.	Halia		437.	Iklan	
387.	Halkum		438.	Ikut	
388.	Halus		439.	Ilmu	
389.	Halwa		440.	Inai	
390.	Hamba		441.	Inang	
391.	Hamil		442.	Indah	
392.	Hampir		443.	Ingat	
393.	Hancur		444.	Ingin	
394.	Handal		445.	Ini	
395.	Hangit		446.	Insang	
396.	Hangus		447.	Intai	
397.	Hantu		448.	Intan	
398.	Hanyir		449.	Inti	
399.	Hanyut		450.	Ipar	
400.	Harga		451.	Irihati	
401.	Hari		452.	Isi	
402.	Harimau		453.	Isnin	
403.	Harta		454.	Istana	
404.	Haruan		455.	Isteri	
405.	Harum		456.	Istimewa	
406.	Hati		457.	Itik	
407.	Hebat		458.	Itu	
408.	Helai		459.	Izin	
409.	Helang		460.	Jadi	
410.	Hembus		461.	Jadual	
411.	Hempas		462.	Jaga	
412.	Hendak		463.	Jahat	
413.	Hentam		464.	Jalan	
414.	Henti		465.	Jam	
415.	Herot		466.	Jambatan	
416.	Hibur		467.	Jambu	
417.	Hidung		468.	Jampi	
418.	Hidup		469.	Jamuan	
419.	Hijau		470.	Janda	
420.	Hilang		471.	Jangan	
421.	Hina		472.	Jantan	
422.	Hinggap		473.	Jantung	
423.	Hiris		474.	Jari	
424.	Hisap		475.	Jaring	
425.	Hitam		476.	Jarum	
426.	Hormat		477.	Jatuh	
427.	Hujan		478.	Jauh	

479.	Jawa		530.	Keli	
480.	Jawatan		531.	Kembar	
481.	Jelas		532.	Kemeja	
482.	Jelita		533.	Kempis	
483.	Jemu		534.	Kena	
484.	Jenayah		535.	Kenal	
485.	Jendela		536.	Kencing	
486.	Jerawat		537.	Kenduri	
487.	Jerit		538.	Kentang	
488.	Jernih		539.	Kepala	
489.	Jeruk		540.	Kera	
490.	Jerung		541.	Labah-labah	
491.	Jeti		542.	Laci	
492.	Jilat		543.	Lada	
493.	Jimat		544.	Lagu	
494.	Jiwa		545.	Lahir	
495.	Jodoh		546.	Lain	
496.	Joget		547.	Laju	
497.	Jolok		548.	Laki	
498.	Jual		549.	Laksa	
499.	Judi		550.	Lala	
500.	Jujur		551.	Lalat	
501.	Jumaat		552.	Lambat	
502.	Jumpa		553.	Lampin	
503.	Jutawan		554.	Langit	
504.	Kaca		555.	Langkah	
505.	Kacang		556.	Langsir	
506.	Kacip		557.	Lantai	
507.	Kakak		558.	Lapan	
508.	Kaki		559.	Lapang	
509.	Kambing		560.	Lapar	
510.	Kampung		561.	Lapis	
511.	Kamu		562.	Lari	
512.	Kanan		563.	Lauk	
513.	Kancil		564.	Laut	
514.	Kandar		565.	Lawa	
515.	Kanji		566.	Lawak	
516.	Kantin		567.	Layan	
517.	Kapal		568.	Layang-layang	
518.	Kapur		569.	Layu	
519.	Karat		570.	Lazat	
520.	Kari		571.	Lebah	
521.	Katak		572.	Lebar	
522.	Katil		573.	Lebih	
523.	Kayuh		574.	Lelong	
524.	Kebaya		575.	Lemah	
525.	Kebun		576.	Lemak	
526.	Kedai		577.	Lembu	
527.	Kejar		578.	Lenga	
528.	Kejut		579.	Lengkuas	
529.	Kelasi		580.	Letih	

581.	Lewat		632.	Merah	
582.	Lidah		633.	Merak	
583.	Lidi		634.	Mercun	
584.	Lilin		635.	Merpati	
585.	Limau		636.	Mihun	
586.	Liur		637.	Minat	
587.	Lompat		638.	Minggu	
588.	Luar		639.	Minum	
589.	Lubang		640.	Minyak	
590.	Lucu		641.	Misai	
591.	Lulus		642.	Miskin	
592.	Lutut		643.	Monyet	
593.	Maaf		644.	Muka	
594.	Mabuk		645.	Mulut	
595.	Mahal		646.	Muncung	
596.	Mahkota		647.	Muntah	
597.	Majalah		648.	Murai	
598.	Maki		649.	Musang	
599.	Malai		650.	Musuh	
600.	Malas		651.	Nafas	
601.	Malu		652.	Naik	
602.	Mama		653.	Nakal	
603.	Mami		654.	Nama	
604.	Mana		655.	Nampak	
605.	Mancis		656.	Nanah	
606.	Mancung		657.	Nanas	
607.	Mandi		658.	Nangka	
608.	Mangga		659.	Nanti	
609.	Mangkuk		660.	Nasi	
610.	Manik		661.	Nasihat	
611.	Manis		662.	Nasrani	
612.	Manusia		663.	Nazar	
613.	Marah		664.	Nganga	
614.	Markah		665.	Ngantuk	
615.	Martabak		666.	Niat	
616.	Masa		667.	Nikah	
617.	Masak		668.	Nombor	
618.	Masam		669.	Nona	
619.	Masin		670.	Nuri	
620.	Mata		671.	Nyala	
621.	Matahari		672.	Nyamuk	
622.	Mati		673.	Nyawa	
623.	Mawar		674.	Nyenyak	
624.	Mayat		675.	Obor	
625.	Meja		676.	Olahraga	
626.	Melaka		677.	Olok-olok	
627.	Melayu		678.	Ombak	
628.	Melur		679.	Orang	
629.	Menantu		680.	Oren	
630.	Mentah		681.	Orkid	
631.	Mentega		682.	Otak	

683.	Pacat		734.	Qari	
684.	Padam		735.	Qariah	
685.	Padang		736.	Quran	
686.	Padi		737.	Raba	
687.	Pagar		738.	Rabun	
688.	Pagi		739.	Racun	
689.	Paha		740.	Ragi	
690.	Pahit		741.	Rahsia	
691.	Paip		742.	Rajin	
692.	Pajak		743.	Ramai	
693.	Pakai		744.	Rambut	
694.	Paku		745.	Rambutan	
695.	Pancing		746.	Rantai	
696.	Pandai		747.	Ranting	
697.	Pandan		748.	Rapat	
698.	Panggil		749.	Rapuh	
699.	Pangkat		750.	Rasa	
700.	Pantang		751.	Rata	
701.	Pantun		752.	Raya	
702.	Papan		753.	Rebus	
703.	Parah		754.	Rebut	
704.	Parang		755.	Remaja	
705.	Parut		756.	Renang	
706.	Pasar		757.	Rendah	
707.	Pasir		758.	Rendam	
708.	Patung		759.	Rentung	
709.	Pecah		760.	Renung	
710.	Pedas		761.	Retak	
711.	Pekan		762.	Ribu	
712.	Pekat		763.	Ribut	
713.	Pelamin		764.	Rimbun	
714.	Pelangi		765.	Rindu	
715.	Pelita		766.	Ringan	
716.	Pendek		767.	Ringgit	
717.	Pengsan		768.	Risau	
718.	Penyu		769.	Risik	
719.	Periuk		770.	Roboh	
720.	Perut		771.	Rojak	
721.	Pijak		772.	Rokok	
722.	Pipit		773.	Rompak	
723.	Pisang		774.	Rosak	
724.	Pokok		775.	Roti	
725.	Posmen		776.	Rumah	
726.	Pucuk		777.	Rumput	
727.	Puji		778.	Runsing	
728.	Pukul		779.	Runtuh	
729.	Pulang		780.	Rusa	
730.	Pulau		781.	Sabit	
731.	Punya		782.	Sabun	
732.	Putu		783.	Sabut	
733.	Qadar		784.	Sagu	

785.	Sahabat		836.	Sepak	
786.	Sakit		837.	Sepat	
787.	Saku		838.	Sepet	
788.	Salah		839.	Serah	
789.	Salam		840.	Serai	
790.	Salin		841.	Seram	
791.	Sama		842.	Serangga	
792.	Sampai		843.	Serani	
793.	Sana		844.	Serbuk	
794.	Sanding		845.	Seri	
795.	Sangat		846.	Seri kaya	
796.	Sanggul		847.	Seribu	
797.	Sangka		848.	Serigala	
798.	Sangkar		849.	Serindit	
799.	Sangkut		850.	Seroja	
800.	Santan		851.	Seronok	
801.	Sapu		852.	Siakap	
802.	Sarang		853.	Sial	
803.	Sari		854.	Siang	
804.	Sarung		855.	Tabung	
805.	Sate		856.	Tabur	
806.	Satu		857.	Tahu	
807.	Sawah		858.	Tahun	
808.	Sayang		859.	Tajam	
809.	Sayap		860.	Takut	
810.	Sayur		861.	Talam	
811.	Sedap		862.	Tali	
812.	Sederhana		863.	Tamak	
813.	Sedih		864.	Tampi	
814.	Sedut		865.	Tanah	
815.	Segala		866.	Tanduk	
816.	Segar		867.	Tangan	
817.	Sejarah		868.	Tangga	
818.	Sejuk		869.	Tangis	
819.	Sekolah		870.	Tangkap	
820.	Selamat		871.	Tanjung	
821.	Selatan		872.	Tarian	
822.	Selekoh		873.	Tarikh	
823.	Selendang		874.	Taring	
824.	Selesai		875.	Taruh	
825.	Selimut		876.	Taucu	
826.	Selipar		877.	Tauge	
827.	Selsema		878.	Tauhu	
828.	Sembah		879.	Tawar	
829.	Sembunyi		880.	Tayar	
830.	Senapang		881.	Tebang	
831.	Sendiri		882.	Tebing	
832.	Senduk		883.	Tebu	
833.	Sengat		884.	Tebuan	
834.	Senyap		885.	Tegang	
835.	Senyum		886.	Teh	

887.	Tekan		938.	Tompok	
888.	Teko		939.	Tongkang	
889.	Telaga		940.	Tongkat	
890.	Telan		941.	Topi	
891.	Telinga		942.	Tose	
892.	Tembak		943.	Ubah	
893.	Tempayan		944.	Uban	
894.	Tempurung		945.	Ubi	
895.	Temu ramah		946.	Ucap	
896.	Tendang		947.	Udang	
897.	Tengah		948.	Ujian	
898.	Tenggelam		949.	Ulam	
899.	Tenggiri		950.	Ular	
900.	Tepi		951.	Ulat	
901.	Tepung		952.	Umpan	
902.	Teratai		953.	Undi	
903.	Terbang		954.	Unggu	
904.	Terigu		955.	Unggun	
905.	Terjun		956.	Unta	
906.	Terompah		957.	Untung	
907.	Teropong		958.	Upah	
908.	Tertawa		959.	Upih	
909.	Terubuk		960.	Urat	
910.	Terung		961.	Urut	
911.	Terup		962.	Usaha	
912.	Tetamu		963.	Usik	
913.	Tetapi		964.	Utama	
914.	Tiang		965.	Utara	
915.	Tikam		966.	Uzur	
916.	Tikus		967.	Van	
917.	Tilam		968.	Vanila	
918.	Timang		969.	Virus	
919.	Timbang		970.	Vitamin	
920.	Timbul		971.	Wabak	
921.	Timun		972.	Wajah	
922.	Timur		973.	Wajib	
923.	Tindih		974.	Wakil	
924.	Tinggal		975.	Waktu	
925.	Tinggi		976.	Wang	
926.	Tingkap		977.	Wangi	
927.	Tipu		978.	Wanita	
928.	Titi		979.	Wap	
929.	Titik		980.	Waris	
930.	Tiup		981.	Warna	
931.	Tocang		982.	Wau	
932.	Todi		983.	Wayang	
933.	Tokong		984.	Wira	
934.	Tol		985.	X-ray	
935.	Tolak		986.	Ya	
936.	Tolong		987.	Yakin	
937.	Tomato		988.	Yang	

989.	Yatim		995.	Zamrud	
990.	Yoga		996.	Zat	
991.	Yu		997.	Ziarah	
992.	Yuran		998.	Zink	
993.	Zalim		999.	Zirafah	
994.	Zaman		1000.	Zuriat	

LAMPIRAN 5

Informan mengikut umur

Bil	Nama	Umur	Pendidikan	Pekerjaan	Kebolehan Bahasa
1	Ramasamy Pillay a/l Velo	84	Darjah 3	Bersara	BMKC/BI
2	Parachi a/p Katham	79	Darjah 3	Suri rumah	BMKC
3	Sakuntala a/p Subramaniam	76	Darjah 3	Suri rumah	BMKC/BT
4	Kamachi a/p Govindasamy Raja	75	Darjah 3	Suri rumah	BMKC
5	Meenachi a/p Genasamy	73	Darjah 3	Suri rumah	BMKC
6	Tegarajah	73	Darjah 3	Jaga bank	BMKC/BI
7	Janagi a/p Valaitham Pillay	70	Darjah 2	Suri rumah	BMKC/BI
8	Kathai Devi a/p B.S. Naiker	66	Darjah 7	Pengawas Muzium Chetti	BMKC/BI
9	Subramaniam a/l Chellong Pathair	57	LCE	Bersara	BMKC/BI
10	Rukumani a/p Tambipillai	57	Darjah 4	Suri rumah	BMKC/BI
11	Arumugam Pillay	57	LCE	Bersara	BMKC
12	Sita a/p Tambipillay	55	-	Pencuci	BMKC/BI
13	Kailasteri Pillay	54	Tingkatan 3	Kerajaan	BMKC/BI
14	Ganesan a/l Tambipillay	54	Darjah 5	Penarik beca	BMKC/BI/BC
15	Thoraisingam a/l B. S. Pillay	53	Darjah 4	Mekanik bas	BMKC/BI
16	Kumaran a/l Tambipillay	53	Darjah 3	Penarik beca	BMKC/BI/BT/BC
17	Rajah Jan a/l Tambipillay	50	LCE	Bersara	BMKC/BI/BT/BC
18	Kannama a/l Kandasamy	50	Tingkatan 3	Tukang jahit	BMKC/BI/BT
19	Indrani a/p Renganatan	49	-	Pencuci pejabat	BMKC
20	Kamala a/p Kandasamy	49	Tingkatan 3	Suri rumah	BMKC/BI
21	Parachee a/p B. S. Pillay	48	Tingkatan 3	Makmal	BMKC/BI
22	Thevi a/p Pitehakaran	48	Tingkatan 1	Kilang	BMKC/BI/BT
23	Gunasundri a/p Renganatan	47	-	Pencuci pejabat	BMKC/BBN
24	Parvathy a/p Ramasamy	45	Tingkatan 3	Kerja rumah	BMKC/BI
25	Vathamavethy a/p Sathoyavan	45	Tingkatan 5	Kilang jam	BMKC/BI
26	Indrani a/p Sathoyavan	44	Sarjana	Pensyarah	BMKC/BI
27	Shivaraj a/l Kuppusamy	44	Tingkatan 3	Swasta	BMKC
28	Arunasalam Pillay	44	Tingkatan 3	Swasta	BMKC/BI
29	Ganggama Pillay a/p Kuppusamy	43	Ijazah Sains	Peniaga	BMKC/BI
30	Letchumanan Roy	42	Tingkatan 3	Swasta	BMKC/BI/BC
31	Ganesan Pillay	41	MCE	Pegawai penjara	BMKC/BI
32	Jahmuna Rani a/p Gurunada Pillay	40	Tingkatan 3	Swasta	BMKC
33	Nadarajan Raja	39	Diploma	Swasta	BMKC/BI
34	Shunmugam a/l Sathayavan	36	Tingkatan 3	Swasta	BMKC/BI
35	Malathy Pillay	36	Ijazah	Guru	BMKC/BI
36	Devakumari a/p Thangaraju	36	SPM	Kerani	BMKC/BT
37	Vimala Devi	35	SPM	Guru tadika	BMKC/BI
38	Navaindraj Raj a/l Tegarajah	34	SPM	Hotel	BMKC/BI
39	Vasanthy a/p Perumal	34	SPM	Jururawat	BMKC/BT
40	Chintambaram a/l Arumugam	28	SPM	Pembantu makmal	BMKC/BI
41	Selvaraj Pillay a/l Gurunada Pillay	28	Tingkatan 3	Atendan pam minyak	BMKC/BC
42	Sivaguru Pillay	27	Tingkatan 5	Swasta	BMKC/BI
43	Mahendran Pillay a/l Arumugam Pillay	27	Tingkatan 5	Swasta	BMKC/BI/BC
44	Rajendran Pillay a/l Arumugam Pillay	24	SPM	Swasta	BMKC/BI

45	Rida Devi a/p Subramaniam	23	Universiti	Pelajar universiti	BMKC/BI
46	Sumanthi a/p Sinnathamby	22	SPM	Jururawat	BMKC/BI/BT
47	Devaraj a/l Subramaniam	21	SPM	Penganggur	BMKC/BI
48	Sharmila Pillay a/p Ganesan Pillay	18	STPM	Pelajar	BMKC/BI/BT
49	Sithambaram Pillay a/l Thoraisingam	18	SPM	Pelajar	BMKC/BI/BC
50	Shamani a/p Sinnathamby	18	SPM	Pelajar	BMKC/BI
51	Ong Swee Lian	17	Tingkatan 5	Pelajar	BMKC/BI/BBN
52	Dinesh Kumar Pillay a/l Ganesan Pillay	17	Tingkatan 5	Pelajar	BMKC/BI
53	Vilasaneer Pillay a/p Ganesan Pillay	15	Tingkatan 3	Pelajar	BMKC/BI
54	Kavishalineer a/p Ganesan Pillay	14	Tingkatan 2	Pelajar	BMKC/BI
55	Ong Swee Eng	14	Tingkatan 2	Pelajar	BMKC/BI/BBN
56	Sumitra Pillay	14	Tingkatan 2	Pelajar	BMKC/BI
57	Shantini a/p Kallestri Pillay	13	Tingkatan 1	Pelajar	BMKC/BI
58	Kogela a/p Ganesan Pillay	11	Darjah 5	Pelajar	BMKC/BI/BT
59	Yogeetha Pillay a/p Letchumanan Roy	9	Darjah 3	Pelajar	BMKC/BI/BT
60	Ong Swee Chin	6	Tadika	Tadika	BMKC